

Breviarium Chronologicum Veteris Testamenti Rerum Gestarum

Ab Orbe condito Vsque ad Christum natum Synopses complectens.
Xenivm Academicæ Sodalitati Dominorum, B.M.V. Annuntiatae Herbipoli
oblatum

Sacerdotium Ducale ... - Complectens Synopses Sacræ & profanæ historiæ
à fine captivitatis Babylonicæ & Hebræorum Ducum ac Persicæ
Monarchiæ initio usque ad Christum natum

Gartner, Michael

Herbipoli, 1697

Quinta Ætas Mundi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65122](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65122)

QUINTA ÆTAS
MUNDI.

Continens annos & gesta ab
Anno conditi orbis 3517, ante Chri-
stum 536. Olymp. LX. an. 4. usque ad
annum mundi 3743. ante Christ.
310. Olymp. CXVII,
an. 2.

Quintam mundi ætatem
auspicamur, secundum
eam distributionem, quam
initio Breviarj Chrono-
logici digessimus, à Saliani nobilissi-
mi Historiographi divisione nonnihil
diversi ob materiarum ubertatem, quæ
posterioribus sæculis mundi in seni-
um vergentis longè copiosius abun-
dat, quàm primis sterilibus sæculis
mundi adolescentis. Quemadmo-
dum enim lapsu temporum corpora
ventium imminuuntur, sic e contra
A inge.

anz.
at. 71.
206
212
254
282
359
374
374
388
398
421
451
464
QUIN

ingenia corroborantur, & sæcula
 storum varietate perficiuntur, qui
 in tanta copia geographos imita
 oportebat, qui magnas urbes puncto
 grandes fluvios lineolis, & longo
 montium tractus parvis intervallis de
 scribunt, sic quoque minutim res fer
 tilissimorum sæculorum amplissimas
 attingendo, hæc Synchronotaxis con
 fici & coarctari debuit.

Vocatur autem hæc 5ta, uti & 6ta,
Ætas Ducalis & Sacerdotalis, ob
 mutatam in populo Hebræo Regni
 nis formam. Res namque, fortuna,
 & decor Hebræorum gentis Babylo
 nicæ captivitatis squalore ita elan
 gavit, ut extincto atque sepulto honore
 & nomine regio, posthac Ducum &
 Pontificum subesse, moderarique im
 perii grandis beneficii & gratiæ loco
 reponerent, utpote quæ nunquam de
 inceptis planè sui juris facta est, ut
 Duces & Magistratus quidem suscipi
 beret, sed non nisi ex alienigenarum
 voluntate & gratiosâ benevolâque
 per

permissione, qui tamen Patribus suis
 naturali generatione succederent, (sic
 enim fieri vaticinij veritas exigebat.
 Gen. 49. v. 10. *non auferetur Scepulum*
de Juda, & Dux de femore ejus, donec
veniat, qui mittendus est) ab alienige-
 nis tamen Regibus, quibus manifesto
 continuatæ servitutis argumento He-
 bræi tributum pendebant, eosdem
 approbari confirmariq; oportebat,
 quorum etiam Imperio Hebræi Ma-
 gistratus non raro exauctorabantur.
 Eò quoque temporum necessitas im-
 pulit, ut sacrâ administratione cum
 profana conjunctâ, unus idemq;ue
 Pontificis simul & Ducis titulo cre-
 brius præffet, quo factum est, ut no-
 bis notiores Pontifices, quàm Duces
 Scriptura reliquerit, vixq;ue definiri
 possit, fueritne Dux Pontifici, an vice
 versâ Pontifex Duci subordinatus.
 Quam ob causam tertiam hanc par-
 tem Breviarij Chronologici *Ducale*
Sacerdotium gentis Hebrææ non im-
 merito nuncupamus.

S. I. Progenitores Christi.

ZOROBABEL filius SALATHIEL
& nepos JECHONIE Regis, natus
Babylone anno mundi 3499. ante
Christum 554. Nomen habuit à spe pa-
rentis sui; quòd re ipsà Zorobabel,
id est, à *confusione alienus* futurus esset,
quem alio nomine Babylonij SAS-
SABASSARUM appellaverunt. Hic
Bosphorus gentis lux, qui post lon-
gam caliginem novæ lucis, & gloriæ
Dux & antesignanus fuit, cui Deus gra-
tiam contulit in oculis Cyri & Darij Re-
gum, ut post gentis analecta ex anno-
sâ captivitate Hierosolymam reducta,
fieret novæ Domûs Domini à funda-
mentorum ruinis fortissimus resusci-
tator. Hic pro populo suo & avidâ
pietate potentissimus orator; Hic glo-
riosus veritatis Patronus & Propu-
gnator, cui coram Dario ortâ disce-
ptatione de vini, Regis, mulieris & ve-
ritatis fortitudine, pro veritate con-
tendenti victoria adjudicata est, quam

con

confessionem videtur Dominus (in cuius manu sunt corda Regum) non solum Darij gratiâ, sed æternâ quoque vitâ remunerâsse. Obit piè ac religiosè, uti sperare fas est de Duce optimè merito, Babylone, ut Hebræi tradunt, quò ædificato urbis Jerosolymæ muro & æde Sanctuarij aptatâ rediit. De anno obitûs nihil certum. Templo absoluto diu quidem adhuc vixit, sed nihil egisse legitur; satis enim egit, qui Deum recepit.

ABIUD filius **ZOROBABELIS** natus anno mundi 3554. ante Christum 499 anno vigesimo tertio Darij: in eo fortunatus filius, quia primus extra Babylonem natus est renato templo, ut Messiæ nobilitatem restitueret. Quamdiu vixerit nemo probatæ fidei scripsit; de gestis ejus etiam summum silentium.

Tametsi neque in Sacro eloquio, nequè apud ullos probatos auctores expressum sit, quando **ABIUD** aliique Successores post transmigrationem Babylonis ab Evangelista Matthæo relati usque ad *Ioseph vi-*

rum Maria, de qua natus est JESVS, genuerint, quia tamen necesse est, ut quatuordecim generationes inter Iechoniam, qui primo loco recensetur, & inter Christum in quem, ut docet S. Hieronymus decima quarta generatio reputanda est, factæ fuerint intervallo 634 annorum, qui ab ortu Iechoniæ usque ad ortum Salvatoris fluxerunt, propterea ad indagandum quoto ætatis suæ anno quilibet ex his, quos S. Evangelista enumerat, Successorem suum legitimum sibi genuerit, hæc commodior esse videtur, ut primò statuamus S. Josephum, quando accepit Beatissimam Virginem in Conjugem, fuisse annorum circiter triginta septem vel octo, nimirum neque juvenem valde, neque provecctæ nimium ætatis, ob causas satis rationabiles, quas adducit Cardinalis Toletus in caput primū Lucae, & Salianus, & infra in sexta ætate de S. Josepho annotabuntur.

Secundò ut ponamus, quòd ij, qui inter Salathielem & S. Josephum nominantur, singuli anno circiter vitæ suæ quinquagesimo primo, secundo vel tertio filium in dicta linea Christi nominatum genuerint, alios enim filios quoq; vel ante hanc ætatem vel post genuisse, qui rectam Christi lineam non ingrediantur, perinde est, & nihil obstat huic suppositioni, per quam fiet, ut tota illo

allorum 634. annorum, qui Jechoniam inter & Christum fluxerunt, summa commode exhauriatur, quod cuilibet computanti patebit. Et secundum hanc viam à Tornello & Saliano sagaciter quæsitam, hic quoque proceditur, non quodd hæc omnino certa & indubitata sit, sed quodd veritati propius accedat, & nihil probabilius & dispositioni temporum, rationique sacræ & profanæ historiæ magis consentaneum adferri posse videatur.

ELIAKIM filius ABIUDI natus anno mundi 3604. ante Christum 449.

AZOR filius ELIAKIM natus anno mundi 3655. ante Christum 398.

SADOC filius AZORIS natus Anno mundi 3705. ante Christum 348.

Huc usque protendit se linea progenitorum Christi intra ætatem quintam sub imperio Persico. Cæteri regno Græcorum & Romanorum coævi sunt: de omnibus autem tum hujus, tum secuturæ ætatis Christi majoribus usque ad Iosephum omnes libri & monumenta silent. Nullâ famâ gestorum, sed solo nomine superstite, nimirum voluit ignotus in terris Deus ex ignotis nasci, & futurus Magister humilitatis pedagogiæ suæ experimentum fecit in proavis, quos iussit latere, docuitq; *amare nescire*

8 *ÆTAS V. ab an. 3517.*

nosci, itaque eorum virtutes & gesta
cceli archivis recondita manent, nomi-
bus tantum ab arcanorum Divinorum pr-
fecto Matthæo exinde transcriptis, & cu-
redivivo Messia reviviscentibus; ut discat
Christianus hæc Christianæ humilitatis pr-
ma elementa esse, *Silere & Sileri*. Non
ægrè fert in annalibus mundi tegi, qui in
libro vitæ desiderat legi.

¶ 300 255 500 205 500 205 500 205 500 205 500

S. II. Pontifices Hebræi.

XXXV. JOSUE filius fuit JOSE-
DECHI, remigrantibus Babylone Hie-
rosolymam Hebræis Pontifex datus
est à parente, ut verisimile est. Hic
instauravit templum unà cum Zoro-
babele, uti habetur 1. Esd. 5. v. 2. *Tem-*
surrexerunt Zorobabel filius Salathiel &
Josue filius Josedec, & ceperunt adificare
templum Dei in Ierusalem & cum eis Pro-
pheta Dei adjuvantes eos AGGEUS scilicet
cet & ZACHARIAS filius ADDO. Pon-
tificatum hic gessit ab anno mundi
3517. solutæ captivitatis 1. usque ad
annum mundi 3567. annis scilicet 50.
ad annum usque Darij 36. Imperij Per-
sarum 51. Huc

usq; ad an. mundi 3743. 9

Huc usque ad exitum scilicet Darij Josue Pontificatum Salius producit, cum certi nihil constet, quando Sacerdotio suo finem fecerit.

XXXVI. JOACIM filius JOSUE, de quo 2. Esd, 12. v. 10. *Josue autem genuit Joacim &c.* Fuit hic Dux simul & Pontifex, de quo ita Josephus: *regnante Xerxe Pontifex erat Joacimus filius Iehus sive Josue, apud Babylonem vero degentium Iudaorum primarius Sacerdos erat Esdras vir Iustus.* Pontificatum protraxit usque ad annum Xerxis 22. & ultimum, qui erat anno mundi, 3589. ante Christum 464.

XXXVII. ELIASIB filius JOACIMI, Dux simul & Pontifex, de quo constat ex Nehemia fuisse Sacerdotem magnum Hierosolymis, regnante Artaxerxe; quoto autem anno Pontificatum terminaverit, incertum est. Salius protrahit annos Pontificatus ejus usque ad finem vitæ Artaxerxis an. mundi 3629. ante Christum 424.

Cum hoc Pontifice Hierosolymis quoque claruerunt Esdras Sacerdos & scriba Doctissimi.

A 5

10 **ÆTAS V. ab anno 3517.**
tissimus, qui Babylone Hierosolymam
Artaxerxe missus fuerat, & Nehemias D
integerrimus, de quibus in *s. de viris ill*
tribus hujus ætatis.

XXXVIII. JOJADA filius **ELIASIB** aliàs dictus **JUDAS** vel **JOACHAZ**.
Dux simul & Pontifex, Pontificatum
gessit sub Dario Notho usque ad ann.
m. 3649. ante Christum 404.

XXXIX. JONATHAN ^{Joannes}
filius aliàs **JOANNES**, ut eum ^{Joannes}
vocat, vel Joathan ut alij appellant.
Dux simul & Pontifex sub **ARTAXER-**
XE MNEMONE usq; ad annum ^{mun.}
3689. ante Christum 364.

XL. JEDDO vel **JADDUS** filius
JONATHANI Dux & Pontifex sub **AR-**
TAXERXE OCHO Imperatore Persico
ARSE & **DARIO ARSAMI** filio Imperatori
bus Persicis, & sub **PHILIPPO MAC-**
EDONE & **ALEXANDRO** gessit pontifica-
tum usque ad annum mun. 3739. ante
Christum 323.

Hic Pontifex occurrit **ALEXANDRO** Migno
iratumque placavit Judæis, teste **JOSEPHO**
l. II. antiq. hujus **JEDDOÆ** frater **MANASSE**
fui

fuit primus Pontifex templi Samaritano-
rum in monte Garizim.

XLI. ONIAS JEDDOÆ filius dictus
quibusdam Priscus, Dux simul & Pon-
tifex sub Ptolomæo Lagida & Alex-
andro usque ad annum mundi 3753.
ante Christum 300.

§. III. *Duces Hebræorum.*

Dux primus fuit ZORABABEL,
& post Zorobabelem supra me-
morati Pontifices, qui simul Duces &
Pontifices fuerunt. Quamquàm ex
tribu Levi oriundi fuerint, qui post Zo-
robabelem Ducis simul & Pontificis ti-
tulo Hebræis præfuerunt, erant enim
sacerdotes & filij Aaron, nihil tamen
hoc obstat vaticinio Jacobi Gen. 49.
v. 10. *Non auferetur Sceptrum de Iuda
& Dux de femore ejus, donec veniat, qui
mittendus est, censebantur enim illi &
vocabantur adhuc filij Judæ, sicut eti-
am Machabæi seu Assamonæi, qui
Sceptrum Judæ tenuerunt usque ad
Herodem, partim ob genus mater-*

num, quod trahebant ex femore Judæ
partim ob infitionem & quasi ad opti-
nem in tribum Judæ: à reditu enim e
Babylone, licet plurimi ex alijs tribu-
bus reverterentur in patriam suam
non tamen aut regno aut loco utan-
tè distincti fuerunt, sed uniregno &
tribui Judæ adscripti, & quasi infiti,
imperium verò in omnes uni soli tri-
bui Judæ cessit, & penes hanc manum
remansit, omnesque Judæi, seu tribus
Judæ vocati sunt, unde licet in ea
sceptrum tenuerint, qui erant exalati-
bu, quales erant Machabæi & Ponti-
fices, quia tamen illud ipsum accepe-
runt à tribu Juda, & in eadem tribu,
in quam infiti erant, & nomine ejus-
dem tribus (nam omnes vocabantur
Judæi) verè proprieque dici poterat,
sceptrum teneri à Juda, sicut hodie
dum sceptrum Poloniæ diceretur te-
neri à Polonis, etiamsi extraneus qui-
piam, quod aliàs non semel contigit,
sceptrum moderaretur, quia nempe
electione statuum Regni talis poloni-

Regibus Medorum. Primus hic Pe-
fici fundator Imperij, quod septema-
nis victoriis gestisque celeberrimis il-
lustravit, verè CYRUS, id est, SOL
MONARCHICUS REGNORUM
cæpit regnare an. m. 3517. ante Chr. 536.
Felix, què Deus excitavit, per Danielem
Prophetam, qui ostendit Regi, quæ tan-
to antè Esaias de eo prædixerat, fore
scilicet, ut Deus illi victoriam de Ba-
byloniis daret, & ipse vicissim pote-
statem faceret Judæis redeundi in pa-
triam, & templum ædificandi: Felix,
qui in veri Dei cognitionem adeo de-
venit, ut omnia regna terræ sibi à ce-
lo divinitus tradita protestaretur: fe-
lix, quem Deus tanto honore digna-
tus est, ut eum Christi Domini typum
& quendam velut populi sui confer-
vatorem esse voluerit, sed longè feli-
cior fuisset, si quem cæli terræque Do-
minum prædicavit, cujus cultum re-
stituit, cui templum suis sumptibus ex-
strui præcepit, cujus cultores benevo-
lentiâ & favore profecutus est, eun-
dem

dem etiam ipse abjecta inanum Deorum superstitione veneratus fuisset. Qui è contrario, inani figmento divinitatis, in cœlum superstitosè relatus est, postquam, æternùm infelix, occubisset in fausto prælio cæsus à Tomyre Regina anno septimo Imperij, Regni anno trigesimo an. mundi 3523. ante Christum 530.

Mors Cyri ex Herodoto ita refertur. transito Araxe fluvio Cyrus in Massagetarum fines irrupit, cui occurrit Tomyris Regina virilis animi scemina, & quæ nuptias Cyri vel veras, vel simulatas spreverat. Ac primò quidem irrumpenti cum exercitu ducentorum millium Persarum, fortuna dolusque faverunt. Simulatâ enim fugâ reliquit vinum & epulas in castris, quibus dum Scythæ se ingurgitant, mox à Persis supervenientibus trucidati partim, & partim capti sunt. Inter cæteros Tomyris filius Spargapises vino ac vinculis solutus, ex doloris & ignominie impatientia sibi manus intulit. Tomyris autem insidias aliis insidiis ulta, vertente belli aleâ ducenta Persarum millia cecidit, ne uno quidem claudis relicto superstitite. Invento Cyri cadaveri caput rescissum est, immissumque in utrem humano sanguine plenum, cum hoc

hoc Sarcasmo, *Satia te Sanguine, quoniam iisti.* Sic Cyrus Orientis terror sub aulicis sceminae obiit pudendo planè mortu genere, nisi hæc scemina Tomyris fuisset quæ Scythis hoc est, mortalium fortissimi imperabat.

Cyro à Cambyse filio sepulchrum extructum esse memorat Strabo lib. 16, cuius Custodibus in singulos dies ovis, vinum & farina dabatur, & singulis mensibus equus unus, quem Cyro Persæ sacrificarent. Narratur à Curtio Alexandrum Macedonem hoc sepulchrum aperuisse; ut aurum argentumque, quod ibi latebat, erueret, sed præter clypeum putrem, arcus duos Scythicos & acinacem nihil reperisse. Inscriptio monumenti mirificè à Persis honorati & ornati hæc erat, *O homo! ego Cyrus sum, qui Persis imperium paravi, & Rex Asia fui, ut igitur mihi hoc monumentum invidet.*

II. CAMBYSES dictus quoque ASSUERUS: *Esdra*; & ARTAXERXES *Esdra* 3. Ne tamen putes illum Assuerum esse etiam Artaxerxem dictum, qui fuit maritus Estheris, is enim longè post alius fuit. Hic autem filius fuit Cyri ex *Cassandana* genitus, à patre profecturo ad *Massagetas* in omnem

nem mortis eventum Rex Persiæ nominatus est. Annis octo regnavit, & multa sæpe insanæ mentis indicia demonstravit.

Ex insano agendi modo Cambyſis auidiam & occasionem ſumpferunt duo Magi fratres Germani fabulam Regi & Perſis ignominioſam ludendi. Alter *Patizithes* dictus eſt, quem *Cambyſes* in Ægyptum proficiſcens rei domeſticæ reliquerat procuratorem, & alter *Smerdis*, qui corporis habitu, quàm ſimillimus erat *Cyri* filio, fratri *Cambyſis*, qui eodem nomine *Smerdis* appellabatur, ut quem *Cambyſes* ob ſuſpicionem regni affectati (ſomniauerat enim quòd videret eum vertice cælum attingere) à *Prexaſſe* clam & inſcio populo interfici curauerat. Huic ergo *Smerdis* conſimilis alius *Smerdis* *Cyri* ſe filium ſimulat & regium ſolum artibus Regii Procuratoris occupat loco *Cambyſis* emotæ mentis viri. Quam fabulam plurimum iuvabat, quòd verus frater *Cambyſis* nemine conſcio ceſſus fuerat. Cùm ergo Rex novus toto regno vulgaretur, res *Cambyſis* innotuit, qui irâ percitus, illico verſus *Suſam* movet, & in equum furioſè conſcendens ſibi gladium deſixit in femore, atque eodem in loco, in quo vulnerabat *Apim* celebre Ægypti idolum,

lum, tanquam in pœnam sacrilegii, quam enim laudabile sit idolum deltru- repugnante tamen conscientia egit, ide- etiam in bono opere peccavit. Cum igitur vigesimum jam diem ægrotaret, sequeretur riturum videret, accitis Persarum Satrapam fratris sui cædem, quam fraudem magorum detegit, rogatque, ut iis depulsis regnum apud Persas retineant. Mortuo Cambyse anno m. 3571. ante Christum 522. nequaquam persuasum est Persis rerum per fraudem potiri magos, sed revera fratrem illius regnare, præsertim cum Prius pernegaret à se Cambysis fratrem intem- tum esse. Regnavit ergo Pseudo-Smerdis septem mensibus, donec detecta est Magorum impostura per Oshanem ejusque filiam Phadimam, quâ tum Smerdis utebatur pro uxore; cum enim Smerdis ex arce nunquam egrederetur, neque in conspectum suum quemquam admitteret, ne Cambysis quidem uxores & Concubinas, Oshanes fratrem Cassandanes & avunculus Cambysis, id eandem nocer, primus fraudem odoratus est, invenitque Phadimam, ut dormientis aures exploraret; sic Rex mutilatis auribus (quibus eum Cyrus pridem privaverat in pœnam alicujus delicti) deprehensus est Smerdis suppositivus esse. Rem hanc agerunt Oshanes duobus aliis Satrapis Persis, & hi tres

tres sibi singuli socium adseiscunt, quibus superveniens *Darius Hystaspis* filius, septimus adjunctus est. *Prexaspes* etiam cædem à se vero *Smerdi* illatam nunc demum manifestante, hi conjurati septem Principes in aulam irrumpunt à *Bagapate* Eunuchopatefactam, & ambos magos egregiè sese propugnantes trucidant, quâ in pugna *Smerdis* magus complexus *Gobryam*, qui in conclave fugientem Pseudo-Regem cum *Dario* insecutus fuerat, cum interfici non posset sine *Gobrya* periculo, is *Darium* monuit, ut sui nihil sollicitus, magum transverberaret; quod feliciter executus est, intacto *Gobryâ*. Inde quinque conjurati per urbem discurrunt, magosque passim interimunt, unde festum *Magophonia* eodem die quòt annis à Persis celebratum est, quo die magis ex domibus prodire non licet. Quinto post die in Electionem *Darj* novi Regis conventum est. Fuit igitur magorum nequitia occasio *Cambysi*, ut vir ille sanguinum non dimidiaret dies suos.

Neque *Cambyses* aliunde memorabilior est, quàm à crudelitate, utpote qui *Smerdi* fratri non pepercit, sed manibus impij *Prexaspis*, sustulit (qui & ipse pro scelere suimet carnifex patefactis fraudibus ex altâ turri præcipitem sese dedit, dignus tali facto, quòd Regi nefaria jubenti impie paruisset.)

Memo-

Memorant Historiæ *Cambysen* cum urbem *Saim* cum exercitu appulisset, cadaver *Amasis* Ægypti Regis conditum erat, iussisse illud erui, & ad detigationem usque suorum cædi verberibus & stimulis fodicari, donec ferrum hebesceret, major verberantis quàm vapulantis dedecore. Cùm ad Æthiopes progressus esset cum exercitu, quos auro ditissimos audierat, & annona in itinere defecisset, iussit forte ductâ vorare milites, & retro redire compulsus est, non alio operæ pretio, quàm ut se insanum præstaret.

Sororem suam dedit uxorem, iulibus id ex adulatione dissimulantibus & Regem legibus omnibus esse solutum asserentibus, eam autem paulò post interemptam ad aspectum canis auxilium fratri conuerentis adversus Leonem flevisset uberius, & interrogata causam reddidisset, quâ *Smerdi* fratri illata nex arguebatur.

Neque *Proxaspes* charissimus licet *Cambysi*, ejus amentiam furoremque vitavit. Regem enim cùm ebrietatis à Persis infamulari monuisset, ut refutaret convitium, iussit filium adduci, eumque telo in corde percussit Patre inspectante, quod sibi pro capite præfixerat & tangendum præcipientem. Quod factum ab aulico adulateore *Lachrymas* non elicit, sed potius laudem in filii sui

fui nece, quasi is actus non hominis, sed
 DEI speret manum. Alia ejusmodi cru-
 deliter multa perpetravit, quæ cum homi-
 num nemo impedire auderet aut posset,
 DEUS ultor adfuit, & vitam Tyranno suc-
 cidit, ut adimpleretur illud Davidis Ps. 54.
Vni sanguinum non dimidiabunt dies suos.

III. DARIUS filius HYS TASPIS, qui
 magno *Cyro* militavit, in bello Massa-
 getico, ex quo ob somnium quoddam,
 unde *Cyru Darium* Regni æmulum
 esse suspicari incepit, domum remissus
 & *Darius* in custodia asservatus est,
 donec à Massagetica expeditione re-
 duci causam suam diceret, sed morte
Cyri hoc periculo defunctus *Darius* sub
Cambyse præclare meritis, & demum
Pseudo-Smerde, manu propriâ trucidato,
 Rex creatus est. Electio *Darij* ita
 contigisse scribitur.

Post longam deliberationem inter Prin-
 cipes de republica constituenda, prævalen-
 te *Darij* sententiâ, quâ concludebatur uni
 soli Principatum deferendum esse, casui tam
 grande negotium permissum est, & con-
 ventum in hoc, ut quia Persæ solem adora-
 re, eiq; statutis temporibus equum im-
 molare consuevissent, sub ortum solis Prin-
 cipes

cipes & Satrapæ regni competitores
 nes conscens equis convecarentur, &
 jus equus primum hinnitum edidisset,
 Rex inauguraretur, id cum *Darius*, for
 equisonis arte, ante omnes evenisset, & fu
 men insuper sereno cœlo emicuisset, om
 nes continuò equis suis defuxere, Regem
 que novum *Darium* communi plausu sa
 lutavere.

Fuit primis annis imperij sui multò
 fortunatior, quàm postremis; quam
 quam enim ferro victorioso metret
 lauros & palmas quaqua versum, non
 potuit tamen, ut voluit, de *Ægyptis*
 & *Atheniensibus* triumphare, sed
 stans ulciscendi desiderijs anno re
 gni sui 36. an. mundi 3567. ante Chris
 tum 486. fatis concessit.

Coluit *Darius* inter amicos suos singula
 ri favore *Zorobabelem*, quem in questione
 de vini, mulieris, Regis & veritatis forti
 tudine victorem renunciavit, & præmij lo
 co liberalissimis decretis pro populo *Je
 daico* & templi structura perficienda mul
 tis privilegijs & immunitatibus insignivit
 quo Regis favore ita inceptum opus ma
 turatum est, ut quod impiorum satrapa
 rum invidiâ sub *Cyro* & *Cambyse* per mul
 tos

tos annos retardabatur, imò ruebat, antequam surgeret, nunc sub *Dario* quadriennio consummaretur & coronaretur. Nee dubium est, quin beneficentiam Regis benignus in retribuendo Deus longo regimine & divitiis multis compensaverit, collegit namque ex regno in 20. Provincias digito annuè 14560. talentorum.

IV. XERXES hujus nominis. I. anno mundi 3567. à patre *Dario* successor declaratus est hortatu *Demarati* Spartani & auctoritate *Atossa* matris, quæ *Cyri* filia fuerat, excluso *Artabazane* five *Artemene* filio natumajore, hoc præcipuo titulo, quòd ille à *Dario* privato adhuc homine, *Xerxes* autem à *Dario* Rege genitus esset. De regno *Xerxis* hæc scribit *Josephus*: *Xerxes sicut regni, ita & hæres paterna pietatis, nihil enim ex Patriis institutis circa divinum cultum mutavit, & judæos summam benevolentiam profecutus est.* Regnum tenuit 25. annis, cladibus suis, quam rebus fortiter gestis famosior, de quo *Cicero* *Tusculan.* quæst. lib. 5. *Xerxes restertus quidem omnibus promissis donisq; natura, non equitatem, non pedestribus copiis non.*

non navium multitudine, non infinito possidere auri contentus, pramium proposuit, qui invenisset novam voluptatem, quâ ipse inventâ non fuit contentus, neque enim unquam finem inveniet libido &c. Athenæus hoc idem ad omnes Persarum Reges transfert.

Xerxes non tam magnificentiæ, quàm amentix suæ, elationis, & crudelitatis monumenta reliquit. Nam Athon montem confodi jussit, ut circum navigaretur, & insula fieret. Hellespontum ponte junxit, qui cum aquarum impetu fractus esset, Neptuno verbera infligi jussit, & in mare compedes jaci, ne sibi obstitisse gloriaretur impunè, tum duplici ponte iterum conjunxit Hellespontum, sicque Europæ conjunxit Asiam. Ex Abydeno tumulo copias aliquando suas contemplatus gaudia ob tot collectas copias lachrymis ob brevitatem vitæ permiscuit. In itinere dum Celenas transiret Xerxes, incidit in *Pythium Athys* filium, virum supra modum divitem, ut

ut qui totum terrestrem exercitum hospitio excepit, & huic stipendium ad bellum obtulit; sed liberalitatem Pythij Rex more barbarico remuneratus est. Filium unum ex quinque, (nam reliqui 4tuor militabant,) quem petebat in subsidium senectutis, medium discindi iussit, & per ejus medias partes totum Persicum agi exercitum, hoc facinore contaminatum, & ad certissimam cladem properantem.

Finem sæviendi fecit an. m. 3789. ante Chr. 464. interfectus ab Artabano Hircano genere, & regionum satellitum Principe, qui inductus in cubiculum à Mithridate Eunucho *Xerxem* obtruncavit, moxq; perrexit ad *Artaxerxem*, monuitq; cædem à *Dario* fratre Patri illatam esse, & nisi mature provideat, eandem ipsi imminere, idque ad celerem ultionem auxilium se suum sponndit. Persuasus nimis facile *Artaxerxes* ejusdem operam remientem *Darium* interemit. Hoc exempto statim *Artabanus* in ipsum

B *Arta-*

Artaxerxem insurrexit, eumque le-
tervulneravit: At is percussorem
thali vulnere percutit, & mox cu-
septem filijs, quos *Artabanus* habebat
robustissimis, alijsque consocijs, macta-
iussit: sicque solus in paterno solio
successit *Artaxerxes*, usus alieno scele-
re ad regnum securius obtinendum.

V. ARTAXERXES Xerxis. I
filius dictus LONGIMANUS, quod bra-
chium seu manum dextram lævâ lon-
giorem haberet. Successit in regno
an. m. 3590. ante Chr. 463.

Hic *Artaxerxes*, ut plerisque pla-
cet, *Assuerus* *Estheris* conjugio & gran-
di convivio in scripturis clarissimus
est. Præter amplissimam pulcherrimamque corporis formam, etiam in-
credibilis ejus bellica virtus celebra-
tur. Commendatur mansuetudo &
humanitas ejus heroica declara-
ta ab eo, tum alijs in rebus plurimis,
tum erga *Themistoclem* Athenien-
sem, hunc enim Lacedæmoniorum
invidiâ ex Græcia pulsum, hospitio be-
nign

nignè excepit, & prudentiâ hominis
perspectâ tanti fecit, ut trium opulen-
tissimarum urbium imperio donârit, &
successores inde in consuetudinem
traxerint, ut cùm ab homine Græco
aliquid peterent, ei per litteras polli-
cerentur, *majorem eum apud se Themis-
ticle futurum.* Marcellinus lib. 30.
extollit clementiam ejus, & affirmat
suppliciorum varietates lenitate ge-
nuinâ ita castigare solitum, ut tiaras
vice capitum quibusdam noxiis am-
putârit, & ne secaret aures pro delictis,
ex galeris fila pendentia præciderit.

In aulicis ejus claruit præcipuè
Amanus Amalezita, quem honoris
causâ *patrem Regis* appellatum, cùm ex
æmulatione cum *Mardocho* sceleratè
Judæos criminatum, & sceleratius ex-
turpare conatum esse, rescivisset, poenâ
dignâ afficit, edicta irritat, & inde in
Judæorum cædem animatos gentiles
horum arbitrariæ multæ subijcit.
Ab eo tempore plurimùm apud ipsum
potuère *Espera* & *Mardocheus*, huic

quidem dignitas *Amani*, *Amano* a
 tem patibulum obtigit. In amoribus
 etiam præcipui fuere *Esdra* Sacerdo
 & *Nehemias*. Templum Hierosoly
 mitanum & sacrificia magnificè ex fi
 sco regio juvari iussit. Sacerdotes ab
 oneribus omnibus immunes esse vo
 luit, aliaque præclara multa gessit,
 donec obiit anno 40. Regni mundi
 3629, ante Chr. 424.

Hic idem *Assuerus* ab *Esdra* nominatur
Artasasta. Singulariter etiam observan
 dum hic venit, pluribus nomen *Assui*
 tum etiam nomen *Xerxis* & *Artaxerxis* ab
 Historicis attribui; quod inde venit, quia
 uti annotavit *Tirinus* in *idiotismis* lingua He
 braica & Græca num. 19. sæpe nomina pro
 pria Hebræa, cum in aliam linguam trans
 feruntur, ita mutantur, ut vix eadem esse
 videantur, maximè cum interpretes ad
 aliud etymon suæ linguæ alludunt, sic qui
 Hebraicè & Chaldaicè vocatur *Asharverus*
 id est *magnum Caput* seu *magnum Capitulum*
 & Latinè *Assuerus*, Persicè nominatur
Ochsoarjes, *Ochsoarjes*, *Xerxes* id est *bella*
tor, *Axurxes* *Artaxerxes* id est *acer Mars*,
 sic propria nomina sæpe fiunt communia,
 hinc magnum subinde diffidium historico
 rum.

VI. XERXES II. ARTAXERXI

Successit filius unicus, intellige legi-
 timus XERXIS II. Rex Persarum, qui
 degustavit potiùs, quàm rexit impe-
 rium, intra dies 45. sublatus à *Sogdia-*
no, quem alii *Secundianum* vocant, qui
 conciliato sibi *Pharnacyâ* Eunuchò
 eum in quodam die festo ebrium &
 somnolentum occidit, & tyrannide
 regnum occupavit.

VII. SOGDIA, XERXIS fratris in-

teritu regnum consecutus, crudeliùs
 imperare cœpit, qui *Bagorazum* Eu-
 nuchum jam pridem sibi odiosum
 mox lapidibus obrui iussit, *Dario* in-
 super occultis insidiis exitium ma-
 chinatus est, quod permolestè tulit
 exercitus, qui mox ad *Ocham* alio no-
 mine *Darium Nothum* defecit, à quo
 interceptus Sogdianus, cum sex men-
 sibus & diebus quindecim regnâset,
 in cineres coniectus & suffocatus in-
 teriit: dignior, qui vivus flammis ar-
 deret. Quidam utrumque Regem
 propter regiminis brevitatem omise-
 runt.

VIII.

VIII. DARIUS NOTHUS
 Etus à Græcis, quòd è pellice gen
 effet. Alio nomine DARIÆUS fil
 ARTAXERXIS ex *Cosmartidene* Baby
 nia susceptus, regnum invasit, &
 annos 19. tenuit. Habuit is uxorem
 eandemque sororem, sed ex diversis
 matre *Parysatidem* mulierem crude
 lem, cujus Consilio *Sogianum* op
 pressit. Ex ea priusquam regnum ad
 pisceretur, duos liberos suscepit
Sacan, qui postea dictus est *Artaxer
 xes Mnemon*, patrique in regno suc
 cessit, & *Amistrin* fœminam, post re
 gnum autem occupatum suscepit *Cy
 rum minorem* dictum, & alios tredecim,
 fœcundioribus nuptiis, quam rita
 licibus. Translatum in se regnum te
 nuit per annos 19. variâ bellorum,
 & cladium viciffitudinibus.
 Priusquam autem obiret, utrumque ad
 se filium evocavit, illisque præsentibus,
 cum *Artaxerxi* natu majori filio
 quem privatus susceperat, regnum
Cyro autem, quem Rex genuerat, mag
 na

nam
 oræ
 cessi
 stur
 IX
 ob p
 initia
 Cyri
 dera
 capt
 mor
 bus
 am f
 tibu
 ratis
 Xen
 & G
 inter
 mort
 trâ,
 Fu
 libe
 praP
 na od
 quad
 na

nam quandam præfecturam Lydiæ & oræ maritimæ commississet, vitâ decessit anno mundi 3649. ante Christum 404.

IX. ARTAXERXES MNEMON

ob præstantiam memoriæ sic dictus, initia regni sui propter rebellionem *Cyri* turbatiora habuit, sed omnia moderatè sapienterque composuit? nam captum in aurea vincula conjecit, mortique adjudicatum, matris precibus donavit, & incolumem in satrapiam suam remisit; qui tamen novis motibus adversus fratrem cum confœderatis insurgens exercitum eduxit, ut *Xenophon* scribit, 100000. Barbarorum & Græcorum 12800. qua in pugna interemptus est, sævitumque in demortui cadaver abscisso capite & dextrâ, paloque affixis.

Fuit hic *Cyrus* ingentis animi juvenis liberalitate, fortitudine & comitate supra Persâ nobilis, nisi has artes in fratrem odia impedisset. Sic domito æmulo quadraginta annis imperium & magnâ pacem

pacem obtinuit, quam in regno
& in Græcia magno studio, maxim
que sumptibus stabiliendam curav
Clemens fuit, & naturâ, ut Plutarchu
ait, mollior & mulierosus, usus tre
centis & sexaginta pellicibus, ex qui
bus suscepit centum & quindecim fi
lios. Morbo decessit, quem ex animi
dolore contraxerat Anno mundi 389
ante an. Chr. 364.

Pugna & cædes *Cyri* minoris sic referunt à
Saliano: *Cyrus* viso rege irruit in eum inde
stus in media acie, perque ipsam lanceam
ferream pectus vulnerat, sed vice versa quid
dam hastam sub oculum *Cyri* atigit, domi
que Rex & *Cyrus* animosè inter se comba
cant, *Cyrus* ipse interficitur, & super ipsam
concidentes octo fortissimi pugnatores, di
mulque spes omnis Græcorum accisa est.
PARYSATIS *Cyri* mater incredibilem exer
cuit carnificinam in *Carem* quendam, quæ
Cyrum à se occisum jactabat; abreptum
enim hominem per dies decem excruciatum
jussit; inde oculis effossis in aures ejus as
fervens instillari, donec animam efflaret.
Neque minorem Rex in *Mithridatem* pœ
nam exercuit, qui eandem necem sibi per
temulentiam arrogabat: in scaphis enim
inclu

inclusum computrescere vivum in excrementis iussit.

Memorabilis est crudelitas huius supplicii, de quo ita Plutarchus scribit. Scaphas duas inter se congruentes accipiunt, in alteram supinum eum, qui neci destinatus est, collocant, inde alteram imponunt & coaptant, ita ut caput, manus & pedes exerantur, & reliquum corpus inclusum sit: tum cibum homini præbent, quem si rejiciat, oculos fodiendo sumere compellunt. Præterea mel & Lac confusum ei pro potu infundunt: tum ad solem assidue obvertunt faciem ejus, ut incubantium muscarum examine tota integatur: cum autem inius faciat, qua homines, qui edunt & bibunt, necesse habent, tinea & lumbrici ex tæbe & putredine excrementorum proveniunt, à quibus in viscera penetrantibus consumitur. Ad hunc modum Mithridates septendecim dies contabescens tandem interiit.

X. ARTAXERXES Ochus successit ARTAXERXI Patri, fratrum nativissimus, nihil paternum præter nomen imitatus. Ne quis enim in se con-

B s

jura-

jurare posset, statim omnes filios
 tris sui expellicibus genitos, (quoru
 quinquaginta cum fratre *Dario* part
 cipes conspirationis jam necati erant)
 omnes reliquos 75. unâ cum conju
 gibus uno die obtruncavit, & cogna
 torum cæde ac strage regiam imple
 vit, ut solium securus premeret. Na
 turâ fuit inquietus, militaris fortitu
 dinis & gloriæ crudelis affectator, &
 secundis fortunæ eventibus plurimum
 elatus, ut bella bellis continuò conca
 tenaret. Quamquàm auri & argenti
 ex Ægypto subacta ingentes copæ
 illi accreverint, adeò tamen avarus
 erat, ut cum mos Persiæ Regibus esset,
 quoties in eam regionem venissent, au
 rum Persarum mulieribus dividerent
 ipse nunquam eò accesserit, itaque ipsa
 suâ tenacitate voluntarium quasi exi
 lium sibi indixerit.

Demum Anno m. 3712. ante Chr.
 341. à *Bagao*, qui gente Ægyptius
 erat, militum tribunus, & conditione
 Eunuchus, *Ocho* charissimus, dato per
 medi

medicum veneno è vivis sublatus est.

Cadaver demortui *Bagoas* in Religionis suæ violatæ ultionem felibus devorandum objecit, & ex ossibus manubria gladiatorum hui curavit, Regisq; funus funeribus filiorum cumulavit, servato uno natu minimo *Arses*, cujus nomine nefarius parricida *Bagoas* regnaret; causam hujus sævitæ exinde hausit vir Ægyptius, quia *Ochus* occupatâ Ægypto sacras ædes diripuit & succendit, gentis religionem risit, & mactato *Api* asinum in contumeliam *Serapidis* coli imperavit.

XI. *ARSIS* filius *Ochi* natu minimus ad arbitrium *Bagoas* triennio regnavit, cumq; incautiùs manifestaret se *Bagoas* sceleribus offensum, vindictam meditari, eadem perfidiâ, quâ pater, unâ cum liberis suis à parricida sublatus est. Scribitur à nonnullis *Alexandrum Magnum* opera *Bagoas* usum *Arsen* interemisse an. m. 3715. ante Chr. 338.

XII. *CODOMANUS* cognomento *Darius*, ultimus Persarum Imperator. Filius hic fuit *ARSAMI*, quem
Dio-

Diodorus ait fratrem fuisse *Artaxerxis*. Militavit hic *Oeho* contra *Cassios*, & provocatorem barbarum insultantem dum illo confecit, ideò amplissimè donatus à Rege, amatus à populo, & in *Bagoa* amicitiam singularem admissus, ejusdemque opera ad regiam dignitatem evectus est. Quem filius quoque ut antecessoribus insidias temptem prudenter prævenit, & venenum quod in suam necem paratum erat, bibere adegit. Sic homo sceleratus incidit tandem in foveam in qua totos alios suffocaverat. Hostem hic fortissimum expertus est *Alexandrum Magnum*, à quo bis victus fugatusque, regni arbitrium victori permittere jussus est. Quæsit *Darius* quibus cunq; demum posset gravissimis conditionibus initis, pacisci prius & imperii retinere, quàm totum alteri submittere. Et quia sub idem tempus contigit mors *Statira* uxoris *Darij*, (quæ cum omnibus liberis captiva

ptiva detinebatur ab Alexandro, cu-
jus funus etiam lachrymis Alexander
profecutus est, ac magnifico apparatu
sepelivit) Hoc ubi *Darius* per nun-
cios intellexit, etsi omnia consilia in
bellum converteret, decem tamen le-
gatos ad Alexandrum misit, qui eum
suo nomine laudarent, quòd captivos
tam humaniter tractaret, peterentq;
ab eo, ut amicitia secum inita quid-
quid terrarum citra Euphraten esset,
triaque millia talentorum & alteram
filiarum suarum uxorem acciperet. Eâ
re ad concilium delatâ, *Ego* inquit *Par-*
menio, si Alexander essem, oblata acciperẽ;
& ego si Parmenio essem, reponit Alex-
ander, idem facerem, non facio autem,
quia Alexander sum Legatis deinde re-
spondit, nec cœlum duos soles, nec
orbem terrarum duos summos Princi-
pes ferre posse, proinde *Darius* aut de-
ditionem hodie, aut in crastinum bel-
lum pararet. Igitur *Darius* tertiâ nunc
vice duplicatis copijs, exercitu scili-
cet 300000. peditum, & 100000. equi-
tium

tum renovavit bellum contra Alexandrum, nec feliciore exitu, quam alius. Nam fuis tantis copiis à longe impare hoste, *Darius* turpi fugâ in Bactrianam compulsus, ubi *Bessi* & *Nabarzanis* præfectorum conspiratione interemptus est. Cadaver ejus Alexander in Persiam regiâ sua chlamyde involutum reportari jussit ad matrem *Sisygambem*, & in regis monumentis condi.

Tradunt aliqui *Dario* adhuc spiranti Alexandrum supervenisse, ejusque calamitatem vehementer indoluisse, cumque *Darius* orâisset, ut eandem suam ulcisci vellet, Alexandrum se id facturum recepisse, & in persequendo *Besso* multum operæ impendisse.

Erat *Darius* ingenio miti & simplici, sed quod adulatores Regum & aularum pestes non raro corrumpent. Cicero in Tusculanis intemperantem illum notat: *Darius*, inquit, in fuga cum aquam turbidam & cadaveribus inquinatam bibisset, negavit unquam se bibisse.

bisse iucundus. Nunquam videlicet siti-
ens biberat. Atque ita tandem fune-
sto epilogo Persicam Monarchiam *Da-
rius* tragicus actor, & ultimus Impe-
rator terminavit an. m. 3724. anno re-
gni sui 9. Imperij Persarum 208. *Alex-
andri Magni* 7. Olymp. CXII. an. 3. à
Roma condita 423. ante Christ. 329.
cùm stetit annis ducentis & octo,
ex quo *Cyrus* superatâ Babylone im-
perium traduxit ad Persas.

§. 5. *Ortus & Occasus*
Regnorum.

Meritò posset Græcorum impe-
rium ab *Alexandro* homine
Græco partum, & annis aliquot pos-
sessum, ab eodem in annis ejusdem
numerandis inchoari, quia tamen Asi-
ani, quorum consuetudine Judæi, qui
libros Machabæorum, uti & ipsi Asia-
ni scripserunt, initium regni Græ-
corum à *Seleuco* primo, qui *Nica-
nor* dictus est, duxerunt, horum ve-
stigii & temporum ordini insistendo,
Alex-

Alexandri Imperium veluti medium
 Persarum inter & Græcorum, & quod
 dem huic paragrapho, quo ortus &
 occasus regnorum calculandus est, in-
 feritur: quia post mortem Alexandri
 ex uno illius imperio quatuor præci-
 pua (alii dividunt in multo plura mi-
 nora regnorum divisorum capita) uni-
 us factâ dilaceratione enata sunt. Ex
 quibus deinde adversis bellorum
 flammis irrestinguibili conflagratio-
 ne novum Græcorum imperium vici-
 ti redivivus Phœnix Monarchicus re-
 tum suum extraxit.

*Synopsis brevis vite Alex-
 andri Magni & rerum ab eo
 gestarum.*

ALEXANDER PHILIPPI filius ob rerû ge-
 starum excellentiam MAGNI NOMINE
 affecutus. Natus est Olymp. CVI. an. L.
 an. m. 3698. Romæ conditæ 398. ante Chr.
 355. in cuius nativitatâ die tres simul lectos
 nuncios pater accepit, primo Illyrius à
 Parmenione ingenti prælio superatos. Se-
 cundo in ludis Olympicis se pernicitate
 equi

equi victorem fuisse declaratum, tertio natum sibi ex Olympiade uxore sua Alexandrum.

Eadem nocte, quâ in lucem Alexander editus est, Dianæ templum Ephesi deflagavit, de quo dictum Timæi extat. *Minimè id mirandum esse, quòd Diana cum in partu Olympiadis adesse voluisset, domo suâ absumpta.*

Cum annorum esset tredecim, & audiret patris sui victorias, querebatur nihil sibi à parente suo relinqui, quo se magnum ducem probaret. Anno ætatis decimo quinto Philippus evocavit Aristotelem ad erudendum Alexandrum, apud quem commoratus est, quamdiu vixit. Philippus porro Rex in ejus gratiam Stagiram patriam restauravit, & populares ejus exules in urbem reduxit.

Anno mundi 3716. Philippus Olympiadem repudiavit tanquam suspectam adulterij, duxitque uxorem Cleopatram ATTALII neptem, in quibus nuptiis dum Attalus optasset successorem Philippo ex Cleopatra, ejus temulentiam & ebrietatem impecto ei in caput scypho Alexander represit: in quem dum stricto ferro irruit Philippus, tallente vestigio, inter lectos prolapsus est, cujus casum Alexander scommate perstrinxit, *negans eum ex Europa in Asiata*

Asiam transire posse, qui ex lecto in lecto sine lapsu transilire non posset; fugit de de Alexander ad Illyrios meliora operis tempora.

Anno mundi 3718, ante Chr. 418, Philippo à Pausania cæso succedit Alexander, qui statim paternæ cædis auctores & consocios sustulit, ut fucum faceret suis subditis, cum in sinu suo cum matre rideret & gauderet. Concilium pauld post coëgit in Peloponneso, ubi se Imperatorem Græcorum adversus Persas eligendum curavit, sibi de more Lacedæmonijs resistentibus.

Anno mundi 3719, dum Alexander in Thracia versatur, Græci Demosthenis auctoritate & epistolâ persuasi, ab eo plique deficere moluntur: cum verò celerius cum exercitu adveniret, Alexander ab Atheniensibus cæterisque placens contra Thebanos, qui pertinacius in sententia persistebant, arma transtulit, & orbem illorum vi expugnatam funditus diruit, cæsis Thebanorum 90000. in servitutem redactis 30000. Liberi autem omnes sub corona vânerunt. In qua strage tantum pepercit Philippi hospitibus, quos puer in ea urbe obses fuerat, necnon posteris Pindari, cujus domum solam intactam reliquit.

Anno mundi 3720. relicta Græcia & Macedonia

Macedoniæ administratione Antipatro cum triginta peditum & equitum quinque millibus & navibus quinquaginta per Hellespontum trajecit in Asiam, in littore divisit inter suos omnia, quæ habebat in Europa, satis sibi esse Asiam dicitans, cujus possessionem immissa in eam hæcã adijt. Pugnatum est primò ad Cranicum amnem victique Persæ factum est præmium victoriæ Asia pene omnis Græcorum colonijs frequentata. Mnemone interim Darij duce præstantissimo insulas Græcorum populante, & partim muneribus, partim vi ad Darij partes trahente: ubi magno bono Alexandri, & magno Persarum infortunio Dux ille & colamen Persarum morbo interiit.

Annus mundi 3721. dum Alexander in Cydno fluvio frigidissimo natat contrahit periculolum morbum, verum morbus à Philippo medico feliciter discussus est, cujus manu porrectum pharmacum hausit, licet à *Parmenione* monitus per epistolam, ut ab eo ejusque insidiis sibi caveret. Sic restitutus ad *Issum* venit, ubi duce *Parmenione* fortiter contra Darium pro torius Asiæ imperio dimicatum est. Cæsa peditum Persarum centum millia, & equitum decem millia, cum Macedones vix 300. pedites, & 150. equites desiderassent. Reperta in castris gaza ingens & superbissimus apparatus

ratus, mollior, quàm belligerantes de-
 Capta mater *Darij* & uxor & filia cum
 lio sexenni *Ocho*, quos Alexander ad
 splendide ac castè tractavit, ut de se maj-
 rem hic, quàm de *Dario* in campo victo-
 riam retulerit.

Anno 372. Alexander venit in Phœni-
 ciam & Judæam, ubi *Aradu*, *Biblus* & *Si-
 don* ex odio Persarum se se dedunt; *Tyrus*
 autem Insula & maris domina restitit, sed
 & hanc expugnavit spatio. 7. mensium,
 Tyriosque omnes interimi iussit, & urbem
 incendi, quindecim tamen millia à *Solo-
 niis*, qui Alexandro militaverant, servati-
 donè devedta sunt; armatorum autem in urbe
 sex millia cæsa, & duo millia virorum, qui
 cædi superfuerant crucibus affixa per totum
 littus pependerunt; statim tamen repara-
 ta est urbs, cui *Hephestionem* præfecit. Per-
 rexit inde Hierosolymam, ut vindicaret,
 obnegata subsidia, cui *Iaddus* Pontifex occu-
 currit cum agmine Sacerdotum linteato;
 Dei nomen in ejus fronte inscriptum ado-
 ravit Alexander, asseruitque Deum à se
 visum in urbe *Dio* Macedonia, in eodem
 cum Pontifice cultu. Legit quoque in urbe
 Prophetiæ *Danielis* caput 8. & undecimum,
 atque uti verè est, de seipso interpretatus
 est, ideoque Deo vero in templo sacrificavit,
 & judæis permisit ex suis legibus vi-
 vere,

vere, iisque concessit, quæ læti victores bene meritis civibus donare solent. Exinde expugnata *Gaza*, *Bari* Eunuchum Præfectum urbis, quod semivir ausus esset Magno Alexandro resistere, talos loro trajectum raptari & discerpi iussit.

Anno mundi 3723. *Ægypto* potitur Alexander absque magno negotio, tum *Mazaca* tum *Memphi* tradita; hinc *Jovis Ammonis* templum adit, ibique *Jovis filius* à Sacerdote salutatur, unde cornua posthac imaginibus suis appingi iussit (quia *Jupiter Ammonius* arietinis cornibus insignis erat) hoc tamen divinitatis ambitu apud peritos non aliud obtinebat, quam ut scorti filius haberetur, quod hæc suspicio in *Olympiadem* matrem merito caderet.

Anno 3724. movit adversus *Euphratem*, pervenitque ad *Arbela* *Affyræ* urbem, ubi *Darius* stabat cum peditum decies centenis millibus, duplo numerosiore exercitu, quam superiore pugna & cum quadraginta millibus equitum, cum curribus falcatis ducentis & indicis elephantis quindecim. Suaserat *Parmenion*, ut nocte invaderet *Perfas*, sed renuit *Alexander*, eo quod nollet *latrunculorum* more noctis subsidio vincere, *mallo*, ut se fortuna pœniteret, quam *puderet victoria*. Permisit igitur exercitui suo nocturnam quietem, cum econtra

tra

trâ Persæ in armis vigilarent, unde facti est, ut de die recentes & robusti Alexandri milites contra fatigatos pugnarent, & ingentes copias robustâ paucorum manu opprimerent, Dario in Mediam fugiente, & tandem perfidâ suorum manu occumbente. Quâ victoriâ passim innotescente certatim fortissimæ urbes Alexandro (qui magis victorijs, quàm passibus Orientem peragravit) se submiserunt.

Anno m. 3725. *Philotas* filius *Parmenionis* cum aliquot socijs in conjurationis suspicionem venit contra Alexandrum, ideoque gravissimis tormentis necatus est, Sed miserabilior filio pater *Parmenion* fuit, nam & ipse quoque per charissimum sibi *Polydamantem* interfici jussus, oblati ad Alexandro litteris. Sunt qui *Philotam* minus faciunt nocentem, scribuntque conjuratum à *Divino* & *Nicomacho* contra Regem fuisse, eorumque consilium ad *Philotam* delatum, sed *Philotâ* tergiversante hæc innotuisse Alexandro, ideoque filium & Patrem sublato, quia hæc taciturnitas regno perniciofa perduellio videbatur.

Anno 3726. Alexander in *Bactrianam* transit, ut assequeretur *Bessum Dary* interfectorem (*Bessus* idem apud Persas, ac apud Turcas nunc *Bassa*) qui erectam tiam regiamque vestem induit, & *Asiæ* se se Regem

Artax

Ariaxerxis nomine assumpto promulgabat. Quem tandem post longam fugam, **Oxo** flumine transmissio, proditum à **Spitamene**, deprehendit. Quem ut Parricidam flagris confissum, auribus naribusque mutilatis **Oxatri** fratri **Darij** necandum permisit, à quo minutatim dilaceratus longas & atroces pœnas nunquam satis castigati facinoris luit.

Vicit eodem anno **Scythas** & **Sacos** hæc genus invictos, quæ victoria potissimum **Persicum** firmavit imperium.

Hæc omnia tam gloriosa obscuravit **Cliro** illata nex, hunc enim veterem **Philippi** Patris commilitonē (ebrius ebrium) in urbe **Maracanda** **Sogdianorum**, lanceâ arreptâ interemit, luxitque postea acerbis, quàm deceret **Alexandrum**.

Anno m. 3727. trajecto **Indo** conflixit cum **Poro** acerbissimè, quem vivum cepit & humaniter tractavit, & in ita amicitia regno ampliore donavit. Hoc in prælio **Bucephalum** insignem equum suum amisit, quem honorificè sepeliri curavit, & de ejus nomine urbem ædificavit. Sed & **elephas**, cui **Rex Porus** infidebat, memorabilis fuit in hac pugna. Cum **Porus** esset in ardentissima fuga, & telis gravatus labasceret nonnihil de belluæ dorso, tum **Indus** elephantem de more procumbere jussit in genua

nua, qui ut se submitit, cæteri quoque elephantas omnes, prout erant instituti, terram corpora demiserunt, quæ res moram injecit fugientibus, & Porum & cæteros omnes victoribus tradidit.

Reliquis vitæ annis gentes propè innumeras usque ad Gangem fluvium, & Indicum Oceanum subjugavit, ut tot successibus elatus, humanæ sortis oblitus, Deum se haberi voluerit.

Tandem anno mundi 3730. ante Chr. 323. cum integris duodecim annis & aliquot mensibus regnâisset, Babylone obiit ebrietate, sicut etiam compotator ejus Epistemon intemperantiâ suffocatus est, cui paulo antè justa persolvit, & pro pompa funebri duodecim millia talentorum impendit.

Mortuus est ergo Alexander Magnus in flore ætatis & regni. *O quàm omnis potentatûs vita brevis est!* mortuus est ille, qui miraculum & portentum naturæ fuit, sic illum Cornelius à Lapide appellat ex Justiniano Curtio & alijs, enumeratis ejus minime vulgaribus naturæ donis in *caput. 2. Danielis Propheta.* Mortuus, in quo fortitudo mentis & artuum robur conspirârunt, nullis laboribus fractus, nullis periculis deterritus, hic & tantus ebrietate mortuus est eo vitio, quod in abjectissimum quemvis mediastinum potius, quàm in tantum Principem cadere debuit!

Corpus Alexandri à Ptolomæo Lago Mem-
phim in Ægyptum, & inde paucis post an-
nis Alexandriam translatum est. Memo-
rant historiæ, quòd siue aromatis, siue ta-
be & siue livore ad septimum usque diem
jacuerit à die mortis; quod inde ortum, quia
complexionis fuit igneæ, & indolis ferve-
dæ. Ex hoc igneo corporis temperamen-
to non tantum animus illi semper similis,
sed & odoris aliqua acceptabilis fragran-
tia, quam ex cute, ex ore & toto corpore
efflabat. Qua de causa etiam in locis cali-
dis thura & aromata generantur, quòd
æstus solis ibi ea percoquat, ut ignescant,
& halitus igneos expirent. O si hæc na-
tura tam præstans, tam bene temperata pa-
ri divinâ gratiâ fuisset condecorata, quid
non præstitisset? & si Alexander solis naturæ
viribus tanta præstitit, quanta viribus gra-
tiæ naturam longè superantis Christianos
facere oportebit?

*Ortus Regnorum ex occa-
su Alexandri Magni.*

Alexander moriturus nullum re-
gni successorem nominavit,
præteritis etiam propriis filiis. Ea-
rum funestam ducum accendit æmu-
latio.

C

lationem, ut totidem pene re-
 emergerent, quot erant præfecti
 duces. Summa tamen potentia
 tio penes PERDICCAM erat, cui ma-
 riens Alexander (an compos rationis
 an phrenesi actus ex vini æstu, dubi-
 tatur) anulum tradidit. Hujus ta-
 men modestiâ & tergiversatione in
 regno acceptando factum est, ut rex
 crearetur ARDÆUS, cui PERDICCAS
 copiarum dux supremus adjunge-
 tur. Erat ARDÆUS ex PHILIPPO
 Theffala Philippi scorto genitus, rex
 nomine & specie tenus factus, cui Phi-
 lippi nomen attributum, & PERDIC-
 CAS curator factus est. Tunc satrapæ
 omnes, præfecturæque in Principatibus
 distributæ sunt.

*Ptolomæo filio Lagi Ægyptus * La-
 medoni Mitilinao Syria * Ptolomæo
 licia. * Paboni Media * Eumenei Pa-
 phlagonia & Cappadocia * Antio-
 gono Pamphilia, Lycia, & Phrygia ma-
 jor * Cassandro Caria * Melagoro Ly-
 dia * Leonnato Phrygia minor, Lyfi-
 maçh*

macho Thracia * *Antipatro* Macedo-
nia * Asiæ Superioris Provinciæ iis,
qui tum præerant, permiffæ *Selencus*
sociorum equitibus præfectus est. *
Craterus ab Alexandro jam missus erat
in Ciliciam cum 10000. emeritorum,
cui quidem unâ cum *Antipatro* Græ-
cia concessa est. Sic duces isti ve-
luti catuli leonis diviserunt prædam
Alexandri.

Ex horum ducum mutuis bellis,
conflictibus, dilacerationibus & cæ-
dibus quatuor præcipua regna emer-
serunt, quæ in S. Scripturâ à Daniele
prophetâ obscuris significationibus
adumbrantur, REGNUM ÆGYPTI à
Ptolomæo Lagi * REGNUM MACEDO-
NIÆ & GRÆCIÆ à *Cassandro* * RE-
GNUM ASIÆ ab *Antigono* * & RE-
GNUM SYRIACUM à *Selenco* possessum.
Antigono postea devicto ad regna
tria, summa devenit, ÆGYPTIACUM
SYRIACUM, MACEDONIUM.

Minora autem regna & veluti par-
ticulæ Monarchiæ Alexandri plura
nu-

numerantur, nimirum REGNUM CRY-
 NIACUM, * REGNUM BYTHINIE, quod
Zipates Thrax occupavit. * REGNUM
 PONTICUM, quod fugiens ab Antiocho
Mitridates restauravit * REGNUM
 MEDICUM Media minoris,
 quam invasit *Atropatus*, & occupa-
 tam feliciter transmisit ad posterum *
 REGNUM PERGAMENUM a *Pulchro*
 permissum *Seleuco*, eoque mortuo
Attalo primo rege possessum * RE-
 GNUM PARTHURUM, qui deficiente
Seleuco novum regnum liberum sibi
 constituerunt * REGNUM ASSYRI-
 RUM, quod sibi condiderunt *Seleucus*,
 quos *Antiochi Epiphanis* saxita ad-
 ma pro patria religione summo con-
 git, & auctorem habuit *Mithridatem*
 * REGNUM COMMAGENESE,
 quo legitur in bellis Pompeii * RE-
 GNUM SICULUM, quod *Agathocles*
Syracusanus sibi usurpare cepit. * RE-
 GNUM THRACIÆ, in quo *Lysimachus*
 regium sibi nomen & insignium im-
 pfit * REGNUM PARTHICUM ab *Aspacum*

primo rege inchoatum * REGNUM
 BACTRIANORUM à *Theodoto I.* mille
 Urbium Bactrianorum præfecto, ut
 ait Justinus, postquam is à *Seleuco Gal-*
lusico defecit, erectum. * REGNUM
 ARMENIACUM Armeniæ minoris à
Zadriadere, qui inter duces Antiochi
 magni enituit & defecit, primò occu-
 patum. * REGNUM ARMENIÆ majo-
 ris, quod usurpare incepit *Artaxias*
 primus sub Antiocho Magno præfe-
 ctus, quod regnum postmodum ce-
 lebre reddidit *Tigranes* dictus à *Pli-*
nio MAGNUS.

Omnia hæc regna vel portiones
 regnorum ex cineribus *Alexandri*
Magni prodierunt. Quorum regum
 omnium catalogum subijcere non pa-
 titur libelli angustia.

Pro notitia chronologicâ singula-
 riter observandum hic est: Quanquam
Alexander è vivis, ut dictum, excessit
 an. m. 3730. & ab ejus morte mox
 divisum fuerit in multos successores
 imperium, quia tamen imperium
 quod

(quod ab ipso partum ac fundatum
& ex usu chronologorum atque ipsi
etiam scripturæ in Machabæorum
bris, Græcorum appellatur) nondum
inchoatum est, donec res Asiæ in Se-
lenci potestatem cesserunt, & familia
Alexandri in Aridæo rege Macedo-
niæ ejus fratre, & matre Olympiade
quoquo modo adhuc stabat, neque
Alexandri duces apertè se se reges di-
cebant, reliquum tempus ad Seleucum
primum ab Alexandro imperij Græci
fundatore appellari solet.

*Reges Ptolomai, qui regnâ-
runt in Ægypto ab anno mundi 3731*
Olymp. CXIV. a. l. Urb. Cond.

429. ante Chr. 323.

Quia in historiis tum sacrâ, tum
profanâ frequentissima mentio
est Ptolomaorum, qui in Ægypto im-
perârunt, eorum seriem præ cæteris
pertexere libuit.

I. PTOLOMÆUS cognomen
to MAGNUS filius LAGI Mace-
doni

donis receptus ab Alexandro Magno inter custodes corporis ob præstitam patri Philippo fidem, belli pacisque artibus clarus, prudentissimus & fortissimus. Comis fuit & charus popularibus, liberalis in omnes, dicere solitus, *nobilius esse regi dicere quam ditescere.* Apellem pictorem conjurationis falso apud se per Antiphilum accusatum, cognitâ calumniâ, donavit talentis centum, & calumniatorem Antiphilum ei in servum tradidit. Mortuus anno mun. 3767. ante Chr. 386. Narratur à plerisque historicis, quod Lagus Macedo acceperit à Philippo patre ALEXANDRI MAGNI uxorem Arfinoem jam à rege uterum ferentem, & genitum inde Ptolomæum æneo clypeo imposuerit. Neque succensuit Ptolomæus cuiquam, si scorti filius audiret, dicere solitus, *si regium non est ferre, cum dicto tangitur, nec illud regium sit, dicto quenquam tangere.*

II. PTOLOMÆUS PHILADELPHUS dictus, filius LAGIDÆ. Uno anno

anno priusquam pater moreretur, societatem regni adscitus. Filius fuit **Berenices**, quam **Ptolomæus Lapsus** susceptis jam ex **Eurydice** liberis deperit. Dicitur autem **PHILADELPHUS**, qui fratrem suum uterinum insidias sibi parientem, & præterea alium adhuc fratrem anonymum, **Cyprus ad defectionem sollicitantem intererat**, que fratricidii reus melior postea fuit, quàm regni candidatus.

Inter præclare gesta memorabilissima illud reliquit posteritati, quòd anno 3770 LXXII viros peritissimos lingue Hebraicæ & Græcæ convocavit, & magnis sumptibus, ut scripturæ sacre libros hebraicè scriptos accuratè in Græcæ converterent, de qua versione § *de monumentis vabilibus sexta ætatis*.

Fuit & ipse eruditissimus & eratorum amator insignis, convocatis ex orbe doctissimis quibusque scholas Alexandriæ aperuit, ibidemque condidit bibliothecam nobilissimam, in qua volumina 70000 numeravit. Præceptore in juventute illius est **Stratons Philosopho**, cui talenta hoc est, Coronatorum 48000, donavit. Urbes

Urbes numeravit in ditione sua 33339.
unde Philo refert tantæ illum magnificen-
tiæ monumenta erexisse, ut proverbialiter
dictum fuerit de sumptuosis operibus *Phila-
delphæa opera.*

Cum podagricis doloribus vexaretur,
multos sumptus in venatores erogavit,
quorum studio multa de animantibus ex-
ploravit, quæ ignota erant, & apta homi-
num valetudini & usibus. Judæorum sacra
& legem liberalitate multum promovit.
Mortuus est anno regni 40. an. m. 3906.
ante Chr. 247.

III. PTOLOMÆUS EVERGE-
TES filius PHILADELPHI ex conjugē
Arsinoë. Successit patri anno m. 3803
ante Chr. 245. Variis bellis implicitus
fuit, & secundâ plerumque fortunâ
usus. Domitis regibus benignum sese
exhibuit, iratum autem se præbuit
Onia Judæorum Pontifici ob non so-
lutum tributum 20. talentorum, qui-
bus tamen iterum placatus est. Post
occupatam Syriam adiit Hierosoly-
mam, & more Judaico sacrificium
peregit. Dicitur autem EVERGETES
C 5 ob

ob restitutos patrios Deos. Victo-
nim *Selenco Callinico*, Syriam crude-
ter diripuit. 40000. talenta argenti
& vasa pretiosa inde tulit, nec non si-
mulachra Deorum 2500. quæ Cam-
byses captâ Ægypto in Perlas porta-
verat. Finem vivendi fecit anno regni
26. an. m. 3833. ante Chr. 228.

IV. PTOLOMÆUS PHILOPA-
TOR filius EVERGETÆ ex *Copura*
conjugē natus. Hic *Maga*, cæci-
rūmq; fratrum cæde, metu domesticis
motus solutus, totus voluptatibus
pibus immerfus fuit, permiffa regi-
curâ *Sofibio* & *Agathocli*, quorum opo-
râ bella gessit, ipse autem voluptate
bus indulfit, quapropter viribus ex-
haustus florenti ætate decessit, relicta
regni & filii tutelâ *Agathocli*. Dicitur
à *Zonara* *Eupator*, & scribit *Iustus*
ipsum ambas matres & *Cleopatra*
& *Berenicem*, ex qua *Maga* genitus
erat, interfecisse, & inde hoc cogno-
mentum accepisse. Ab ejus *Justus*
divinitus servatos esse Judæos scribit
Cedre

Cedrenus. Mortuus an. m. 3850. ante Chr. 205.

V. PTOLOMÆUS EPIPHANES filius PHILOPATORIS ex *Arfinoe*, dictus *Epiphanes*, quia fuit derelictus à patre decedente quinquennis sub tutela *Agathoclis*. Ab *Antiocho* oppugnatus, strenuè à Romanis defensus & fide optimâ conservatus est, eidemq; *Antiocho* per Cleopatraz filiaz connubiū conciliatus: factus sui juris adstitit Romanis contra *Antiochum*. Vocatur à Catone rex optimus & beneficentissimus. Mortuus est anno mundi 3874. ante Chr. 179.

VI. PTOLOMÆUS, dictus PHLOMATOR, filius *Epiphanis* è *Cleopatra* genitus, frater *Ptolomai Physconis* quem adversarium habuit & invasionem ditionum suarum conjuratum cum *Antiocho*, à quibus tamen Romanorum jussis & armis defensus & restitutus. Habuit in summo honore *ONIAM Onia Pontificis filium*, &

C 6

in

in præfectura Heliopolitana tem
 Hierosolymitani similis extruendi p
 testatem fecit. Generum suum Alex
 andrum Syriæ regem variis fraudi
 bus circumvenit, specie amicitie in
 civitates illius ingressus, in quas cum
 amicè reciperetur prætextu auxili
 contra Demetrium ferendi, mutatis
 præfidiis in eisdem se communit, &
 duplici coronâ, Ægypti simul & Sy
 riæ sese insignivit: Demetrio in spe
 filiam suam, quam Alexandro conju
 gem dederat, tradidit alteris nupti
 copulandam, & tandem uxore & regno
 spoliatum, ipsâ quoque vitâ privatâ
 non alia de causa, quàm stimulo am
 bitionis, ut scriptura testatur. Sed
 & Philometor perfidiæ & ambitionis
 scelus mox luit: namque congressu
 cum Alexandri acie, eundem quidem
 fugat, sed & ipse equo excussus le
 thaliter vulneratur in capite, in cuius
 curatione, dum ossa medici terrena
 re contendunt, expirat. Alexander
 autem, qui fugerat in Arabiam, ibi
 dem

usq; ad an. mundi 3743.

61

dem à *Zebdielo* Dynasta interfectus est, ejusque caput *Ptolomæo* missum, quod tamen Deo ultionem accelerante vix accepit: nam tertio die post inflictum vulnus obiit. De *Zebdielo* dubitatur, an sponte *Philometori* gratificari voluerit Alexandrum interficiendo, an verò ad hoc conductus sicarius fuerit. Hæc contingere anno 3908, ante Chr. 145.

VII. PTOLOMÆUS PHYSCON à *Josepho*, *Strabone* & *Clemente Alexandrino* vir ventricosus à belluina ventris obesi magnitudine, ab *Epiphanio* dictus *Philologus*, ab *Eusebio* dictus *Evergetes*, qualem se ipse appellari voluit, ab Alexandrinis autem dictus *Cacergetes* sive *Maleficus*. *Strabo* hunc *Ptolomæum* septimum inter deterrimos & nequissimos numerat. Regnare cœpit an. m. 3909, ante Christ. 144. *Demetrii Nicanoris*, I. Imper. Græc. 167. regnavit annis 28. quos summâ crudelitate & tyrannide explevit usque ad annum scilicet 3936. ante

ante Christ. 117. quo vitam monstra
hoc finivit.

De ejus ingressu in regnum ita Jus-
tinus: *In Ægypto mortuo Rege Ptole-
mao, ei, qui Cyrenis regnabat, Ptolemao
per legatos regnum & uxor Cleopatra
regina soror ipsius defertur, ut de illa
reginâ simul rex esset & tutor pupillo-
rum. Latius igitur hoc solo Ptolemao, quod
sine certamine fratrum regnum in-
pisset, in quod subornari à matre Cleo-
patra & favore principum fratrum
cognoverat. Caterum infestus omnibus,
statim ubi Alexandriam ingressus, pueri
puerum die nuptiarum, quibus mater
ipsum in matrimonium recipere, in-
ter apparatus epularum & solennia reli-
gionum in complexu matris interficit, atque
ita thorum sororis eade filij ejus crucem
ascendit, post quod non minor in populo
res fuit, qui eum in regnum vocaverat.*
hæc Justinus,

Alij insuper meminerunt, quod forma
suam ac conjugem, postquam filio oba-
verat,

verat,
lerit,
virgin
scitâ.
quens
armi
in eo
necav
qui lit
urdes
Pedag
tatem
mios
nis ex
tos a
C
noru
lapsi
cita
met
exul
max
hunc
dein
studi
fecta
opti
jussit
stacu
des c

verat, tandem etiam conjugali thoro expulerit, filiâ ejus Cleopatrá minore, quam virginem stuprârat, in matrimonium adscitâ. Præter multiplices alias cædes frequens juventute gymnasium Alexandriæ armis & igne circumdedit, omnesque qui in eo erant partim ferro, partim flammâ necavit, cumque plurimis interfectis reliqui litterati viri diffugissent, ferme omnes urbes viris Grammaticis, Musicis, Medicis, Pædagogis completæ sunt, qui ob paupertatem docentes passim multos viros eximios effecerunt. Et tamen ipse eruditionis expertus non esset, multum tamen eruditos afflixit.

Cum aversos ob tyrannidem Alexandrinorum animos suspicaretur, plerisque dilapsis edicto peregrinos Alexandriam sollicitavit, quibus mox æque factus invisus, metu insidiarum cum conjugate tacitus exulatum abiit, ac veritus, ne filius natus maximus, quem habebat, rex crearetur, hunc Cyrenis accersitum jugulavit. Idem deinde ausus in alterum *Momphiten*, cum studio erga sororem statuas suas ab eo dejectas esse arbitraretur, liberalis formæ, optimæque indolis & spei puerum occidit in Cypro, crudelissimi facinoris spectaculo oculos ipse suos depascens, ac pedes corpore detruncatos, caput, manusque

ia

in cista chlamyde opertâ pro munere a
litio matri transmisit. Hujus Ptolomæ
mentio lib. 1. Machab. c. 15.

VIII. PTOLOMÆUS LATHU-
RUS, alio nomine LATHYRUS, fi-
lius *Ptolomæi Physconis* ex *Cleopatra* mi-
nore, sive filia majoris *Cleopatra*, quam
Physcon repudiavit: fratrem habuit
Ptolomæum Alexandrum & sorores *Se-
leucen*, *Cleopatram* & *Gryphinam*. Re-
gnare cœpit post obitum patris an.
m. 3938. ante Chr. 115. matris suæ
vitiâ & fraudulentâ regno eiecit,
& statuarum demolitione gravi con-
tumeliâ affectus in *Cyprum* exilium
discessit, sed inde à *Ptolemaidæ* colloca-
evocatus contra *Alexandrum* *Jarum*
regem *Judæorum*, victum ingenti
clade sternit, cæsis ex ejus exercitu
30000. & *Judæam* igni ferroque va-
stat; deinde *Ægypto* frustra tentatâ
quòd mater terrâ marique bellum
contra ipsum instrueret, in *Cyprum*
remeavit, ac demum post obitum ma-
tris & fugam *Alexandri* fratris sui
(quem

(quem mater in regnum intruserat, quamquam junior esset Lathuro) regnum recipit, & Thebanorum defectionem ita deinceps ultus est, ut nullum pristinae fortunae vestigium retinuerint. Uxorem duxit sororem suam Cleopatram, iterumque illam dimissa duxit sororem alteram *Seleucen* repudiatam Cleopatram, quae cum in Syria *Cyziceno* nupsisset, eique exercitum Cyprium quasi dotalem adduxisset, viribus Ptolomæo parem effecit *Cyzicenum*, unde ingens postea praelium exarsit, quo tamen superior factus Ptolomæus in fugam *Cyzicenum* convertit, & urbem Antiochenam expugnavit. Regnavit annis 36. usque ad annum mundi 3973. ante Chr. 80.

Aliqui hic PTOLOMÆUM ALEXANDRUM *Lathuri* fratrem ponunt ordine nonum, sed videtur Lathurus potius nomine regis ponendus, quàm Alexander, qui nec regnum possederat iusto titulo (Lathuro in Cypro ad tempus exulante) neque retinuit: cum enim mater etiã hujus filij sui, quæ aliàs incredibili amore prosequabatur, insidijs sese
appe-

appeti tandem suspicaretur, effecit, ut
puli concursu in *Con* insulam exulatur
eijceretur, ubi vitam in fortuna priva
finivit. Tanta hujus Alexandri obesitas fuit,
ut non nisi duobus suffultus incedere posset.

IX. PTOLOMÆUS ALEXAN-
DER dictus *Ptolomæus Lathuri* ex fratre
nepos, quem an. m. 3973. ante Chr.
80. *Sylla* sperans multum se auer colle-
cturum ex regno opulentissimo, Alex-
andrinis obrufit. Sed cum *Syllæ*
auctoritate & viribus fretus insolenti-
us imperaret, decimo nono die regi-
minis è regia à seditiosis protrusus
atque injurijs & ignominijs appetitus
& necatus est.

X. PTOLOMÆUS AULETES,
quem *Lathurus* suscepit ex *Selenæ*. *Au-*
letes regnum retinuit post Alexan-
drum, sic dictus, quod nullâ dignita-
tis habitâ ratione choraulam exercere
non erubesceret. Eundem *Eufebus*
& alij vocant *Dionysium*, sed usitatum
nomen illi *Auletes* tribuitur, quod
Cicero eum appellat, ad differentiam
Ptolomæi Dionysij, qui ejus filius & Cleo-
patræ

patræ frater fuit, in qua stirps Lagi-
 darum defecit. Regnavit annos 30.
 usque ad annum m. 4003. ante Chr.
 50. liberos genuit, *Ptolomaum Diony-
 sum, Ptolomaum, Berenicen, Cleopatram*
 & *Arsinoen.*

Vitæ fuit flagitiosissimæ, & ob profusis-
 simas largitiones suas, quas fecit, ut Roma-
 norum societatem obtineret, populum
 gravissimis exactionibus ad ærarij supple-
 ndas angustias expilavit, ideoque in odio
 habitus, & Cyprum à Romanis repetere
 jussus, cum tumultuantes compescere non
 posset, Romam profugit, ibique de faci-
 enda restitutione Cypri ob inexplebilem
 Romanorum procerum avaritiam omnia
 frustra molitus Ephesum concessit, ubi à
 Pompejo litteras ad Gabinium impetrat,
 easque opem rogaturus in Syriam secum
 deportat: & cum decem millibus talento-
 rum hoc est 6000000. Coronatorum Ga-
 binium expugnasset, atq; ad expeditionem
 pro se suscipiendam excivisset, regnum re-
 cuperat, quod exilio efferatus, & ceu ferro
 partum asperius administrat. Præter alias
 cædes, filiam *Berenicen*, quæ se reginam
 post fugam illius gesserat, crudeliter pere-
 mit, atque ob factos immensos sumptus ad
 novas rapinas conversus, sine causa, & sine
 dis-

discrimine, tantum pecuniæ desiderio, cupletissimum quemque bonis & vitâ spoliavit. Annotavit ex Cicerone *Strabo* regnante *Aulete* Ægyptiaci regni reditus fuisse 12500. talentorum, id est, coronatorum ad nostram monetam 750000. refert *Plutarchus M. Crassum* voluisse ab eo Ægyptum Romanis stipendiariam facere.

XI. PTOLOMÆUS cognomento DIONYSIUS regnare cepit anno m. 4004. ante Chr. 49. unâ cum *Cleopatra* famosa illa regum regina (se se appellabat) sic enim pater eius moriens testamento iusserat, ut frater regnaret cum sorore. In regimine annos transegit quatuor, in Nilo submersus an. m. 4007. ante Chr. 46.

A Senatu Romano tutorem acceperunt *Dionysius* & *Cleopatra* *Pompejum*, cumque *Dionysius* vix dum natus annos 13. per pro-pinquos, & familiares *Cleopatram* captivississet, magnis utrimque exercitibus dimicatum est, *Cleopatram* demum cedentem *Pompejum* quoque ex pugna Pharfatica se profugum, auctoribus *Theodoto* præceptore, & *Phosino* eunucho, per *Achillum* occidit, & caput unâ cum annulo *Cæsari* mittit, cau-

tanquam pignus singularis amicitiae; à quo gratiam, quam speraverat, non assecutus, cum sorore Cleopatra pacificari iussus, gravissimos tumultus concitavit, quos tamen Cæsaris dexteritas sedavit; cumque mox scelere *Photini* reditum esset ad arma, prætextu novæ pacificationis à Cæsare instituendæ, reposcitur ad Cæsarem, iterumque dimissus humaniter, benefactori gratiam eam retulit, ut & sediciosæ multitudinæ ducem se præbuerit, & bellum acrius urserit, cumque bello cum Cæsare contendere auderet, ab eo magnâ strage devictus, castris exutus, in fugam coniectus perijt in Nilo, nave, quam in fuga conscenderat, fugientium multitudine submersâ.

Cleopatra extincto fratre *Dionysio*, inito cum altero fratre *Ptolomæo*, æque incestuoso secundum pessimam consuetudinem *Ægyptiorum* connubio, & tori & regni sociâ iterum facta, & simul ardentiore Cæsaris amore accensa est, ideoque post debellatum *Scipionem* in Africa, Cæsarem inivit Romæ, filioque sibi nato ab eo nomen imponit, *Ptolomæi Cæsarionis*; deinde *Dolabella* auxilia subministrat contra *Trebonium*, & apud *Antonium* in suspitionem vocata, quod *Cassium* pecuniis juvisset, hunc non solum placat, sed & insanis suis amoribus planè dementat.

A quo

A quo tempore variis grassata scorbis, & fratrem maritum & Arseni sororemque per Antonium interiturat, ab eoque REGINA Regum in Phœnice, Cœlæsyria, Cyro aliisque Provinciis salutata, tandem etiam ipsum Antonium, ut *Octavia* repudiata se in thorum conjugalem receperet, impellit; ideo hostis iudicata & declarata ab *Augusto* Cæsare, & post infelicem ad *Actium* pugnam *Alexandriam* obsessa & capta à *C. Procure* (est hic, quem celebrat *Horatius* in *carminibus* od. 2.) cum ad triumphum sese asservari didicisset, seu alio modo morsu, seu veneno dilibatorum mortem sibi conciliat, cum vixisset annos 39. & regnasset annis 20. usque ad an. m. 4024. ante Chr. 29. mense *Augusto* postquam ex *Antonio* genuisset *Alexandrum*, & *Cleopatram* gemellos, quos *Antonius Solis* & *Luna* cognominibus appellari voluit, & *Ptolomeum*. Sicque *Alexandria*, & cum ea tota *Ægyptus* Romanorum effecta est, & *Lagidarum* fami-

familia extincta, postquam 295. annis
in Ægypto regnasset. Plura de inte-
ritu Antonij & Cleopatras. de bellicis
expeditionibus ætatis 6. ubi de pugna
Actiaca mentio fiet.

Liberi à Cleopatra ex Antonio geniti à
Cæsare in triumpho ducti sunt, ab eoque
viâ donati; *Ptolomæus* autem Cæsaris per-
missu à matre *Cæsaron* cognominatus, ob
eiusdem contra *Trebonium* studium, rex
Ægypti salutatus à Triumviris, & postea
rex regum, quod *Cæsaroni* plurimum no-
cuit, etenim Cæsar persuasus à Philosopho
ARIO, non bonum esse *Cæsaronem* vivere,
si *Cæsar* vivit, Cæsaris iussu jugulatus est.

— — — — —

Magistratus Romanorum

post regifugium *Tarquinij Super-*
bi usque ad an. m. 3743. ante
Christum 310.

Postquam à senatu populoque Ro-
mano decreto sancitum atque ju-
ramento confirmatum est, abdicare in
perpetuum regiam potestatem prop-
ter

ter Tarquini superbi insolentiam exercitam, primi consules creati sunt *L. Junius Brutus* & *L. Tarquinius Collatinus* ambo patricii, & ab hoc tempore universa res publica esse cepit in potestate patriciorum Anno m. 354, Urbis cond. 508. ante Chr. 244.

Tarquino lapidem omnem moriente ut amissa recuperaret, civitatis intus & foris molitionibus periculosis conjurationis pro reditu Tarquino complices quoque detentis sunt duo filij *Bruti*, & duo filij consulis *Collatini* nepotes quos cum innotuisset consulibus, *Brutus* filios suos ad tribunal suum à detentibus adduci jussos in populi conspectu, ætatem commiserantis, prostratos affectos & virgis fœdè laceratos securi percuti jussit: tum *Aquilius* collega nepotes ad eandem penam detulit, pro quibus cum *Brutus* avunculus, ille contra convocato populo *Collatinum* collegam ut tyrannorum accusavit, & eum

uti cognatione, sic & voluntate con-
 junctum esse arguit, tantumque effe-
 cit, ut abrogato magistratu abire ex
 urbe juberetur, qui *Lavinium* profe-
 ctus, ibi consenuit & mortuus est.
Brutus autem ne videretur regni cupi-
 ditate collegam expulisse, assumpsit
 secum in consulatum *P. Valerium*, cu-
 jus consensu supplicium sumpsit de
 omnibus conjuratis pro restitutione
 Tarquiniorum, deinde præcipuos ex
 plebe in patriciorum ordinem adle-
 gerunt, & ex his senatum ad nume-
 rum trecentorum suppleverunt; cæ-
 dibus enim & exactionibus & bellis
 à temporibus *Tarquinij Prisci* defece-
 rat magistratus, ut 164. ex legitimo
 numero deessent.

Tarquinio superbo occultis artibus nihil
 efficiente, apertam in vim machinationes
 eruperunt utrimque collectis & in aciem
 eductis magnis militum copiis. Cumque
Arms Tarquinius convitiis Brutum lace-
 seret, mutuo provocati, uterque extra or-
 dines procurrunt, tantoque impetu equos
 adverso committunt, ut sarissis per cly-
 peos

peos & thoraces adactis, certo utri
 ictu sit confossus, cuspide alter in colli
 in ilia alter impacta. Ducibus ita profu-
 tis reliquæ copiarum magno clamore con-
 rere, paribusque damnis usque ad solis
 casum ducum jacturam vindicaverunt, deo
Valerius hostilia castra nostris beneficio in-
 vasit & cepit. Postridie spoliatis hostium
 cadaveribus, suisque humanis, in urbem
 rediit senatu honoris causa obviam pro-
 grediente, postero die palatia in
 collegæ corpus in honorificam locum pu-
 blicè in foro populo propoluit, curia
 soque tribunali funebri oratione pro-
 tavit.

Cum porrò **Valerius** collegam suum
 scere cunctaretur, & nihilominus in
 nentiore urbis loco ædificaret, in
 nem venit affectati regni, qua de causa
 nitus ab amicis, indictis comitiis
zium consulem legit, quo postquam
 defuncto **M. Horatium**, quintum
 no consulem assumpsit, & deum locum
 summo tumulo in imum clivum tra-
 lit, multisque rebus è populi libertati
 stitutis **Poplicola** nomen adeptus est.

Tenuit deinceps consuetudo
 sules annuatim eligendi, penitus
 esset potestas summa usque ad
 tum à

3604. ante Chr. 449. conditæ urbis
303 Olymp. LXXXII. an. 3. consu-
latum gerentibus *Appio Claudio Cras-
sino Regillensi & Genucio Augurino* ex
his *Appius Claudius* primus fuit, qui
censuit esse eligendos *Decemviros* ex
senatûs primoribus, quorum annum
esset imperium & potestas consularis;
quod consilium approbantibus Tri-
bunis & populo, uterque consul *App.
Claudius & Genucius* progressi in me-
dium consularem magistratum eju-
rârunt: quos propterea vehementer
populus laudavit, eorumque ratio-
nem in creandis *Decemviris* præ om-
nibus habuit: namque hi ipsi primi
creati sunt, tum *P. Sextius*, & his tri-
bus adjuncti legati, qui leges ex Græ-
cia attulerant *Sp. Posthumius, Ser. Sul-
pitius & A. Manlius*, denique *F. Rom-
ulius* cum aliis tribus Patriciis.

Ex his constitutis *Decemviris* penes unum
fasces erant per 10. dies, & reliqua consu-
laris dignitatis insignia: reliqui ad minu-
endam potestatis invidiam habitu non mul-
tum à privatis differebant, sicque mutatis
D 2 vici-

vicibus administrabant singul rempub
 sam. Penes quem autem fasces erant, i
 convocabat senatum, decreta confirmaba
 & pro imperio cætera agebat. Hanc for
 mam magistratûs quanto applausu populus
 approbavit, tantâ mox displicentiâ repu
 diavit. Cùm enim factâ jam tertiâ crea
 tione *Decemvirum* clandestino inter ipsos
 iurejurando fœdus ictum esset, ne quis ex
 collegio alteri adversaretur, sed quod uni
 placuisset, omnibus probaretur, neque co
 mitia haberent, sed perpetuò retinerent
 imperium singulique pari honore ac pot
 estate essent, senatûs consulto ac populi re
 scitis raro & nonnisi necessariò uterentur,
 primo die honoris, singuli regio cultum
 fascibus ac securibus processerunt, magno
 cum totius populi terrore, dicentis, *se pro
 uno rege decem habituros*. Neque eorum ad
 ministratio à tyrannide aberat, hanc præ
 aliis exercente *Appio*, qui aliis *Decem
 viris* adversùs sabinos cum exercitu pro
 fectis, *Siccium* Tribunum plebis, palam mi
 litaribus illustrem interfici curavit.

Videns quoque Virgineam quandam
 nomine, *Auli Lucij Virginei* plebei ho
 minis optimi & honestissimi filiam, integri
 decore conspicuam, eâ secundum suam lib
 dinem abuti proposuit, ad quam cum atque
 blanditiis, nec donis, nec precibus pertin
 gere

gere posset, ad crudelem vim animum con-
 vertit: ideoq; cuidam clienti suo negotium
 imposuit, ut Virgineam transeuntem secus
 forum observaret, & eam tanquam manci-
 pium suum fugientem arriperet, & confe-
 stim, si quis obstaret, coram Appio in cau-
 sam traheret: quod & factum: puellæ enim
 ad forum venienti manus injecit calumnia-
 tor & mendax plagiarus, tanquam fugiti-
 vo mancipio: puella verò pavida, claman-
 do tunc quidem liberata est, altero autem
 die ad Appij tribunal à plagiario in jus vo-
 cata, tanquam serva fugisset à domino.
 Quod inaudiens puellæ pater, & advertens
 ab Appio sibi & filix vim inferri, ab eodem
 obtinuit, ut sibi in conspectu nutricis loqui
 fas esset, ut fortè erroris veritate comper-
 tã mancipium cum minore noxa sui conce-
 deret, cumque aliquantulum (in conspectu
 tamen curiæ) ab Appio pater recessisset,
 sumpto cultro, inquit, *dilectissima filia, quã
 possum viã ego libertatem suam vindico*, &
 statim spectantibus omnibus in filix pectus
 tam altè cultrum immerisit, ut continuo ex-
 piraverit, ac sic libidinosi Appij per inno-
 centis cædem spes exinanita est, populus
 autem universus in turorem actus: pater
 quoque Virgineæ mox ad libertatem non
 mitto conatu, inde plebem concitat, & in-
 vocat milites ad defectionem provocat, quos
 sacra-

D 3

sacramento solutos aiebat, eò quòd mag-
stratus transacto legitimo tempore, legi-
mus non esset. Ergo miles in urbem rever-
tit, & *Aventinum* occupat, totaque castra
à *Decemviris* deficiunt, inde *M. Duillio* hor-
tatore (erat hic tum temporis tribunus,) transeunt in *Montem Sacrum*, ibique castra
locant: victique *Decemviri* se imposteros
in patrum potestate futuros affirmant, vi-
tam orant, simulque monent, ne suo san-
guine populum assuefaciant ad Patrum super-
plicia. *Valerius* & *Horatius* à senatu missi
ad plebem furiosam revocandam & miti-
gandam initis conditionibus, quas plebs
postulabat, tumultus componunt.

Compositis motibus pro consulis
bus creandis & tribunis conventum
est, factique consules *Valerius* dictus
Publicola positus & *M. Horatius* dictus
barbatus. Posthæc contra *Duimvires*
iudicio agitur. *Appius* à *Virgineo* ac-
cusatus perit in carcere, vel tribunum
iussu, vel laqueo sibi ultro accen-
sitâ morte. *Oppius* quoque necatur
in carcere: reliqui sponte exulant, sed
eorum bona publicantur, & à quatuor
tribus in ærarium referuntur: *Virgineo*
calum-

calumniator in exilium abigitur, cæ-
teris administris *Decemvirorum* venia
impertitur.

Deinceps annuatim consules crea-
ti sunt. Sed duravit iterum hic magi-
stratus consularis tantum ad quinque
annos, quando ad tribunos plebis
militares creandos, qui consulari po-
testate præessent, rerum novandarum
cupido polyformis gentis Romanæ
Protheus animos convertit. Creati
igitur sunt ex Patriciis Tribuni mili-
tares *Sempronius, Atratinus, Atilius lon-*
gus & C. Lalius Siculus an. m. 3611. an-
te Chr. 441. Olymp. XXIV. an. 2.
urbis cond. 310. sed perbrevis etiam
hic magistratus fuit; tertio enim men-
se, augurum decreto, perinde ac vitio
creati essent, honori abdicaverunt.
Unde intelligi potest, quantum augu-
rum vanissimæ disciplinæ tribuerint
Romani, cum primarij magistratus
tantâ contentione expetiti ad augu-
rum arbitria, officio decederent. Hic

D 4

ad

ad priorem formam consules iterum
 creati è Patriciis *L. Papirius Magonianus*, & *L. Sempronius Aratinus*, alii
 que, qui per aliquot annos cum consulari potestate successerunt: donec iterum fluctuare cœpit hoc inquietum,
 & continuâ varietate alternans mare populi Romani, mox consules, mox tribunos militares, qui consulari quoque dignitate eminent, postulare ac extorquentis: habueruntque inter se paucis intervenientibus, qui consules tantum essent, plerisque ordine Patriciorum tribunos militares consulari & tribunitiâ potestate conjunctâ. Anno m. 365. ante Cl. 398. hæc summa reipublice administrandæ potestas tribunitiâ & consulari, relicto Patriciorum ordine ad plebem quoque descendit. *S. Licinio Calvo* præfuerunt tunc tribuni plebis sine curulibus magistratus hanc Livius vocat *Anarchiam* similitudinem Magistratum: quam

perxi post quinquennium ad milita-
res tribunos, & demum ab his ad
consules reversi sunt. Ex plebe pri-
mi creati sunt *Emilius, Mamerci-
nus, & L. Sextinus Lateranus*. Reti-
nuit hunc summum honorem magi-
stratus plebs Romana annis circiter 14.
& redditus est consulatus Patriciis,
permanfitque usque ad *Casarem Au-
gustum* ejusque consulatum decimum
tertium, sub quo Christus cæli terræ-
que Monarcha natus in mundo.

Illi porro, qui præfuerant consulari
dignitate sub finem ætatis hujus quin-
tæ ad initium usque Monarchiæ Græ-
corum, erant *M. Valerius maximus
& Decius Mus*.

¶ S. VI. Rituum sacrorum
Profanorum institutio vel in-
novatio.

Anno primo Cyri regis Persarum,
qui erat annus mundi 3517. so-
lutæ
D 5

lutæ captivitatis. 1. Zorobabelis D
 cis, Jolie Pontificis. 1. Imperij Perli
 rum. 1. Olymp. LX an. 4. urb. cond
 216. ante Chr. 536. mense Martio, seu
 Aprili Judæi in viam se dederunt, &
 Babylone ascendere cœperunt Jero-
 solymam, quorum spiritum suscitavit
 Deus ad ædificandum templum Do-
 mini, magno numero personarum om-
 nis generis & sexûs cum impedimen-
 tis vasorum, pecorum, variæq; supel-
 lectilis, postque confectum quatuor
 fere mensibus iter Hierosolymam re-
 nentes *magnâ provisione*, ait Beda, *primo*
altare adificaverunt, ut quia tem-
plum nondum erat fundatum, haberent
ubi sacrificantes devotionem sua mensis
ostenderent, jamque adveniente mensis
 septimo, quod erat conductum sacri-
 ficii faciendi tempus, collocaverunt
 altare Dei, & obtulerunt super illud
 holocaustum Domini mane & vespere;
 itaque à primo die septimi mensis,
 qui ferè cadit in Septembrem nostrum,
 à Judæis antiquis holocaustorum &
 facti.

sacr
 stau
 resu
 men
 & C
 Ri
 cand
 trun
 suo, &
 lis, ca
 bus p
 gno:
 deru
 fund
 mag
 mor
 tia t
 non
 Græc
 No
 sollici
 anath
 muli a
 pes ju
 cum ju
 adifica

sacrificiorum ritus instauratus est. Restaurato ritu sacrificandi, actum est de resuscitando templo, cuius fundamenta posita anno reditus Judæorum, & *Cyr* ac Imperij Persarum secundo.

Ritus fundandi templi & reædificandi hic erat. Inter fundandum steterunt sacerdotes cum tubis in ornatu suo, & *Levitæ* filii *Asaph* cum cymbalis, cantantes psalmos Davidicos; quibus populus succinebat clamore magno: plurimi autem seniorum, qui viderunt prius templum, & novi templi fundationi intererant, flebant voce magnâ; multi vicissim elevabant clamorem: sic factus est clamor ex lætitia tristitiâque confusus, & tantus, ut non exaudirentur tubæ, sicut habet *Græcus historicus*.

Non diu lætitia stetit: citò enim novâ sollicitudine attemperata fuit; nam prisco anathemate tacti samaritani judæorum æmuli adierunt *Zorobabelem* & alios principes judæici populi, offerentes sumptus suos cum judæis communes faciendos in templi ædificationem, sed repulsam passi à judæis, qui

qui meritò metuebant id fieri fraudulentè à Samaritanis, ut sibi scilicet partem templi vendicare, & suos sacrificulos cum idolorum suorum cultu introducere possent. Ideo posthac omnibus modis impedierunt templi reedificationem, clandestinè corruptentes ministros Cyri, quæstores, & satrapas (aded non refert pium esse regem, si impius sit satrapa, & perinde serè est injustum regem, an consulem injustum habeant subditi: rex enim injustus nocet, consiliarius impius nocere docet.) *Notarunt*, inquit, Josephus *satrapas* & *quibus commenda* erat hac adificatio, ut *impedirent*, quo minus urbem ac templum restaurare valerent, illi verò pecunijs *corrupti vendiderunt* *Cuthai* suam *mandatum officium* cessationem & *negotiaziam*, sic Josephus. Ex hac regionum ministrorum prævaricatione atque perfidia factum est, ut lentissimè templum Domini surgeret, magis judæorum & amicorum sumptibus, quàm Cyri, qui hos suppeditare in mandatis dederat ministris. Cumque Cyrus sumptuosis bellicis expeditionibus intentus esset, judæis non licuit de perierum præfectis & samaritis queri.

Mortuo Cyro judæi apertis armis Samaritis, & ministris insuper Cambyses am edicto prohibiti sunt ædificare.

tumque est usque ad annum secundum Darij Hytaspis : hinc vox illa apud Zachariam judæorum apud Deum precantium, *Domine exercituum usque quò tu non misereberis Ierusalem & urbem Judæ, quibus iratus es. Iste jam septuagesimus annus est, scilicet dolent post 70. annos captivitatis adhuc prohiberi à templo reedificando.*

Puniti tamen sunt judæi sterilitate terræ propter negligentiam in ædificando templo: quamquàm enim prohibuerit Cambyses ædificare urbem, non tamen prohibebantur ædificare templum, sed ipsi judæi neglexerunt, causati quòd sine muris urbis templum non esset tuto satis loco, cum tamen ipsi interea magnificas domos in urbe non munita nec clausa exstruerent.

Anno mundi 3533. ante Chr. 520. Zorobabelis & Josuæ pontif. 17. cum gratiam singularem in oculis Darij Hytaspis invenisset Zorobabel rex, voti sui, quòd fecerat in regni sui initio de templo ædificando, memor factus, præter ligna cedrina aliamque materiam necessariam jussit singulis annis 20 talenta de regijs redditibus dari ad templi fabricam, & in sumptus sacrificiorum judæis alia adhuc decem talenta annuè erogari. Alijs insuper privilegij & immunitatibus eosdem insignivit, à tributis liberavit, Idumæos, qui castella judæorum

pos-

possederāt, cedere iussit, omnes siue capto bello siue seruos natos, liberos esse voluit. Denique stolam sacram, aliaque vestimenta leuitica & vasa sacra, quæcunque Cyrus edixerat, Hierosolymam remitti imperavit; edictum insuper edidit aduersus eos, qui iudæis essent obstaculo futuri, *tolletur, inquit, lignum de domo ipsius, & erigatur & configatur in eo, domus autem eius publicabitur.* 1. Esd. 6. v. 11.

His favoribus usi Iudæi, denique templum Domini secundum consueverunt anno Domini 3537, ante Chr. 516. *Darij Hystaspis* 6. & solennitate magnâ dedicaverunt, oblativutulis centum, agnis quadringentis, viticis caprarum, pro peccatis scilicet totius Israël, duodecim, iuxta numerum tribuum Israël.

Itaque templi constructio tenuit annos quatuor, mensem unum, & dies novem, nimirum à die 24. mensis noni anni secundi *Darij*, quâ die facta sunt de novo fundamenta templi, scriptum est ab Aggæo usque ad diem tertium mensis Adar anni sexti

dem *Darij*. Ita contra *Josephum* (qui ait spatio septennii extructum esse) *Salianus* computat.

Unde patet graviter errasse *judæos*, qui *Christo Domino* obijciebant, templum istud 46. annis fuisse ædificatum, quod tum è trivio petitum jactabatur. Finxit quoque *Josephus*, aliud templum ab *Herode* ædificatum fuisse, cum temporibus *Christi* fuerit hoc ipsum templum à *Zorobabele* fundatum; quamquam ab *Herode* fortasse auctum aut nonnihil renovatum vel exornatum. Vellent nimirum fautores *judæorum*, *Aggai* prophetiam obscurare, quã prædixit novissimam hanc domum fore gloriosorem priore, ob præsentiam scilicet *Christi*, qui erat desideratus cunctis gentibus: nam quoad splendorem & magnificentiam materialem, hæc posterior domus contemptibilis erat, & viluit in oculis intuentium præ illa, quam *Salomon* construxerat. Ergo *Christi* præsentia gloriosorem effecit domum à *Zorobabele* extructam, de quo prophetia prolata est; non fecisset autem, si aliud templum ab *Herode* ædificatum retisset temporibus *Christi*.

Genebrardus enarrat quinque, in quibus templum prius mirum in modum prævalebat templo posteriori. Primum carebat posteriorius

sterius templum divinâ presentia, quæ propitiatorium responsa & oracula edebat. Secundò spiritu sive afflatu sancto, qui prophetas olim corripiebat. Nam à Malachia ad Joannem Baptistam Christi, nulli prophetæ extitère. Tertio igne sacro, cujus custodiam tam anxie Moses Levit. 6. præceperat, qui in urbis excidio in puteum à sacerdotibus, ne in impiorum manus veniret, demersus est. 2. Mach. 1. Quartò URIM & THUMMIN, quæ erant lapides in pectorali pontificis, quorum conspectu sacerdotes occulta intelligebant, & populo denuntiabant, dum per solito lapides radiarent: nam si retinebant naturalem speciem & colorem nihil est mutandum docebatur. Quintò carobæ arcæ, ipsiusque tegmine, id est, propitiatorium, & duobus Cherubim arcæ hærentibus, in quibus Deus sedere dicebatur propter sui copiam, quam ille pontificibus faciebat: arcæ autem nomine hic utraq; intelligitur, una à Mose constructa sacrorum monumentorum & reliquiarum receptaculum, & altera à Salomone, cujus loci lapidem judæi posuerunt tribus digitis terra prominentem & suprâ habeentem thesaurum.

Neque tamen propterea populum Deus dereliquerat: ut enim ad Christum

perduceretur, sæpe edebantur oracula per
Eab Koel, id est, per exilem quandam vocē
 cælitis demissam in aures collectæ multi-
 tudinis, aliaque signa in populo continua-
 bantur. Talis vox fuit in Evangelio, quæ
 à patre delapsa est ad filium glorificandum
 2. Petr. 1.

Anno m. 3609. ante Chr. 444. fe-
 stam tabernaculorum, sive scenope-
 giæ instigante Esdrâ, & antiquâ con-
 luetudinem jam prorsus abolitam in
 memoriam revocante secundum legis
 interpretationem celebratum est.

Anno m. 3722. ante Christum
 331. *Sanaballetes*, qui focer erat Manaf-
 sis fratris Jaddi Pontificis à *Dario* de-
 fecit, & assumptis secum de sua pro-
 vincia octo millibus in castra Alexan-
 dri se contulit, à quo libenter & hu-
 maniter acceptus petiit, ut per eum li-
 ceret templum in sua Provincia exci-
 tare, cui generum suum *Manassen*
 Pontificem præficeret. Quod ubi im-
 petratum est, connitens omni ope
 ædificavit in monte Garizim, & *Ma-
 nassen* ejus Sacerdotem constituit, fu-
 itque

itque hoc antitemplum in Samaria
conditum Hierosolymitano æmulum
cum magna ruina & everfione pluri-
morum in Israël, perpetuum semina-
rium rixarum inter Hierosolymitanos
& Samaritanos utrimque pro ara
pugnantes. Et verè templum dis-
cordiæ fuit, ubi vota votis & victi-
mæ victimis adversæ, Dei cultum
geminando minuerunt: quo factum
ut tutius tyranni imperarent rixan-
tibus, & Hebræos per Hebræos dis-
ceps perderent.

Anno m. 3602. ante Chr. 457. post-
quam Judæi ultionem planè languis-
neam & acerbam sumpfissent de in-
micis suis, Amano & sociis, (occasione
scilicet septuaginta quinque millium,
tum Susis & Babylone, tum aliis pro-
vinciis Affuero subditis) celebritatem
magnam in perpetuum instituerunt. Et
scriptis literis per Mardocheum &
Estherem mandârunt, ut quarta die
ma & decima quinta dies mensis datus
annuo honore solennissimè celebra-

rentur, præmissis semper jejuniis ante
diem festum conviviorum, quod eti-
amnum die 13. observant.

Solent etiam hoc tempore in synagogis
suis, quando historia de Amano & Esthere
legitur, strepitum excitare malleolis, &
manibus scamina & pulpita ferire, inscrip-
tionemq; Amani nomen contundere, ut scri-
bit *Serarius*, & notârunt, qui de ritibus ju-
deorum scripserunt. Et quia Aman cruci-
fixus fuit, solebant olim judæi in ejus con-
tumeliam crucem quandam ligneam quasi
in supplicatione circumferre, eamque mox
exurere. Posterioribus autem sæculis Ju-
dæi ita celebrare cœperunt hunc diem, ut
ejus ritus contra Christum traducerent, ut
Baronius annotavit; unde Honorij & Theo-
dosij imperat: contra sacrilegum hunc ri-
tum facta prohibitio est in hæc verba codi-
cis de judæis & cælicolis *judæos quosdam fe-
stivitatis sue solenni, Aman ad poena quon-
dam sumpta recordationem, incendere, &
sancta crucis assimilata specie in con-
temptum christiana fidei sacrilegâ mente
exurere, Provinciarum rectores probi-
beant, neque jocis suis fidei nostræ signum
immisceant. Sed ritus suos circa contem-
ptum christiana legis retineant, amissuri
sine*

sine dubio permiffa hætenus, nisi ab illis temperarint. dat. 4. Cal. Jun. Confutino Baffo & Philippo Coll.

*Ritus Gentium in quinta
atate mundi inſtituti.*

ANno mundi 357. ante Chr. 528. olymp. LXII à 4. urb. cond. 224. extrui cœpit à Tarquinio ſuperbo templum Capitolij Romani, uti venerat avus ejus Jovi, Junoni, & Minervæ, ſi victor contra Sabinos evaderet, quibus ſuperatis ingenti ſumptu ædificio deſtinatam aræ compoſavit; morte autem præventus non potuit abſolvere: id igitur Tarquinius ex decimis Sæſſanæ prædæ perficere cogitans, fundamenta ad ingentem altitudinem eduxit, cùmque inter foediendum recens hominis occiſi caput magno prodigio inventum eſſet, intermiſſo opere conſultus Etrufcus magiſter, reſpondit, *legatis referre Romanis ſtris civibus eſſe in fatiſ, ut locus, in quo hoc caput inveniſtis, fiat caput totius*

lia; quibus auditis Tarquinius magna
ex parte templum perfecit, vocatus-
que est locus ille CAPITOLIUM.
Magnificentissimè autem hoc templū
anno m. 3667. ante Chr. 386. sub tri-
bunis militum. T. Quinto Cincinnato
& Servilio Fidenate cum 4. collegis,
quadrato substructum est.

Ad vitandam apud populum in-
vidiam, ne pro uno rege duo creati vide-
rentur, post creatos consules institue-
runt, ut alterum consulem duodecim
lictos cum securibus præcederent,
& alterum totidem cum solis fascibus,
idque alternatim singulis mensibus
fieret, & initium à Bruto ductum
est.

Anno mundi 3558. ante Chr. 495.
Sempronio Atratio & M. Minutio
Coss. templum Saturno dicatum est
Romæ, & ferix publicæ cum sacrificio
decretæ in annos singulos, quæ Satur-
nalia dicta, celebrari solita ad quartum
decimum Cal. Januar.

Initio uuo tantum die durabant, succes-
sive autem temporum in triduum propagata
sunt.

sunt. Hisce diebus Romani synthesi assumptâ servis discumbentibus inlebant, muneraque ultro citroque mitti remittere solebant.

Saturnalia exceperunt eodem tempore sigillariorum celebria, quibus in dies septem publicè discursum est cum magna lætitia, quibus diebus bellum sumere aut pœnas à nocente exigere nemo erat, his quoque diebus servi cum dominis refectabantur. Suspicatur Salius in locis in Italia Innocentium conservatam esse.

Anno m. 3656. ante Chr. 397. celebrari Romæ ceperunt lætissimi cum gravissima pestis grassaretur in urbe, hominibus & pecoribus animalis, ejusque nec causa nec finis inveniretur. Libri Sybillini ex senatus consulto aditi sunt, & Duumviri sacris faciendis per dies octo Apollinem, Latonam & Dianam, Herculem, Mercurium atque Neptunum tribus lætissimè apparari poterunt. Ubi constratis placare intenderunt. Ubi lætissima dicta.

Scribit Livius magnâ tum omnes inter se familiaritate, nullo notorum ignorantiam

que discrimine usos, & victos quoque è carcere eductos fuisse. Ex quo videri potest fuisse hoc dæmonis maligni institutum eo fine, ut pestis magis magisque mutuâ contagione vulgaretur. Athenæus vocat hanc solennitatem *epulum Iovis*, quia inquit, in Capitolio stratis tribus lectis convivium apponebatur tribus diis Jovi, Junoni & Minervæ. Et Jupiter id est, Jovis simulachrum statuebatur in lectulo recubans, Juno autem & Minerva in sellis considebant. Appositis autem epulis non ipsi Dij, sed septem epulones fruebantur.

Anno m. 3552. ante Chr. 501. introductus est Romæ ritus ovandi, pro ut distinctus ille est à ritu triumphandi. Differt autem ovatio à triumpho in eo, quòd in ovatione dux non curru, sed pedibus in urbem præcedebat militarem pompam, deinde pro picta & auro intertexta trabea induebatur togâ prætextâ, & sceptrum non gestabat, ut triumphantes, sed coronam lauream.

Primus, qui Romæ hoc ritu ovavit, fuit hoc anno *Posthumius*, consule *Maninio* collegâ suo triumphante; tantum enim ovatio permissa est *Posthumio*, qui rem romanam

in

in magnum discrimen coniecit: vicissim enim Sabini, nisi Meninio armatorum metu superveniente, Posthumius cum copiis suis periculo ereptus esset. Itaque in ipsius honoris luce poenâ aliquâ obscurari debuit & præ Meninio humiliari.

§. VII. *Persona in Sacra Scriptura Celebres V. Ætate Mundi.*

ESDRAS Sacerdos, scriba regis ARTAXERXIS, & Doctor legis præstantissimus, & Propheta, innotescere cœpit an. m. 3595. ante Chr. 458. Olymp. LXXX. an. 2. nrb. cond. 294. ARTAXERXIS 6. Fuit ESDRAS vir elegantissimi ingenii, & memoriæ incomparabilis, Saraia cujusdam summi Pontificis à Nabuchodonosore capti, & capite plexi filius, ut scribit *Tirinus* in *Comment. ad Esdras*. Hic præter legem reparatam plures libros edidit, quos D. Hieronymus transcribendo coarctavit, & tertium & quartum inter apogryphos codices numerat.

rat. Profectus est anno supra citato cum socijs 1775. iisque maximâ ex parte Levitis Hierosolymam, cum summa potestate ab Artaxerxe imperitâ judicandi, corrigendi, docendi, imò etiam pecunias, quas ex fisco regio acceperat, expendendi, ut in populum Dei (annitentibus saltem occultè Esthere & Mardochæo) regis Deiq; procurator constitutus esse videretur. Ibidem peregit, quæ ad optimum doctorem, & sacerdotem, pertinebant in extruendo, ornandò, que templo, in docendo, monendo, reprehendendo & emendando. Conubia præsertim Judæorum cum alienigenis dissolvit, & difficiliore operâ, quò uxores illæ ardentius à maritis suis diligebantur: prævaluit nihilominus divina lex cum Esdræ fortissimis admonitionibus regis auctoritate firmatis. Obiit sanctus, ejusque festum celebratur tertio idus Julij.

ESTHER, dicta alio nomine EDISSA. Hebræa, Abiahil *Mardochæi*
E

chai fratris filia, ex tribu Benjamin
Sufis nata, & maturè parentibus or-
bata, cùmque esset formosissima, &
omnium oculis gratiosissima anno re-
gni Artaxerxis 4. ante Chr. 460. re-
pudiata Vasthi reginâ, inter reliquas
toto imperio conquistas præelecta
est, quæ ita *Egeo* eunucho placuit, ut
huic præ omnibus mundus muliebris
acceleraretur: cui tamen majorem
virtus, quàm muliebris ornatus amo-
rem, & æstimationem apud regem
conciliabat, eò usque, ut primaria
uxor ac regina solennibus nuptiis in-
auguraretur, Estheris exaltatio fuit
gentis Hebrææ salus & conservatio.

Non existimandum est, Estherem regis
libidinè ante nuptias expositam fuisse: si
quidem omnes virgines ex regno universo
collectæ, cùm deducerentur ad regem fa-
ctæ sunt concubinæ, id est, inferioris no-
cunjuges præter illam, quam rex ad reg-
næ dignitatem vellet evehere, quod Esthe-
ri contigit.

Repudium Vasthi ita evenit: cùm *Artaxerxes*, dictus in sacro codice *Assuerus*, fa-
trapis suis grande convivium stravisset, ul-
timo

timo convivij die, quo rex post longam palati ac ventris hilaritatem, etiam oculos convivarum insigni spectaculo pascere voluit, iussitque reginam diademate ornata producere, & cunctis populis ac Principibus pulchritudinem ejus exhibere: illa autem venire renuit; idem rex contemptum se ratus, furore, ut scriptura ait, nimio succensus est, visumque ei intolerandum.

Quare (adhibito septem sapientum suorum consilio, ac suadente potissimum *Machabæa*, sive quia ream putaret, sive quia præ cæteris regi plus gratificari voluit) abrogatâ per edictum regiam dignitate eam repudiavit, iussitque de hujusmodi repudio universas provincias edoceri, ad mulierum superbiam comprimendam.

Hæc multo atrocior pœna fuit ipso delicto, neque enim *Vasthi* videtur ex arrogantiâ non paruisse mandato regio, sed potius, ut legi & *Perfarum* consuetudini obtemperaret, quæ vetabat uxores ab aliis, quam à domesticis conspici. Hinc *Sulpicius* ait, *consultior fuit mulier sapiens stulto & temulento rege, quæ negavit pudens virorum oculis spectaculum præbere*, præsertim hominum magnâ ex parte temulentis. Unde factum, ut *Assuerus* ipse, postquam deferbuerat indignatio, dicatur *recordatus esse Vasthi*, quo verbo scriptura significat cœpisse regem

gem, sedato jam animo, culpam reginæ et atrocitate pœnæ componere, & animam vertere hanc longè graviolem esse, quàm mulieris levicula pertinacia promeruerit, quamque prudentius dissimulare, quàm privatione regni castigare debuisset, ex quâ recordatione animus regis miseratio subierit; non revocâsse autem, quia constitutum sic erat apud Persas, & sacrosanctum, ut regi non liceret factum semel, & promulgatum decretum iterum tollere & irritare.

MARDOCHÆUS Hebræus, patruus *Estheris*, qui mortuo utroque parente eam adoptaverat in filiam, Postquam neptis Babylone Susas ad regem adducta est, ipse quoque curam neptis suæ occultam habiturus, ad civitatem regiam migravit, & ad palatii fores obambulavit sæpe, ut neptis ejusque amplitudini prospiceret; longè plus Deo, quàm suæ confidens industriæ & neptis venustati, Singularis fidelitatis specimen dedit, quando duo eunuchi voluerunt consurgere in regem, & occidere eum, loq

loquitur scriptura, tunc enim Mardo-
chæus, qui in conjurationis hujus co-
gnitionem, duce divinâ providentiâ,
venerat, malum hoc regi impendens,
nunciavit reginæ Esther, & illa regi
ex Mardochei nomine; quæsitum di-
ligenter de crimine, inventaque veri-
tate uterque eunuchus patibulo ap-
pensus est, & historia in diarium sive
commentarios relata.

Conjurationis causa putatur fuisse Vasthæ
repudium & Estheris subrogatio, quam ini-
quiore animo ferentes eunuchi, machinati
fuerint ad regem Macedoniae Persicum im-
perium transferre occiso Assuero; & fuisse
hujus conjurationis non ignarum *Amanem*,
cujus hi duo eunuchi consiliarij fuerunt:
Aman tamen sua negotia ita tractare scivis
apud regem, ut ab eo omnium fidelissimus
haberetur.

*Exaltatio Mardochei &
ruina Amani.*

Cum Mardocheus facili aditu frequens
esset in regia, Amanus, qui regem jam
totus possidebat, se à Mardocheo con-
temptum ratus, eò quòd caput detectum

E 3 nom

non profundius inclinaret, in tantū exan-
 furorem, ut non aliter, quàm totius pe-
 puli sanguine restinguendus esse videretur.
 Tamque certus erat petitionis hujus à rege
 obtinendæ, ut cædis etiam diem commi-
 teret forti: immixtis scilicet primâ fortitio-
 ne in urnam omnium mensum nominibus,
 & in secundâ fortitione mensis sortiti diebus
 omnibus. Deus porro ita disposuit, ut in
 mensem duodecimum ejusque diem tertium
 vel decimum quartum fors caderet.

Apparet ex hoc magna temeritas Ama-
 ni, qui prius tempus occisionis sortitur,
 quàm à rege facinoris perpetrandi pote-
 statem petierit. Secundo magna cæcitas
 Amani, quòd non viderit duodecim mensi-
 um intervallum rebus suis parum conve-
 nire, cum eo tempore judæi multa moliri
 vel contra regem agere in tam multis regni
 Persarum locis ex summa animi desperatione
 ne potuissent, aut sua distrahere & fugâ
 sibi consulere: sed & summa Dei providen-
 tia elucescit, qui ita sortem temperavit
 ut disturbando impijssimo consilio pluri-
 temporis attribueretur. Sic semper verum
 fuit, eritque: *non est consilium contra Deum*
minimum.

Tandem ergo impetrata est ab impu-
 dentissimo rege omnium judæorum cædes,
 cujus denunciatio etiam publicis locis af-
 fixa

fixa, mirificè judæos perturbavit. Et principio quidem precibus & corporis afflictationibus confugerunt ad Deum; deinde humana etiam remedia adhibuerunt, monuit enim Mardochæus Estherem, ut regem adiret, & negotium quocunque tandem posset modò, disijceret, sed huic quoq; periculum imminabat, si non vocata regem adiret, quia leges patriæ id prohibebant. Tandem illa proprium discrimen publico gentis periculo posthabuit; splendide enim vestita regis cubiculum ingressa est, sed hanc ille respexit oculis, qui plus majestatis quàm amoris testarentur. Unde Esther (seu verum fuit, seu simulatum deliquium) velut exanimata cecidit; cui ut opitularetur rex, descendit è solio, & regis oblitus, mariti personam induit, huic sceptrum deosculandum offert clementiæ signum, atque ut omnem suspicionis timorem abstergeret, ei spontè offert omnia, quæ petitura erat, dimidiâ tantùm exclusâ regni parte. Hic Esther rogavit regem duntaxat, ut sequenti die apud se cum Amanò cænam fumeret, quod statim obtinuit. Itaque Rex cum Amanò splendido convivio sunt excepti apud Reginam, neque tamen tum aperuit Esther mentem suam, sed eandem convivij cum eodem comite gratiam postulavit à rege, quam non difficul-

E 4

culter obtinuit. Dum exit Aman ex vino
ex facta sibi gratiâ hilarior, incidit in Ma-
dochæum, à quo non est exceptus honor
quem sibi ambitiosus homo debitum puta-
bat; unde tantum hausit mœroris, ut in
omnes delicias, quibus perfruebatur, qua-
si felle dilueret. Qua de re cum quæstus
esset apud uxorem & amicos, suadent illi,
ut crucem 50. cubitorum statim Mardo-
chæo excitandam curet, ejusque mortem
die sequenti à rege & regina obtineat.

Eam porro noctem Assuerus tradidit
insomnem: quam ut falleret, annales sibi
prælegi iussit, & anagnoltes forte in illum
locum incidit, quo detectæ per Mardo-
chæum insidiæ describebantur. Interro-
gavit Assuerus, quid præmij inde recepisset
Mardochæus? negatumque quæquam
accepisse. Itaque manè orto quæritur
quis ex aulicis staret in vestibulo, stans
que est Amanus inventus Mardochæi peti-
turus necem, & suppliciam jam paratam
crucis. Hunc Assuerus interrogat, quid
esset illius hominis honorandi modus, qui
regi acceptissimus esset; ille quasi suis
modis respondens, ait, hunc hominem
aditum vestibus regijs imponendum esse
equo regio per urbem regiã circumducendum
primario aulico præcedente, qui vocetur
retur præconis instar: sic hominem hono-

rari, quem rex maximè honorari vellet:
vade Rex, inquit, & hæc ipse in Mardo-
chæo perfice, & vide, ut accuratè exbau-
riat, quæcunq; suggestisti.

Quid multa? cum insignibus regijs per-
Sulas Mardochæus ab Amano circumdu-
citur, unde invidus ille superbusq; præco-
tantum concepit tristitiæ, ut se abderet do-
mo, vicem suam dolentiùs deploraturus.
Inde tamen per vim propè ab eunuchis re-
gijs ad convivium reginæ abstractus est.
In eo cum Rex mero incaluisse, & Esthe-
rem de petitione sua monuisse, illa com-
posito ad miserationem vultu sibi vitam po-
puloq; suo deprecata est, cumq; is per-
citus furore iracundè auctorem tantæ
crudelitatis postulasset, illa oculos & ma-
num intendit in Amanum, quem in super-
hostem suum capitalissimum appellavit.
Rex itaque furore & indignatione concita-
tus, nec monstri conspectum ferens, reli-
ctâ subito mensâ pergit in hortum: Ama-
nus turbatior accedit ad reginam supplex,
ut eam flecteret, & accedit propiùs, quàm
ejus conditio pateretur, adeo ut veniret in
suspicionem apud Regem Zelotypiæ atten-
tatae uxoris pudicitia; quare illicò jubente
Assuero, ejus quasi cadaveris operitur faci-
es, & in crucem, quam Mardochæo para-
verat, ab eunuchis indicatam tollitur.

E 5 Mar-

Mardocheus in ejus locum & bona substituitur: cujus operâ atque Estheris, rescissum de tollendis omnibus judæis decretum, in eorum hostes conversum est. Ita vir impius ex purpura ad furcam sublatus, & vir innocentissimus ex cruce tantum non ad diadema exaltatus. Hæc ita gesta Sallianus refert ad an. m. 3601. ante Chr. 451. Artaxerxis 12. oliymp. LXXXI. an. 4. urb. cond. 300.

NEHEMIAS Hebræus ex tribu Levi & sacerdos ut patet ex lib. 2. Machab. 2. 21. Artaxerxis, seu Assueri temporibus floruit doctrinâ & sanctitate, & multâ gratiâ præcelluit apud regem, ita ut pincernam ejus agere mereretur: ad quem Judæi ab ædificatione Hierosolymæ impediti & ab adversariis suis plurimas adversitates perpeffi, tanquam ad potentissimum causæ suæ procuratorem, nuncium miserunt *Hanani* Levitam, qui nunciaret afflictionem gentis suæ; quo percepto *Nehemias* mox epistolas obtinuit a rege ad principes & præfectos quibus fultus, & regio insuper præsidio munitus, tanquam legatus ex la-

tere regis, ipsemet Hierosolymam profectus est anno m. 3609. ante Chr. 444. ibique magno molimine & admirandâ celeritate & solertiâ urbem mœnibus auxit & portas extruxit nequicquam absterritus adversariorum vel apertis insultibus, vel clandestinis machinationibus impeditus: & expleto deinde opere ad regem pro gratiis exolvendis rediit: à quo præter egregias laudes & munera novam gratiam retulit, ut ad componendos mores labefactatos populi Hebræi redire liceret in Jerusalem, & ibidem principem populi seu ducem agere, quâ in curâ duodecim annos impendit. Legem Dei intermissam & oblitteratam ita accuratè doctrinâ & exemplo suo restauravit, ut brevi civitas quemadmodum lapidibus, ædificiis, muris, portis & templo, ita divino cultu redintegrata, formosiolem & novam faciem prætulerit. Ipse quoque ubi à negotiis regiis vacuus fuit, aliud semper, quod ingenium

E 6
sape-

faperet, edidit; unde & librum nomine sui titulo prænotatum scripsit, edidit & alium librum, cuius fit mentio 2. Mach. 2. v. 13. ac bibliothecam pulcherrimam extruxit, quibus gestis plenus annorum & meritorum vitam finivit.

Controvertunt interpretes scripturæ, fuerit nō hic Nehemias idem cum Nehemia, cuius meminit Esdras cap. 2. & lego, putant nonnulli diversum esse, probabilior autem *Salianus*, *Sanchez*, & *Cornelius à Lapide* scribunt unum eundemque esse, & non duos. Rationes affert *Cornelius à Lapide* in argumento ante librum *Nehemiæ*.

Liber Nehemia dicitur etiam *liber Esdræ* secundus, partim quia continet ea, quæ simul ab Esdra & Nehemia gesta sunt, partim quia olim apud Hebræos & Græcos *Nehemias* & *Esdras* unus tantum liber erant, uti *Bellarminus* de scriptoribus Ecclesiæ in *Nehemia*, & *S. Hieronymus*, *Lyranus* & *Scaliger* servant. *S. Athanasius* autem in synop. & *S. Isidorus* libr. 6. etym. c. 2. tam secundum, quàm primum librum censent scriptum ab Esdra.

§. 8. *Nova inventa & ur-
bes condita.*

Inter ea, quæ hâc mundi ætate no-
va inventa sunt, præcipuè memora-
bilis est & miraculosa inventio ignis
sacri anno m. 3609. ante Chr. 444.
Artaxerxis 20. de quo igne sic refer-
tur.

Judæi, qui præ cæteris pietate præ-
stabant, cum in Chaldæam captivi
ducerentur, partem quandam ignis ex
altari incensi acceptam in caverna
ficcæ putei reposuerunt diligenter il-
lam occultantes: cum præterissent
autem anni multi videlicet 163. utpo-
te 70. desolationis & 93. Imperii Per-
fici *Nehemias* missus à Rege Persidis
Hierosolymam, nepotes sacerdo-
tum illorum, qui ignem absconde-
rant, misit ad inquirendum ignem, qui
aquam crassam pro igne invenerunt.
Jussit igitur *Nehemias* afferre aquam
illam, & sacrificia, quæ imposita erant,
& ligna, quæ superposita erant, asper-
gi,

gi, cūque sol, qui prius erat in nullo, subitō refulsisset, magnus ignis accensus est, ita ut omnes mirarentur renovata Eliæ miracula. Atque sic in laudes Dei universus populus se effudit, donec sacrificium consumptum esset. Tum Nehemias iussit residuum aquæ crassæ infundi in lapideas urnas, ex quibus mox iterato miraculo ignis emicuit; ignis autem, qui perpetuus erat in altari, ita exarsit, ut aqua, quæ erat in lapidibus, inflammata fuerit atque consumpta.

Delato ad Artaxerxem hoc miraculo, locum, in quo aqua inventa fuit, voluit posterum ut sanctum, & instar templi in veneratione haberi, & tum locum, tum sacerdotibus multis muneribus honoravit, & tantò quidem majore honore, quò magis Persæ ignem semper venerari consueverunt.

Eodem festo, primo scilicet die Scenopagiæ sive tabernaculorum, quo ignis hoc inventus est, probabiliter etiam reperiuntur tabernaculum, arca & altare, quæ eodem tempore, quamquam diversis locis, occultata fuerant. Quamquam

quam his de rebus in scriptura mentio non fiat, uti de igne sacro: nam & alia plurima sacra scriptura silentio involvit, quæ optarem tradita esse.

Post reditum ex captivitate Babylonica, restituti sunt libri sacri, qui à principe militiæ *Nabuzardan* vel ex parte accensi, vel temporum injuriâ & rapinis perditæ erant, restaurato *re Esdrâ*.

Multi censent libros omnes veteris testamenti à Chaldæis cum templo fuisse exustos, & ab *Esdra* ex memoria potius divinâ, quàm humanâ restauratos. hujus opinionis fuit *Tertullianus*, *S. Basilus* episto ad *Chilonem*, *Theodoretus* in præfat. ad psalmos, *Rabanus*, *Leo Castrius* præf. in *Maiam* & alij multi. Verùm etsi sententia hæc videatur probabilis ob doctorum virorum auctoritatem, probabilius tamen, & ex ratione certius videtur *Cornelio à Lapide*, non omnes libros sacros à Chaldæis exustos, nec ab *Esdra* ex memoria restitutos esse; primò, quia nusquam legitur Chaldæos exussisse hos libros, & esto exussissent omnes, qui erant *Hierosolymæ*, tamen exurere non potuerunt eos, qui per totam *Judæam*, imò per totum orbem manibus

nibus Judæorum, præsertim scribarum Rabinorum assidue terebantur, & in synagogis legebantur. Secundò quia Daniel *cap. 9.* ait se anno primo *Darij* intellexisse numerum septuaginta annorum, de quibus scripserat Jeremias Propheta; habuit ergo Daniel prophetiam Jeremiæ ac cæterorum prophetarum, eamque lætabat. Tertio quia *Josephus* scribit lib. 11. c. 1. Prophetiam *Isaiæ cap. 45.* de *Cyro*: ipsi *Cyro* ostensam fuisse à judæis, ideoque illum sibi benevolum reddidisse lib. 11. judicandum igitur est *Esdram* hoc sensu libros sacros restituisse, quòd in rectum ordinem digesserit, & in lectiones, quas *Parasiorum* vocant Hebræi, & successivè in synagogis legunt, divisit: errata insuper, quæ scriptorum vitio irreperant, correxit, & purior puritati restituit, idque non tam scientiâ acquisitâ, quàm cælitus infusâ. Præterea, quæ in libris singulis deerant, *Esdram* supplevit. Unde multi censent *Esdram*, assistente spiritu S, *Moyse* addidisse *cap. 34.* *Deut.* eoque *Moyse* mortem & sepulturam descripsisse. Idem fecisse *Isaiam ultimo* ac *Jeremiam cap. ultimo*, ubi regnum *Evilmerodach* & exaltatio *Jechoniæ* narratur, cum hanc *Jeremias* jam mortuus scribere nequiverit: sic quoque supplevit finem *Tobia* & *Judith*; liber enim *Judith* scribitur

scriptus putatur à Joacim pontifice, qui ante Judith vitâ functus est. Sic *Cornelius à Lapide & Saliannus* cum *Isid.* lib. 1. Alleg. in *Esdram*. Addit S. *Hieronymus & Eusebius* *Esdram* invenisse novas litteras Hebraicas, quibus etiamnum utimur & præfatas reliquisse *samaritanis*, ut *judæi* nihil commune haberent cum *samaritanis*, ne quidem litterarum commercium. Unde elementa, quibus jam olim & hodie utuntur *Hebræi*, non sunt veterum *Hebræorum* sed *Assyriorum* auctore *Esdra*.

Genebrardus in *chron.* ait: *Esdram* *Cabalam* apud *Hebræos* collegisse, & 72. duobus libris mandasse, ejus consilio & operâ libros sacros collatos & emendatos esse; unde *Tikkun Sopherim*, id est, CORRECTIO SCRIBARUM appelletur, sive *Tikkun Ezra* id est CORRECTIO EZRÆ, quasi *Ezra* princeps fuerit *scribarum*.

Idem *Genebrardus* refert in *chron.* *Prophetis* successisse post *Esdram* & *Nehemiam* *synagogam* magnam, cuius primi institutores & principes fuerint *Esdra*, *Nehemias*, *Mardocheus*, *Zorobabel*, *Josue*; hos præfuisse concilio, quod centum viginti homines, quorum alii nobiles, alii plebeji erant, de

de emendandis libris sacris, eorum canone juxta præscriptum Cabbala inierunt, in quo concilio sancitum sit, Josuam fuisse ita edoctum à Moysè, & à Josua seniores, à senioribus prophetas: concilij autem notarium *Esdram* fuisse. Addit *Genebrardus* in hoc concilio scribas initium sumpsisse, quos *Esdra* instituerit, ut legem ad litteram interpretarentur, legis difficultates explicarent, librosque ejus intactos conservarent, ne denuò corrumpèrentur. In Evangelio appellantur *Legisperiti*.

Hæc synagoga magna sub antistite *Esdra* scripturas distinxit in versus Hebraicè *Pesukim*; unde Hebræorum codices per sententias, membra & versus divisi, & intervallis distincti sunt, qui antea veluti unicus versus erant. Quas distinctiones postmodum *S. Hieronymus* quoque observavit in versione scripturæ sacræ, ut ipse de se scribit *præf. paral. & Esdra*.

Anno m. 3609. Artaxerxis 20. surget
cepe.

ceperunt, & eodem adhuc anno, vigesimo quinto die mensis Elul spatio quinquaginta duorum dierum, perfecti sunt muri Hierosolymæ, cum portis & turribus, cum omnium gentium admiratione, operâ nimirum & solertiâ, singulari fortitudine & auctoritate Nehemiæ, qui singulis tribubus & vicis ac vicorum præcipuis habitatoribus, partes & spatia murorum ædificandorum distribuit: ædificantes autem suâ prudentiâ & magnanimitate adhibitis solerter custodibus protexit, & interpositis ad Deum precibus in opere prosequendo constantes retinuit & corroboravit. Circumdatur igitur Hierosolyma muro undique fortissimo, & duodecim portis pervio, ita ut civitas quatuor portis pateret ad Orientem, quatuor ad Occidentem, & totidem ad septentrionem: nam meridiem versus, unde præruptæ rupes montis Sion nullum aditum dabant, nulla porta construebatur.

No.

Nomina porrò portarum singulorum, sunt : primò ad orientem *porta fitchilis* * *porta aquarum* * *porta equorum* * *porta gregis* * ad Aquilonem *porta Benjamin* * *porta piscium* * *porta vetus* * *porta Ephraim* * ad Occidentem, *porta anguli* * *porta vallis* * *porta sterquilini* * *porta fontis* * si quas alias portas alii nominant, vel illæ sunt eadem cum his, vel extra urbem non ducunt, suntque fictæ portæ, ut non veteri Hierosolymæ, sed novæ Æliæ conveniant.

Judæis ædificantibus valde solerte & properante manu, omnibus modis obistere conati sunt Samaritani, duce & invadente antesignano *Sanabelle*. Samaritani primò tanquam temerarium quid & supra vires suas machinantes contemptui habuerunt, & subsannaverunt, postmodum ex improviso armis eos opprimere paraverunt, si possent aperti facinoris apud regem arguere, cujus diplomate instructi ædificare voluerunt : sed impeditum est facinus crudele Nohemix industriâ, qui, ut Josephus ait, *non circumquaque urbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritiâ victus, nisi*

nec somno utens, nisi quantum necessitas postularet. Alias quoque occultas insidias Samaritanorum cautè & prudenter elusit. Ut enim Nehemiam facerent judæis contemptibilem, usi sunt operâ cujusdam Pseudo-Prophetæ. Erat is *Semeias* sacerdos, & habitus quasi vir quidam sanctus, qui domi sese continebat; hic vocavit *Nehemiam* ad se, quasi dicturus aliquid nomine Domini: Venit ergo in domum ejus secretò, cui pseudo-prophetes, *tractemus, inquit, nobiscum in domo, & claudamus portas adis, quia venturi sunt, ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendum te*: voluit ergo timore percellere Nehemiam, ut se absconderet in templo, & sic absente Nehemia ædificantes languerent in opere, & excubias negligerent, tantò faciliùs opprimendi; cui fortiter Nehemias reposuit: *an quisquam mei simili (vir fortis scilicet & cui populi commissi cura fidelis est) fugit? & quis, ut ego, ingreditur templum, & vivet?* id est, ut vitam suam tueatur, quasi rebus omnibus jam desperatis: *non ingrediar.* Et intellexit Nehemias, quòd Deus non misisset hunc mendacem prophetam, sed quòd inimici conduxissent eum. Igitur tantò fortius animavit Judæos, ut alterâ manu armarentur contra hostes suos, si qui fortè ir-

rumperent, & alterâ lapides struerent, muros ædificarent.

Postquàm auspice & auxiliante Deo murus stetit, solennitate magnâ dedicaverunt eum Domino, ut & murus & civitas esset Deo sancta, in quem finem, convocatis Levitis & Judæis extra urbem quaquaversum habitantibus; præviis ablutionibus & expiationibus comprecatio totius populi bipartitò instituta est circa murum, ita ut unus chorus iter susciperet ad dextram à porta scilicet sterquilini ad montem Sion, & alter chorus ex adverso procederet ab eadem porta ad sinistram versùs Aquilonem, donec occurrerent sibi ad *Portam Custodis* (quæ non ducebat extra urbem, sed vicina erat portæ gregis) circumeunte in hunc modum populo & magistratibus super murum decantabantur divinæ laudes, & psalmi Davidici magno instrumentorum consonantium apparatu, & sacerdotes hyssopi fasciculis murum conspergebant, sicque magnâ

magn
tes g
tutat
incli
latum
genti
defor
nitas
puli
ac vic

No
te

A
Rom
ciam
Rom
conv
hum
trire
gnati
gnita
regat

magnâ lætitiâ in templam introeun-
tes gratias Deo persolverunt, quòd
tutati ab eo essent contra inimicorum
incursiones & machinationes, & sub-
latum nunc esset opprobrium, quo à
gentibus traducebantur, ob urbis suæ
deformem ruinam. Duravit solen-
nitas integro octiduo in publica po-
puli lætitia, & divinis simul laudibus
ac victimis transacta.

*Nova quedam apud Gen-
tes hæc ætate Instituta vel In-
venta.*

A Nno m. 3601. ante Christ. 452.
Olymp. LXXXI. urb. cond. 300
Romani legatos suos miserunt in Græ-
ciam & Athenas ad leges petendas
Romanorum moribus & institutis
convenientes, electique sunt *Sp. Post-
humius, Ser. Sulpitius, & A. Manlius,*
tremibus ad hanc legationem affi-
gnatis, & ex ærario exornatis, pro di-
gnitate populi Romani. Redierunt
legati cum legibus anno 3603. quas
con-

conscriptas partim ex Græcorum, partim ex patriis consuetudinibus decem tabulis Decemviri populo legendas proposuerunt, & primò quidem privato cuiilibet, non ægrè ferentes à privatis hominibus admoneri, si quid displicuisset, longoque præmisso examine centuriatis comitiis in præsentia Pontificum & augurum, aliorumque sacerdotum à re divina exorsi, calculos dederunt, tum plebiscito quoque confirmatas, & in area columna incisas unà serie in loco fore maximè conspicuo proposuerunt.

Hæc quoque ætate Romani varia officia reipublicæ gubernandæ in primis idonea excogitaverunt, & officiales constituerunt. Ejusmodi fuerunt *Tribuni Plebis*, qui erant quasi proprii iudices & defensores, quibus populus à consulibus & senatûs tyrannide protegebatur.

Dictatores, quorum potestas erat, ut auctoritate summâ & potentia adversus consules procederent, si illi hosti

hostiliter agerent. Ut factum, quando *Porsenna Clusij* rex armis *Tarquinius* superbum reducere conatus est, quod ne fieret, primus dictator *T. Lars* obstitit; post quem deinde alij creati sunt: fuitque non annua tantum, sed quinquennalis dignitas.

Cum *T. Lars* primo dictatore institutus est simul primus Magister equitum *Sp. Cassius*, cujus erat in omnibus obsequi dictatori.

Anno m. 3612. Olymp. XXCIV. instituta est censoria dignitas & potestas, cujus magistratus creandi causa fuit, quod consules senatum docuissent propter continuas consulum expeditiones, tum alia multa, tum census quoque habendi curam negligi: ex quo censu, & numerus eorum, qui militari ætate esse cognoscebantur, & opes observabantur, pro quarum ratione unumquemque ad bellicos sumptus contribuere, oportebat, primi que censores creati sunt *L. Papyrius Murganus*, & *L. Sempronius Attratinus*.

F

Anno

Anno m. 3646. ante Chr. 487. con-
urb. 345. instituti sunt primi *quæstori*
& primò collata est dignitas *Patriciorum*
Fabio Ambusto. Eratque hoc inven-
tum primò bellorum causâ; mitte-
bantur enim quæstores cum consuli-
bus & prætoribus in militiam ad rem
pecuniariam administrandam, & præ-
das ac manubias in rationes publicas
referendas. Hujusmodi quæstores
thesaurarios bellicos vocamus. Quæ-
stores quoque constituti erant urbani,
qui ærarium publicum curabant, &
pecunias expensas & acceptas in ta-
bulas publicas referre consueverant.
Pro quibus nunc habentur præfecti
ratiociniorum, quos magistros com-
putorum vocamus.

Instituti *Decemviri*, qui legibus
constituendis & reipublicæ ordinan-
dæ cum summa potestate præerat,
adeo ut ab iis, quemadmodum à
Statoribus nulla esset provocatio.

Creati sunt etiam *Adiles*, quibus
fuit quasi urbis curatores.

Hâc ætate præter varia inventa in usum rei militaris, primus auctor navium solubilium fuit Alexander Magnus, qui cum adversus Indos moveret, & flumina multa superanda essent, ita jussit navigia construi, ut soluta plaustris vehi possent, rursusq; ubi opus esset, conjungi: & sic contra hostium expectationem exercitum transportavit.

Urbes Conditæ

Urbes celebriores conditæ propter historicorum dissensionem, quolibet antiquitatis palmam pro affectu suo nationali sibi vendicante, vix nominari neque numerari possunt. Præcæteris in historiis antiquis memorantur, *Abdera* in Thracia primò condita aut reparata hâc ætate à Clazomeniis: unde etiam *Clazomene* dicta est. Ejus incolæ adeo stupidi fuerunt, ut locum proverbio dederint. Hujus urbis indigena fuit *Democritus* ad quem sanandum ut fanaticum cum

deritæ Hippocratem medicum evocasset, hunc quidem sapere pronuciavit: evocantes autem elleboro indigere, & quibus totæ satis Anticyræ non essent.

Mediolanum * tempore Artaxerxis * Pavia in Cisalpina Gallia * Comus in Lombardia * Bergomum in Cisalpina Gallia * Brixia in Cisalpina Gallia. * Verona Venetarum civitas * Vicentia * Cremona * Mantua * Placentia * Alba * Taurinum totius Pedemontanæ regionis caput * Augusta Prætoria * Vercellæ * Novaria * Savoia * Naulum * Albinga * Agrippina nunc Colonia dicta * Lugdunum * Narbona * Tolosa * Parisij * Vesuntio * Parma * Mutina * Ferraria * Bononia dicta primò Felsina, postea Boionia * Ravenna * Imola * Florentia * Ariminum * Florentia * Sena * Perusium * Aretium * Beneventum * Nicea * Alexandria condita ab Alexandro Magno intra spatium

tium 17. dierum cum sex millibus mu-
rorum passibus * Antiochia * Lao-
dicia * Apamia * Cornetum * Luca *
Treviri; quanquam multò antiquio-
res natales suos hæc civitas jactet, un-
de potius hæc ætate reparata vel aucta
videtur, quàm primò fundata.

Refert Bergomensis in suo chroni-
co, plurimarum urbium hæc ætate con-
ditarum fundatorem Brennum fuisse,
Monuchi Anglorum regis filium,
ducem Gallorum Senonensium, qui
temporibus Artaxerxis sive Assueri,
cum exercitu trecentorum millium
Gallorum, patrio solo derelicto, in Ita-
liam venerit, & expulsis veteribus Tu-
scis urbes plerasque in ea excitavit.
Sed difficile est litem dirimere, & tot
urbibus pro antiquitatis prærogativa
certantibus, singulis certos natales de-
terminare.

*§. IX. Scientijs & artibus
celebres in V. mundi ætate.*

ZENO ELEATES natus circa an-
num
F 3

num 3517. Philosophus fuit longè patientiâ suâ, quàm eruditione famosus. Is ut patriam servitute liberaret, adolecentes contra *Nearchum* tyrannum concitavit, sed re detectâ in crudelissimam laniam datus est; nullum tamen ex consciiis nominavit; denique cum se imparem deinceps tormentis timeret, civibus suis in tyrannicædem animatis, linguam dentibus conscissam in os tyranni exspuit; quo factò circumstantes commoti impetu factò tyrannum trucidârunt.

HIPPONACTES poëta circa annum m. 3519. optimus scriptor, sed vultu deformissimus, acerbissimus osor pictorum, quos severè linguâ & calamo perstrinxit.

THESPIS poëta an. m. 3518. docuit Athenis dramata & tragœdiæ fundamenta jecit, usus plaustrò pro theatro. Visa quidem primò inutilis tragœdia, sed ea postmodum dedecit viros principes duritiem & impietatem,

PIN

PINDARUS princeps lyricorum natus an. m. 3534. cujus gratiâ patriam ejus græci hostes servârunt, & familiam ejus Alexander Magnus, cum Thesbas dirueret: sicq; tanti viri recordatio homines ferro & furore armatos repressit: scribitur mortuus fuisse in Gymnasio, cum in gremio pueri, quo unice delectabatur, deposito capite quieti se dedisset, sicque subito è vivis excessisse.

HERACLITUS Ephesus philosophus lugubris semper an. m. 3550. hic vocatus à Dario in Persidem, ire neglexit, nihil esse ratus philosophis cum magnis principibus commercij. Dicitur propter doctrinæ obscuritatem *tenebrosus*: à quo cum discipuli peterent in ultimo vitæ, ut aliquid notabile proferret, nihil respondit, sed digitum volvens significabat omnia in continuo motu esse.

EPICHARMUS & FORNIO flo-
ruerunt circa an. m. 3568. comædi
insignes, qui privatorum hominum
fin-

figendis moribus non inutilem operam collocaverunt.

HERODOTUS historię parentis appellatus circa an. m. 3570. de quo scribitur, Musas ore ejus locutas; tantę fuit eruditionis.

DEMOCRITUS *semper ridiculus* (cujus continuo risu videtur ludens natura continuum luctum Heracliti temperare voluisse) qui cum varias regiones scientię indagandę causã peragrãssset, tandem doctissimus in patriam reversus, patrios agros & magnas opes reipublicę donavit, satius ducens, cum paupertate studiorum libertate lætari, quàm divitiarum fervili curã vexari: abdidit se in hortulo suo, ibique naturę arcana rimatus est. Oculos demum sibi ipsi effudit, ut minùs distraheretur. Vixit annos centum & novem. Multis libris conscriptis clarus fuit, dicere solitus: *convenientius esse, ut parcatatem in tuo serves, quàm luxum in alieno.*

Læte

Laërtius sex Democritos fuisse ait, quorum primus hic, secundus Chius, qui fuit musicus, tertius sculptor, quartus qui scripsit de templo Dianæ Ephesinæ, quintus Poëta, sextus pergameus orator.

ÆSCHILUS poëta tragicus, hic cum in aprico loco esset soporatus, & aquila testudinem in aëra levâisset, ut inde super lapidem demissam frangeret, eam super Æschili caput (quod propter calvitiam aquilæ lapis esse videbatur) tanto impetu impegit, ut fatali vulnere percussus vitam amisisset. Ut sexcentis modis homines mori posse docerentur.

SOPHOCLES Atheniensis poëta tragicus natus an. m. 3583. qui Æschilum vicit, ut Cimon iudicavit, præstantiâ poëseos; unde ex mœrore Æschilus in Siciliam secessit, ibique, ut dictum, testudinis jactu extinctus, Sophocles autem cum audisset se victorem esse, præ gaudio exspiravit.

SOCRATES Atheniensis philos: natus an. m. 3585. adeo excelluit in

F 5

Phi-

Philosophia, ut Tullius de eo dicit
Philosophiam è cælo vocasse: fuit insuper
 castitate eximius. Symbolum ejus
 erat: *Amicus hominis sapientia illius, &
 inimicus hominis stultitia ejus.* Item,
qualis vis videri, talis esto; & sic age alie-
num, ut tuum negotium non obliviscaris.
 Accusatus ab *Anyto & Melito* læsæ
 pietatis in Deos, & corruptæ juventu-
 tis, eòquòd derideret quercum, hir-
 cos & canes Deos esse, ideò in carce-
 rem conjectus, & in eo haulto ve-
 neno defunctus est an. m. 364. cujus
 iniquissimæ actionis populum statim
 pœnituit, & omni irâ in criminatores
 versâ, eisdem capitis supplicium ir-
 rogavit.

THEMISTOCLES Atheniensis
 philosophus & miles fortissimus ac de
Xerxis 1200. navibus triumphator
 cum 100. triremibus tantum.

Hic urbis principatum anhelans rogavit
 cytharistam quendam celebrem, ut artem
 apud se in domo sua exerceret, ut sic do-
 mus sua à multis & præcipuis quibusque
 frequentaretur, quibus suâ eloquentiâ &
 libe-

liberalitate eò usque se commendavit, ut tandem principatum urbis obtineret, quo etiam magnâ laude & virtutum commendatione perfunctus est. Tantæ fuit magnanimitatis, ut cum aliquando victo fugatoque Xerxe ad visenda Persarum interfectorum corpora descendisset, & torques & armillas pretiosas adspexisset, præteriens ipse diceret amico, qui eum sequebatur: *Collige ista tibi, tu enim nequaquam Themistocles es.* Denique ostracismo expulsus est Athenis, de tribus accusatus: de nimia potentia, de severitate, & quòd Persis videretur favere; melius autem, quia ejus operâ Athenienses non ultra indigebant. Unde se cum arbore comparabat, sub qua tempore pluvio viatores latent, sereno cœlo autem ejus ramos diffringunt. Ejectus è civitate sua ad Persarum regem confugit, & ab eo, (quanquam maxima damna quondam intulisset) perhumaniter & honorificè exceptus est, ac demum post multas persecuciones suæ ætatis anno 65. an. m. 3593. voluntariam sibi mortem accivit hausto sanguine taurino, ne cogeretur contra patriam militare. Reverà pro patria mortuus quanquam ingratiſsimâ.

EURIPIDES poëta floruit cum Themistocle, castitatis laude ita emi-

F 6

nuit,

nuit, ut vulgò *mulierum os* appellaretur.

THUCYDITES natus an. m. 3584 alter historiæ parens dictus, & quidem *Herodoto* multò accuratior: uti omnia procedente tempore meliora fiunt.

ARISTIDES *Atheniensis* philosophus circa eadem tempora floruit vir discretissimus & iustitiæ amantissimus: unde nomen *justi* obtinuit. Ferunt illum tam inopem mortuum, ut suis sumptibus ad tumulum efferti non potuerit.

PROTAGORAS natus circa ann. m. 3610. cognominatus est *Atheos*, quia initio libri cuiusdam ita scripsit de Diis: *sintne, an non sint, neque statuere; multa enim id scire prohibent, rei incertitudo & brevis hominum vita.*

Bajulus hic fuerat quondam, sed cum *Democrito* collocutus *Philosophiam* addiscendam humeris imposuit, cui par ferendo non erat; itaque factus est *sophista* abdicato *philosophi*

phi nomine, neutro dignus, sed ignibus, quibus libri ejus Athenis, accufante *Theodoro* quodam conflagrârunt. Fuerunt & alii duo *Protagoræ*, unus astrologus, & alter philosophus stoicus.

MELISSUS origine Samius, auditor *Parmenidis*, qui non docuit otiosam & inertem Philosophiam, sed regendis civitatibus accommodatam, & æque domi, quàm militiæ bonus fuit philosophus & miles.

ANAXAGORAS philosophus *Clazemensis*, qui studendi ductus desiderio, totum patrimonium suum reliquit, & peregrè abiit. Ubi cuidam interroganti, nonne tibi patria cura ulla est? respondit, *michi patria cura est & summa quidem, atq; ita* dicens, digitum cælum versus erexit. Cumque in patriam reversus vidisset possessiones suas interiisse: *non essem*, aiebat, *ego salvus, nisi ista perissent*. Interrogatus ad quid factus esset? *ad contemplandum*, dixit, *solem & lunam & cælum*.
Ad

Ab Atheniensibus in carcerem con-
 jectus est, quia solem, quem illi pro Deo
 colebant, lapidem ignitum esse dice-
 bat: carceris squalore semiconsum-
 ptus epoto veneno vitam finivit.

EMPEDOCLES Philosophus
 Atheniensis cum Anaxagora floruit.
 Musicæ adeo peritus fuit, ut hominem
 furibundum in hospitem suum irru-
 entē ad occidendum, suavitate cantus
 moverit, & mitigatā iracundiā à nece
 abstraxerit. Deum ita describere so-
 litus: *Deus est sphaera, cujus centrum est
 ubiq; circumferentia nusquam.* Arbitra-
 tus deniq; animas esse immortales, se-
 metipsum in incendium coniecit.

CRATINUS Atheniensis quidam
 poëta comicus & satyricus fuit.

HIPPOCRATES medicorum
 princeps natus an. m. 3618. in insula
 Coo: hic medicinam longo tempore
 deperditam in usum revocavit, in
 eamque rem multos libros conscrip-
 sit. Hostis fuit voluptatum, & cum
 discipulos suscipiebat, prius ab eis ju-
 ramentum

ramentum exposcebat, quod essent
servaturi silentium inconcussum &
mansuetudinem & modestiam exhi-
bituri in moribus. Modici cibi fuit,
& cum quiesceret, terram aspicere so-
licus, & dicere sæpe auditus est: *qui vult
liber esse, non cupiat quod habere non po-
test: qui vult habere, quod cupit, cupiat
quod habere potest: qui vult pacificè in hac
vita vivere, similis fiat illi, qui ad convi-
vium invitatur, & de omni appposito gra-
tias agit, neq; de rerum defecta murmu-
rat.* Mortuus est, cum esset 95. anno-
rum.

GORGAS philosophus Empe-
doctis discipulus, tam dives effectus
est quæstu tradendæ oratorix artis, ut
primus hominum solidam auream sta-
tuam in templo Delphico statuerit.

ZENO CITHREUS philosophus
insignis fuit hæc ætate, de quo Laër-
tius scribit: cum esset adhuc parvu-
lus, oraculum consuluisse, quo pacto
optimè viveret; & responsum accepit.
ut magno studio libros perlegeret.

Fa-

Factus Cratini discipulus, magnæ
mæ fuit.

ZENO alius stoicus fuit tempor
Ptolomæi Philadelphi, auctor stoicæ
sectæ, cujus sententia erat, posse omnes
perturbationes mentibus hominum eradi-
cari. Summum id bonum esse, quod bo-
nestum est. Nihil deest ad rectè vivendum
ei, in quo virtus est. Tanto in honore
fuit apud Athenienses, ut claves ur-
bis apud eum deponerent, & post
mortem ab eisdem coronâ aureâ æreâ-
que statuâ decoraretur. Zenones se-
ptem fuerunt, primus, secundus & ter-
tius de quibus supra: quartus histori-
cus, qui Pyrrhi res gestas scripsit in Ita-
lia: quintus Chryssippi discipulus: sex-
tus medicus acutæ intelligentiæ:
septimus sydonius philosophus Epi-
cureus.

ISOCRATES Atheniensis philo-
sophus natus an. m. 3618. septennio
ante Platonem orator clarissimus, cu-
jus laudes meliùs scripta, quàm alius
quivis celebrare queat. Dicere con-
sue-

fuetus: talis fias parentibus, quales erga te
natos fieri peroptas, & magis verborum,
quam rerum deposita serua. Anno vitæ
centesimo mortuus est, inquit Plu-
tarchus, cum in Hippocratis palæstra
nuncium de Chæronensi clade acce-
pisset; non enim sustinens videre Græ-
ciam in servitutem iterum redactam,
quadriduanâ inediâ se ipsum è vita
eduxit.

XENOPHON philosophus &
simul insignis imperator exercitûs
Atheniensis. Patrem habuit *Gryl-
lum*, patriam Athenas, quanquam diu
quoque vixerit Corinthi. Vir fuit
verecundus & mirum in modum spe-
ciosus, pari que gratiâ præditos habu-
it duos filios, *Gryllum* ac *Diodorum*,
quos ex *Philefia* suscepit, dictique sunt
Iovis filij, tanquam *Castori & Polluci* pa-
res essent venustate. Formæ Xeno-
phontis respondebat eloquij elegan-
tia, ob quam *Aspis Attica* dictus est,
& videbatur cultus ipse commendare
orationem, ut verum sit, *gratior est pul-
chro*

gnâ
empon
stoicæ
e omnes
eradi-
quod bo-
endum
onore
res ur-
x post
ereâ-
nes se-
& ter-
istori-
in Ita-
st; sex-
entia;
s Epi-
philo-
ennio
is, cu-
n alius
e con-
sue.

chro veniens in corpore virtus. Motus est nonagenarius factus, anno m. 3694.

ARCHITA TARENTINUS philosophus Pythagoricus. Hic Platonem philosophum à Dionysio Siracusanò necandum ex manibus ejus eripuit, dicere solitus: *nulla pestis capitalior est, quàm voluptas corporis.* Fuerunt & alij Architæ, unus *Mytilenus*, alter, qui scripsit de agricultura: tertius epigrammatum scriptor: quartus qui Architectus fuit, & de machinalibrum edidit.

PLATO Græciæ & philosophorum magnum lumen, natus anno m. 3626. ante Chr. 427. genus paternum traxit à *Codro rege*, & maternum à *Solone*. Variis scientiis imbutus à variis præceptoribus & magistris, excellens in omnibus; unde & *divinus* appellatus est, propter oracula sapientiæ singularis. Laudatur à S. Augustino quòd ipse acutiùs & veraciùs præ omnibus aliis philosophis Philosophiam

gentium intellexerit. De vero Deo
 hoc eius effatum fuit: *quòd sit causa sub-*
stentandi, ratio intelligendi, & ordo viven-
di. Varia quoque scripsit & reliquit
 monumenta verâ doctrinâ refertis-
 sima.

Obiit anno ætatis 81. occumbens
 innuptiis An. m. 5706. Secta, quæ ab
 ipso defluxit, dicta est *Academica*, de
 quâ etiam Aristoteles fuit princeps Pe-
 ripateticorum.

DEMOCEDES medicus Croto-
 niata illustris, iisdem cum Platone
 temporibus floruit. Inter *Darij* capti-
 vos existens, cum *Darius* acerrimis pe-
 dum doloribus cruciaretur, & ex me-
 dicis nemo opitulari posset, ex vinculis
 accersitus, *Democedes* iuvit; propterea
 maximo deinde apud Regem in ho-
 nore habitus est.

ANTISTHENES philosophus
 Atheniensis & orator. *Hic*, ut testa-
 tur de eo Augustinus, *summum bonum*
in virtute posuit. Cujus sententia fuit
 in-

inter alias tritissima: *in scitia est multa
discere, & quod satis est, nescire.*

ARISTIPPUS philosophus Cyrenus, *Socratis* discipulus, qui summum bonum in voluptate constituit.

EPICURUS Athen: discipulus *Socratis*: docuit animas cum corporibus interire: ideoq; voluptatibus fruendum tanquam summo bono. Auctor sectæ *perversissimæ Epicureorum.*

POLYSTRATUS discipulus *Epicuri*, non melior magistro, qui eodem die cum *Epicuro* natus & eodem mortuus.

SPEUSIPPUS *Platonis* ex *fore* nepos, postquam *platonicae* scholæ octo annis præfuisse, *Epicureæ* sectæ discipulū se dedit. Obijt demum à *pediculis* enectus: *cujus* libros conscriptos *Aristoteles* emit duobus talentis.

HERMIAS eunuchus philosophus, ex *Asiæ* quadam urbe natus, *trapezita* *cujusdam* viri famulus, *Athenas* profectus, cum *Platonem* audivisset, doctissimus evasit, & domum *regre-*
ius

fus unà cum domino suo Affenenses
aggreditur, quos omnes sibi subegit,
& ipsis unà cum domino suo impera-
vit, quo mortuo solus dominatum ad-
eptus est. Aristotelem & Xenocra-
tem ad se accersitos plurimum hono-
ravit, & Aristoteli fratris filiam uxo-
rem dedit.

DIONYSIUS ludimagister fa-
ctus, postquam defuncto patre *Dio-
nyso* Syracusano regnum occupasset
& propter tyrannidem eodem extur-
batus esset. Vir omnium turpitudi-
num plenus. A Syracusis pulsus Co-
rinthi pueros docere cæpit, regnante
Artaxerxe. Sic cum regnare non posset
viris, voluit saltem in pueros tenere
imperium, de quo Ovidius canit:
Ille Syracusia modo formidatus in urbe,

Vix humili duram reppulit arte famem.

DIOGENES CYNICUS dictus,
quòd canino dente homines carperet,
& os deforme, velut canis rictum
præferret habitare solitus in dolio.

Mor.

Mortuus eodem, quo Alexander, anno, ætatis suæ nonagesimo
Vir ambitiosæ paupertatis, & fastum
aliorum fastu proprio calcare con-
suetus.

ARISTOTELES natus an. m. 3670
filius *Nicomachi*, qui genus & artem
referebat ad Machaonem *Æsculapij*
filium, matre Phæstide Chalcidensi;
patriam habuit Stagiram in Macedo-
nia, quam nomine suo & gloriâ illa-
strem reddidit. Discipulus Platonis
postmodum vix non factus supra ma-
gistrum, auctor sectæ Peripateticæ,
qui & Alexandri Magni per octo an-
nos præceptor esse meruit. Cum in
Lycaeo multos annos docuisset, ex
invidia accusatus, quòd de Diis non
rectè sentiret, veritus ne sibi idem
contingeret, quòd Socrati, in Chalci-
dem abiit. Plurimis operibus de
Philosophia conscriptis clarissimus.
Mortuus anno ætatis 63. an. m. 3730
scribunt nonnulli, quòd aconito hinc
sto interierit, cum in jus vocatus esset

ob hymnum in Hermiam eunuchum scriptum. Fabula est, quod seipsum in mare præcipitem dederit.

DEMOSTHENES triennio Aristotele junior, natus an. m. 3673. & eodem anno, quo Aristoteles mortuus est. Ignobili quidem natus origine, vultu tamen, voce, gestu, totiusque corporis pondere & sententiarum gravitate in dicendo fulmen & Jupiter eloquentiæ fuit. Quod adversus Philippum Macedonum regem Athenas obsidione prementem perstiterit civitas, debuit Demostheni. Ab Archia Antipatri duce satellitum manu comprehensus in Neptuni delubro in Calauria, cum se Antipatro sistendum audiret, *sustinete paulisper*, inquit ad satellites & ducem, *donec domum nonnihil scribam*. Sic fatus ad interiora templi recessit, & sumpto libello, quasi scripturus, calamum imbutum veneno ori admovit, eumque mordens aliquam diu in ore tenuit, ut aliàs, velut
medi.

Alexa
agesime
& factum
are con.
m. 3670
& artem
viculapij
eidentis
Macedo-
ria illa
Platonis
upra ma-
pateticæ.
octo an-
Cum in
isset, ex
Diis non
bi idem
Chalcid-
ribus de-
rissimus.
p. 373
ito hau-
tus esset
ob

meditabundus facere confluverat
tum caput obvolutum reclinavit, &
cùm ad abeundum adigeretur, ante
aram transiens concidit, animamque
efflavit.

BION Syracusanus, nobilis phi-
losophus, quia in utraque *Dionysij ty-*
rannide complicatus fuit, & affinitate
conjunctus, apud Syracusanam urbem
interemptus est.

CARMEIDES philosophus Dio-
genis auditor. Hic adeo studiis im-
mersus erat, ut cùm ad mensam sede-
ret cogitationibus suis abreptus, cibos
ori apponere oblivisceretur, sed Me-
lissa, quam uxorem habebat, dexteram
ejus ne effariis usibus coaptabat; ani-
mo cum vita fruebatur, corpore verò
quasi alieno circumdatus videbatur;
vivendo annos centum traduxit.

ÆSCHINES philosophus & ora-
tor Atheniensis & pauper, qui cùm
nihil haberet, quod offerret Socrati
magistro suo, aliis liberaliter offeren-
tibus, se ipsum obtulit, dicens, quod
ha-

habeo, hoc tibi do. Laërtius septem
fuisse ait, qui hoc nomine appellantur.

XENOPHILUS philosophus Py-
thagoricus summâ doctrinæ laude
vixit annis 105.

PHEDRON philosophus Eliden-
sis Socrati & Platoni familiaris, cujus
nomine Plato librum de animæ im-
mortalitate prænotavit.

XENOCRATES Chalcedonensis
philosophus & Platonis auditor: in-
signi gravitate morum fuit, & doctri-
næ quoque severitate ac constantiâ.
Ejus inquietandi causâ nobile scro-
tum *Philene* à leviculis quibusdam in
cellam ejus immissa est; sed cum nihil
ab eo impetrâisset vel suæ vel aliorum
levitati, à quibus immissa erat, confi-
mile, & votis correspondens, disce-
dens à Xenocrate, dixit *se non à viro,*
sed à statua redire. Omnis fastûs singu-
laris contemptor fuit.

Mortuus est noctu, cum in sartagi-
nem fortè impegisset, anno ætatis suæ
& Plato de Xenocrate dicere solitus:

G

hunc

hunc calcaribus, Aristotelem, quem Xenocrates condiscipulum habebat, frano indigere; adeò erat ingenio & moribus gravis & tardus.

HERMEGISTUS (qui & *Trismegistus*) Platonis olim discipulus fuit: docuit Deum esse unum rerum conditorem, & majores suos damnavit erroris, qui statutâ Deorum pluralitate, homines mortuos adoraverunt. Dicitur quoque *Mercurius*, quia orator insignis erat, & librum scripsit de *Verbo perfecto*: eloquentia autem per *Mercurium* proponitur, cui alæ appinguntur, eò quòd verba, quæ loquimur, per aërem volent.

APULEJUS *Apher* discipulus Platonis, libris clarus: inter cæteros scripsit unum, quem *asinum aureum* intulavit, & unum de Deo sacratis, de iis qui Deo sacrati sunt, cuius meminuit S. Augustinus de civitate Dei de Cosmographia; de paupertate &c. sententia ejus erat, *nihil est Divinus, quàm vir animo perfecte bonus.*

PLOTINUS discipulus Platonis,
& præceptor Porphyrii, vir ad omnia
virtutum ornamenta compositus, ju-
stus, fortis, temperans & prudens;
unde & librum de virtutibus edidit.
Docuit, sicut habetur lib. 20. de civi-
tate Dei cap. 2. *Animam rationalem,*
quam in cœlestibus sedibus habitare
non dubitavit, *non habere supra natu-
ram, nisi Deum, qui sicut sol illuminat lu-
nam, ita illustret animam.*

DEMAS Atheniensis philosophus,
quando Athenienses Alexandro post
civitatem traditam sacrificare volue-
runt, illud auctoritate suâ impedivit,
ne fieret, dixitque, *videte ne dum cœlestem*
custoditis, terram amittatis.

CALISTHENES insignis philo-
sophus, discipulus Aristotelis, dicere
ausus ad Alexandrum: *si Deus es, bene-*
ficia mortalibus largire, & non sua eripe:
si homo es, cogita semper id, quod es. Pro-
pter quod iratus Alexander eum in fo-
ream cum cane includi, & sic miserè
occidi iussit.

*Aliis quibusdam rebus ce-
lebres hęc etate,*

POLYCRATES circa an. m. 3522.
à felicitate & fortuna celebratissi-
mus, Sami tyrannus fuit, fortunę fi-
liolus, quam ita faventem sentiebat,
ut felicitatem ipse suam temperandam
censuerit: itaq; annulum magni pre-
tiji, quem in digito ferebat, projecit in
mare, ut saltem sponte aliquid per-
deret, verum paulò post idem annu-
lus in ventre piscis à piscatore reper-
tus, eidem restitutus est, majori fortu-
næ beneficio. Captus tamen, & cru-
deliter tandem à Persis in crucem
actus & necatus, ante obitum felicem
neminem dicendum esse ostendit,
& fortunam, quos arctius stringit &
complectitur, sæpè suffocare.

MILO CROTONIATES ab-
leta gloriosus circa an. m. 3522. tan-
tæ fuit fortitudinis, ut malum puni-
cum integrum & illibatum à plurimis
viris sibi eripi non sineret. In siten-

disco peruncto, à nullo potuit excuti
quâlibet factâ impressione. Bovem
& statuam æneam sibi magnitudine
parem humeris extulit, tandem tamen
factus est præda dentibus luporum.

RHODOPEs meretrix fuit cele-
bratissima & miræ pulchritudinis.
Hæc captiva reportata in Ægyptum
à Crasse Saphonis fratre, maximâ pecu-
niâ redempta est; & tantas hæc me-
retrix suo turpi commercio opes con-
flavit, ut apud Memphym Pyrami-
dem sumptuosissimam exstruxerit.

ZEUXIS HERACLEOTES vixit
temporibus Xerxis, præstantissimus
pictor, arte suâ tantas opes acquisivit,
ut instituerit donare opera sua, eo quod
pretio nullo sat digno permutari pos-
se diceret. Inter cætera mirabilia
pinxit, ut Plinius refert, puerum uvas
ferentem; ad quas cum aves advo-
larent, processit iratus, & dixit, *uvas
nullius pinxi, quàm puerum; nam si hunc
vire elaborâssent, ipsum timuissent.* Dici-
tur

G 3 tur

tur à Quintiliano *umbrarum magna*
Inventor.

PARRHASIUS EPHESIUS circa eadem tempora pictor nobilissimus, certavit cum Zeuxide picturæ peritiâ; cùm enim Zeuxis uvas exhibuisset tanto artificio pictas, ut aves advolarent, Parrhasius detulit cortinam adeò consimilem veræ lintæ cortinæ, ut Zeuxis cuperet removere cortinam ad picturam ipsam latentem contemplandam. Sed deprehenso errore suo, palmam ingenuò pudore concessit Parrhasio, quoniam ipse aves fefellisset, Parrhasius autem Zeuxidè,

TIMANTES præcipuus inventor colorum miscendorum.

PHIDIAS statuarius clarissimus, cujus opus præstantissimum & miraculum artis fuit statua Minervæ, ex ebore elaborata Athenis, in cujus extimo scuto Amazonum prælia, in concavitate scuti dimicationes gigantum, in soleis autem Lapitharum &

Centaurorum pugnas, in basi triginta
Deos miro artificio exculpfit.

HEROSTRATUS natione Græ-
cus, homo scelestus & ignavus, qui
Ocho regnante, ut famam sibi com-
pararet, templum Dianæ Ephesi ac-
cendit & incineravit: quo audito sena-
tus Ephesius decretum tulit, ne quis
unquam ejus nomen litteris mandaret:
dignam sanè supplicium, sed minimè
obleratum.

POLYDAMAS athleta fortissimus
circa an. m. 3646. hujus famâ *Darius*
permotus, videre eum voluit, & Surâ
evocavit. Hic tres viros valentissi-
mos in se simul irruentes pugnis &
calcibus interemit; inermis leonem
præferocem confecit; currum cum
equis incitatis retinuit; demum spelun-
cæ ruinâ oppressus est fugientibus
aliis, cum se parem monti sustinendo
imprudenter crederet.

DINOCRATES Alexandri Magni
insignis architectus: hic jubente Ale-

xandro & Alexandriam in Ægypto
metatus est, & instaurationi templi
Ephesini Dianæ præfuit.

005 500 005 500 005 500 005 500 005 500 005 500

S. X. *Bella & bellis clari.*

Judæi septuagenariâ Babylonicâ
captivitate valde attriti & humilia-
ti sub jugo Persico, hâc ætate à bellis
inferendis conquieverunt: gentis suæ
reliquiis colligendis, urbi temploque,
& suis simul viribus reparandis inten-
ti, arma non sumpserunt, nisi forte ad
defendendos se adversus Samaritanos.

Igitur tantum memorabilia bel-
la, quæ apud gentes hâc ætate gesta
sunt, hîc referuntur.

Anno 3523. Cyrus à Tomyri Massa-
getarum regina (habitabant Massa-
getæ ad mare Caspium Araxe amne
conclusi) cum inæno exercitu caesus.

Anno m. 3526. Cambyses *Persarum*
regem in vincula conjecit, &
in custodia suburbana Memphireten-
tum:

tum, in tribus, quomodo affectus es-
 set, exploravit: primò misit filiam
Psammeniti cum alijs primæ nobilita-
 tis virginibus ad servile ministerium
 aquæ in hydria comportandæ, ad
 quod spectaculum rex vultu dejecto
 obmutuit: secundò filium ejus unà
 cum duobus Ægyptiorum millibus
 æqualis ætatis fune in collum injecto,
 ad supplicium abripi jussit, spectante
Psammenito, & profundo corde dolo-
 res premente: tertio amicum inti-
 mum, quem semper apud *Psammeni-
 tum* in lumnis amoribus fuisse nove-
 rat, bonis omnibus exutum ostiatim
 mendicare coëgit: Quod cum videret
Psammenitus, ejusque viri sortem
 ægrius, quam filiz aut filii mortem
 ferret, ingentem ploratum edidit, &
 causam rogatus à *Cambyse*, respon-
 dit: *priora illa mala domestica majora
 fuisse, quam ut ea deslere posset: amici au-
 tem miseriam dignam fuisse lachrymarum
 & ejulatuum.*

G s Post-

Ægypti
 i templi
 250 250
 lavi.
 lonica
 familia
 à bellis
 entis suæ
 ploque,
 is inteu-
 si forte ad
 sa.
 liora bel-
 tate gesta
 ri Massa
 at Massa
 axe am-
 tu casus.
 Psamme-
 necit, &
 phireten-
 tum;

Post hæc Cambyſes triplici expeditione Africam domare aggressus eſt; prima ad verſus Carthaginem irrito conatu ſuſcepta, Phœnicijs adverſus coloniam ſuam pugnare recuſantibus. In ſecunda, quâ Ammonæos petebat, pugnam habuit cum ventis, qui magnis arenæ cumulis congeſtis quinquaginta millia virorum, ſcilicet ſelectum ſui exercitus obruerunt: in tertia contra Æthiopas cum fame ludantes, humanis corporibus pro comœatu ſubſtitutis. Itaque ſine victoria Memphim repetit, relicto belli imperatoribus documento: *Summum opus imperatoris eſſe, non tantum pugnare ſed etiam facere, ut pugnare milites poſſint.*

Anno m. 3534. Babylon rebellans poſt novendecim menſum obſidionem, operâ Zopyri Dario regi ſubpugatur. Zopyrus iſte nares & aures deformiſſimâ mutilatione ſibi met præcidit, & ſimulato tranſfugio, quali indignè à Dario & injurioſè habitus eſſet, gratiam fidemque apud Babylonicos eò uſque invenit, ut operâ eius contra Darium uterentur, creatâ ſummâ exercitus præfecturâ: quâ ille opportunitate uſus, cum urbi cla-

claves nactus esset, Dario urbem tradidit.

Anno m. 3536. Darius expeditionem suscepit in Scythas Europæos, totumque Orientem ad bellum cum Europa habendum excivit: sed ingentibus exordiis bellandi impar omnino exitus respondit; amissis enim hominum nonaginta millibus, retrocedere coactus, didicit, posse Deum uti ex parvis magna, sic ex maximis quibusque minima efficere.

Anno m. 3539. cœpit bellum Jonicum inter Persas & Jones Græcos, Histixeo Milesio incendente, quod Jonibus valde infaustum fuit: omnibus, quas habebant in Asia, tum urbibus, tum insulis amissis, & in Persarum potestatem redactis.

Histixeo autem id præmium cessit, quod ab ipsis Persis supplicio perfidiæ digno peremptus fuerit.

Anno m. 3562. pugnatum est ad Marathonem pugnam celeberrimam, ad quam Persæ trecenta millia, Atheni-

enses tantum undecim millia eduxerunt, sed Duce Miltiade, qui fuit pro-
ducentis & octoginta novem milli-
bus, quibus Athenienses Persis erant
inferiores: nam victi Persæ & in fu-
gam acti, victoriam nullâ temporum
oblivione mergendam reliquerunt
in mari.

Quanta fuerit pugnantium Atheniensium
ferocia, colligere licebit vel ex uno
facto *Cynegiri*, qui navem hostilem dextrâ,
post sinistrâ, & tandem utraq; carens,
dentibus prehensam detinuit, quasi victo-
riam fugientem occuparet, & stabilendæ
fortunæ anchora factus esset.

Anno m. 3574. Græci ad Salami-
nam de Persis celebrem victoriam re-
portârunt duce Themistocle. In hoc
prælium Xerxes eduxit 3235220. ge-
mino ponte instruxit Hellespontum,
Athon suffodit, dixisset etiam flumina
potantium multitudine epotata esse,
& totam Asiam sese in Græciam effu-
disse. Sed quid tantus apparatus, nisi
Deus adspiret præliantibus? Xerxes
cum tantis copijs victus, sparsâ per
Græ-

Græciam Asiâque fugâ, docuit homines, sæpe eligi à Deo infirma, ut confundantur fortia.

Anno m. 3575. terrestri prælio iterum Persæ devicti ad Platæas in Bœotia per Lacedæmonios & Tegeates, ubi cæsus est *Mardonius* infensissimus hostis Græcorum, & quidquid Persarum erat in bello, deletum est: exinde Athenæ antea everse iterum reparatæ sunt, & Athenienses *Themistoclis* industriâ, *Cimonis* humanitate, & *Aristidis* justitiâ in socios, maris sibi dominium stabiliverunt.

Anno m. 3590. *Cimon* dux Atheniensium valida cum classe in Asiâ transgressus, ea damnâ illaturus Persis, quæ Græciæ Xerxes trajecto Hellesponto intulisset.

Fuit illa classis navium trecentarum, partim Atheniensium, partim urbium sociarum, quibus Cariam & Lyciam occuparet, quæ à Persis ad Græcos defecerunt, Persæ quoque gemino exercitu, terrestri & navali in Græcos pugnaverunt, & navali quidem ad Cyprum, ubi cum fortiter diu
 pug-

eduxerunt pro
 a milli-
 s erant
 in fu-
 orum
 erunt
 niensium
 ex uno
 dextrâ,
 carens,
 si victo-
 biliendæ
 Salami-
 iam re-
 In hoc
 20. gæ-
 ontum,
 flumini
 ata esse,
 m effu-
 tus, nisi
 Xerxes
 arsâ per
 Græ-

pugnatum esset, ad extremum victoria
 cessit Atheniensibus, qui multis hostium
 navibus afflictis & pessumdatis, plures quam
 centum in potestatem suam redegerunt,
 reliquis navibus ad Cyprum fugâ dilapsis.
 Milites quidem in terras evasere, naves
 autem propugnatoribus vacuæ in manus
 Græcorum venere: quibus *Cimon* magnâ
 arte in hostium perniciem usus est. Cum
 enim percepisset Persas stativa habere ad
 Eurymedontem fluvium Pamphyliæ, in na-
 ves fortissimos quosque suorum triaris &
 reliquo ornatu Persico instructos colloca-
 ut eos sub noctem venientes barbari pro-
 suis excipiant, figurâ & apparatu navium
 decepti; nocte autem obortâ *Cimon* mili-
 tem exponit, & pro amico receptus in
 castris barbarorum incredibilem stragem
 excitat. Cum autem scirent Persæ Græcos
 navali tantum exercitu esse instructos, Pi-
 sidas finitimos jam pridem sibi inimicos ex
 continenti & inopinato se adortos puta-
 bant: itaque ad naves quasi socias fugie-
 bant, ubi hoste reperto, ingenti strage
 mediis in tenebris affecti sunt; postera de
 inde luce trophæo illic erepto in Cyprum
 renavigant, geminâ victoriâ, navali alterâ
 & alterâ terrestri, uno in die potiti.

Fuit iste *CIMON* singularis virtutis:
 inter aliâ de eo *Plutarchus* memorat, quod
 cum

cum spoliis hostium opulentissimus evasis-
set, divitias suas in cives partiri iusserit.
Insuper fruges omnes agrorum suorum
egenis & peregrinis absumentas concessit,
& quotidie ingenti convivio plurimos pau-
peres pascere solebat. Admittebat intra
suos lares perinde atque in publico diversor-
io inopes, ac præcipuè cives, ut Saturnia
tempora Athenienses renovata esse crede-
rent. Refertur etiam in parentem suum
Miltiadem tantæ fuisse pietatis, ut, cum
ille in vinculis, quibus captivus tenebatur,
obiisset, pro mortuo patre se vivum in vin-
cula dederit, ad vinculum cadaver patris re-
dimendum & sepulchro tradendum: unde
videtur Deus voluisse tantas virtutes insi-
gnis ducis tot victoriis coronare. Pudeat
Christianum pietatem non discere ab
Ethnico.

Anno m. 3623, ante Chr. 430. cond.
urb. 322. cœptum est bellum Pelope-
nesiacum, quod 27. annis gestum est
Spartanos inter & Athenienses com-
muni totius Græciæ clade.

Fax prima & potissima tanti belli extitit
Pericles tam manu promptus, quam linguâ
facundus, qui suis civibus dominatum in
Græcia, & sibi Athenis primatum instrue-
bat, æquè cupidus gloriæ militaris, quàm
ratio

rationibus reddendis obnoxius. Unde quibus poterat ignibus Athenienses inflamabat, ad Spartanos, qui libertatem Græciæ ab Atheniensibus violatam prætexentes arma corripuerunt, lunditus excindendos; sed modicam inde gloriam retulit inceptor belli cruenti Pericles, qui altero statim anno peste, quæ Athenas depopulata est, decessit. Neque tamen cessatum est à bello, ut duplex scilicet belli ac pestis calamitas sæviret, Alcibiade, Periclis ex sorore nepote armis omnia involvente.

Alcibiades erat juvenis turbulentus & fortis, qui interceptos Spartanorum legatos missos ad Persarum regem interfici, & in profundas fossas præcipitari iussit, in ultionem aliquorum Atheniensium, qui eodem modo Lacedæmone tractati fuerant. In varia fortuna semper audax, ab Atheniensibus ad causam dicendam citatus ad Spartanos confugit. A Spartanis revocatus, Athenas redijt, & quasi Deus de cælo allapsus receptus est; mox tamen iterum, ut primò ejectus & transfuga ad Persas factus, curante Lysandro interfectus est.

Anno

Anno m. 3649. pugna ad Ægæos Potamos Lysandrum inter & Cononem ducem Atheniensium commissa, finem fecit funesti belli Peloponesiaci, cum irreparabili Atheniensium clade; deperditis enim 180. navibus perdiderunt simul socias urbes & maris imperium, Conone ad Evagoram Cyprium fugiente. Ipsæ Athenæ à Spartanis obsessæ, ac captæ Lysandro victori permissæ sunt, à quo portu, muris & legibus spoliatæ, novas leges & triginta rectores seu dominos acceperunt, constitutis pro alijs urbibus decem viris, quasi Athenæ alijs urbibus tribus pares essent, ut triginta viris gubernari necesse esset.

Sic tandem humiliata tumida gens per tyrannos triginta (qui cum potestate prærant) ita direpta bonis, exhausta cædibus, ut plures cives octo mensibus per pacem raptos lugeret, quàm gravissimo bello tot annis. Lysander autem Lacedæmonem navigavit cum spoliis innumerabilibus & immensis thesauris pecuniarum : quam summam Diodorus scribit fuisse mille & quingentorum talentorum.

Inde

de qui
inflam
rtatem
oræte
excin
retulic
altero
popu
fatum
estis
li ex
te.
entus
orum
em in
æcipi
orum
Lace
varia
enien
tus ad
nis re
i Deus
nox ta
trans
Lysan
Anno

Lyfander rei præclarè geftæ fuccèffibus elatus, cùm jam Græciæ imperium Lacedæmonijs fubieciffet, confilium quoque in regnum Heraclidarum antiquandi, & populi electioni permittendi, ratus, fi id obtinuiffet, fe ob rerum geftarum magnitudinem in regem electum iri. Neque abfurdè regnum ambiebat apud populum, qui illum jam divinis honoribus afficiebat per summam affentationem. *Fefia* enim *Lyfandream* pro Junonijs celebrabantur, jamque aræ illi ceu Deo erigebantur, jam victimæ immolabantur, aliaque id genus in novi Dei honorem fiebant. Occulta autem hæc Lyfandri confilia (neque enim detecta fuit, nifi poft mortem inventâ apud eum concione, quam de eo argumento fcripferat) evertit certiffima felicitatis comes invidiat *Agelans* enim, qui poft *Agim* regium thronum apud Spartanos confcenderat, animadvertens, quòd multa hominum turba feftaretur Lyfandrum, quibus potuit modis, alas fuccidit, & in ordinem redegit; quanquam adhuc uteretur fortitudine ejus & militari fcientiâ, quam etiam pro Lacedæmonijs fideliter impendere ufque ad ultimum vitæ non deftitit, ad *Haliartum* Bœoticiæ urbem; cujus occupandæ intemperto ardore accenfus (non exfpectatis *Pauſaniæ* copiis in fuppetias adductis) cum

The

Thebanis præcoce pugna conflixit & interfectus est.

Fuerunt Spartani tam benevoli in Lysandrum, ut, cum inventa esset illa oratio, quam suaserat populo regni ab Heraclidis auferendi mutationem, Agesilao auctores fuerint, permoverintque, ne proferret in lucem orationem illam, sed ad parcendum nomini viri de reip. tam bene meriti, unam cum auctore sepulchro defoderet. Ex eo quoque tum populi gratitudo in Lysandrum, tum Lysandri gloriosa paupertas laudem summam promeretur, quod post mortem deprehensum fuerit, rem suam familiarem ex ingenti pecunia bellis parta, ex tanta potentia, ex tot urbium clientela ne obulo quidem locupletiores reddidisse, cumque proci, qui nuptias filiarum ejus ambiebant, inopia ejus post vitæ exitum modò erumpente, nuptiis renunciassent, Ephori id indignè ferentes multam indixerunt, quod eum, quem arbitrabantur pecuniosum, coluissent: justum autem & probum ex tenuitate compertum repudiassent.

Anno m. 3659. in Peloponneso ad Nemeam fluvium à Spartanis contra Thebanos eorumque socios acriter pugnatum est: victoriam non incruentam

tam obtinuere Spartani Lacedæmonij; sed vice versâ classe victi sunt à Conone & Pharnabazo, illo Græcis navibus, isto Phænicij præposito: Diodorus ait 50. triremes à Lacedæmonijs amissas esse, *Periarchum* classis præfectum occubuisse, *classem* reliquam fugâ ad *Cnidum* dilapsam. Agefilaus autem ex Asia revocatus in patriam (Græcis scilicet passim exurgentibus contra Lacedæmonios) vicit Thessalos equestri pugnâ, & ad Coronæum Thebanos: ubi ipse quoque multis vulneribus affectus Delphos delatus est; sed Spartanorum vulnus, navali pugnâ inflictum, hiscè victoriis non sanabatur. Ex eo enim tempore maris imperium amiserunt, & Conon mirâ solertiâ & felicitate cû Atheniensibus totam oram Laonicam circumvectus, damnis undique Spartanos afflixit, & urbibus ac provinciis exiit, donec à Teribazo Persa ad regem delatus, quòd copiis Persicis, Atheniensium ditioni urbes ad-

junge.

jungeret, adeoque regi injurius esset,
in vincula conjicitur.

Auro apud Teribazum id effecere Lacedæmonij, ut Cononem adeo sibi fatalem, si armis non possent, fraude saltem tollerent è medio; & votis Lacedæmoniorum mors Cononis respondit; nam in vinculis perijt vir patriæ amantissimus. Eadem fata Thrasybulo Atheniensium quoque duci fortissimo evenere: his enim ducibus sublatis Spartani regis Persici amicitiam & armorum societatem per Teribazum sese obtenturos confidebant; nec spes fefellit: nam anno 365. Græcos inter & Persas conciliatos magnâ contentione pax recepta est.

Anno m. 3667. Lacedæmonij iterum belli flammam excitant, Cadmæam Thebanorum arcem per ducem Phæbidam occupant, miscent omnia, ut imperium Græciæ sibi usurparent; sed paulò post pœnas dederunt ambitionis.

Anno 3676. Thebanos inter & Lacedæmonios gravissimum bellum Bœotium exarsit, cum Thebani arcem Cadmæam, felici stratagemate usi, recuperâssent.

Do-

Dominabantur Thebis septem prætores militares, quos Polemarchos vocabant, contra quos septem exules de Tyrannide extinguenda conjurant, qui cætera inermes, sicas tantum secum sumunt, Thebanumque agrum nocte ingressi, proximo die latuerunt, vesperi more rusticorum tarde redeuntium in urbem ingrediuntur, & eam noctem, diemque proximum se in ædibus Charonis continent: interim Phillidas (qui caput erat conjurationis) Polemarchis festum Veneris celebrantibus, jamque cænatæ & vino incalescentibus, promissarum muliercularum loco, conjuratos muliebri habitu introducit, famulis omnibus aliò callidè ablegatis. Cùmque singuli conjurati apud singulos collocati essent, cum primum assidere jussi sunt, quisque suum Polemarchum sicâ confodit, inde carceres adeunt, & specie adducendi rem vinculis constringendum admissi, custodem carceris interficiunt, vinctos solvunt, armis instruunt, eisque se cives, per præconem evocati, & de Tyrannorum cæde admoniti, mox conjungunt, tum reliquos exules & auxilia Atheniensium ad arcem expugnandam evocant, obsident, & deditione factâ recipiunt. Post hæc acerrimis præliis pene attriti pugnatum est, & Lacedæmonii pene attriti conciderunt, aut saltem non procul à casu esse cœperunt.

Anno

Anno m. 3683. ad Leuctra victi sunt Lacedæmonij, quos superba de se ipsis præsumptio in ruinam coniecit. Thebanis enim suam rem sollicitè curantibus Cleonbrotus rex cum Spartanis suis poculabatur, nec de pugna deliberavit, nisi post longiorem potum: unde Thebanis facile erat de temulentis, improvidis & præsumptuosis triumphare, præsertim duce Epaminondâ vigilantissimo & peritissimo.

Nuncius rei tam malè gestæ Lacedæmonios adeo non affixit, ut nequidem ludos interrumperent, quos tunc celebrabant, quin potius, qui suos in bello amiserant, nitidi ac læti postridie in publico versabantur, quasi ingenti honore affecti, quòd suos patriæ saluti consecrassent: quorum autem cognati superstites fuisse numerati sunt, illi tristi & lugubri vultu obambulabant, rati eos fugâ aut ignaviâ evasisse.

Eodem anno iterum ad Mantinæam, Thebanos inter & Spartanos pugnatum: ubi Spartani iterum cæsi, sed & Thebani in Epaminonda, stragem

gem magnam perpeffi, quando unum occubuit, qui erat adinftar plurium millium.

EPAMINONDAS enim modestiâ & virtute dux erat nobiliffimus, qui omnes Græcos suffragante Tullio animi dotibus superavit, in fummo imperio cultor paupertatis, & fimul litterarum scientiffimus. De morte ejus perhibent hiftorici præcipui, eum multis jam telis appetitum, lethale vulnus accepiffe, haftilique tracto & ferro in corpore relicto, acerbitate vulneris subactum, prolapsum effe, & vivum in castra reportatum; cumque medici accerfiti affererent, quàm primùm corpore telum extractum effet, mortem certiffimè fecuram, evocatum ad fe armigerum rogaffe, num clypeus fuus falvus fit, quem cum ille ostenderet, rurfum rogaffe, utri vicerint? cumque respondiffet, viciffe Thebanos, jam tempus est, inquit, moriendi, statimque ferrum juffiffe fibi extrahi; & amicis cum lachrymis quærentibus, an liberorum expers libenter mori poffet? filias fe duas, aut relinquere, fcilicet victoriam ad Leuctra, & ad Mantinæam: atque his dictis, haftæ mucrone educto animam efflavit.

Anno m. 3692. ortum suum habuit bellum Megapolitanum, quo pluri-

mæ

ma in Asia provinciae cum Praefectis
suis adversus Persam defecerunt, &
nutavit cum Ocho crudeli rege Persi-
cum imperium, nisi duces, qui defe-
cerant, variè se prodidissent.

Anno m. 3694. Dionysius dictus
junior à *Dione* propinquo suo regno
expellitur: rectius dixeris pulsum à
propria socordia & timiditate, quam
ab hoste: habebat enim regnum mu-
nitum quingentis navibus & militum
plùs centum millibus instructum, ni-
hilominus die tertià ab appulsu Dio-
nis regno exiit, neque *Dio* tamen
illud diu retinuit: nam plebis levitate
& *Calippi* amici prodicione cæsus est.
Dionysius autem sceptrum cum pue-
rili ferula mutavit, Corinthi Ludima-
gistrum agens.

Expertus hic est exemplo suo, quod pa-
ter ejus Dionysius Sículus senior docuit as-
sentatorem *Damoclem*: regibus ac præcipuè
tyrannis, quos subditorum benevolentia
non munit, semper formidolosum è filo re-
mi pendentem vindicem gladium immine-
re, etiam dum convivantur, & ignavià tor-

H pes

persecunt; quanquam ipse senior Dionysius non ferro, sed crapulâ mortuus sit, Exemplum dedit tamen tyrannis semper metuendum esse.

Anno m. 3697. Phocenses *Philo-melo* suatore Delphicum Apollinis fanum diripuerunt, *Agathocle* principatum athenis obtinente. Sacrâ pecuniâ potiti statim totâ Græciâ copias contraxerunt: quos Thebani bello aggressi, decem continuos annos alternante victoriâ divexârunt. *Phlometus* in fuga, cum se ex arduo saxo præcipitem dedisset, exanimatus est; quod supplicij genus jam antè à iudicibus Græciæ in ejus factionem fuerat constitutum. Quibus calamitatibus hoc bello sacro, sic enim appellabant, fuerint provinciæ affectæ, plurimæ solo æquatæ urbes ostenderunt.

Anno m. 3703 *Ochus* in Phœnicem movit, qui pridem defecerant: Sidonem obledit, & à *Mentore* Græcorum duce aliquamdiu fortiter propugnatam, sed demum ab eodem proditam occu-

occe
lute
urbe
ph
retu
Che
nier
pun
riun
est.
fort
Mac
ind
duc
cto
stuc
fact
em
in fi
lipp
Ath
The
Et
imp

occupavit, in qua Cives desperatâ salute se cum liberis & uxoribus, incensâ urbe, ad 40. millia flammis absumplerunt; inde tota Phœnicia ab Ocho recuperata est.

Anno m. 3716. pugnatum est ad Cheronæum Bœotix urbem ab Atheniensibus & Thebanis contra Philippum; quâ pugnâ totius Græciæ impetium huic partum, & illis ademptum est. Anceps diu hæsit victoria sub fortissimis utrimque ducibus; hinc Macedones Philippo & Alexandro, inde Athenienses & Thebanos Lyfidâ ducente: diremitt tandem dubiam victoriam Alexander, qui accensus studio patri virtutem suam probandi, facto impetu oppositam Bœotix aciem perripit, & post multam stragem in fugam vertit, nec minus rex ipse Philippus Athenienses è statione depulit, Atheniensibus victis paritû à Philippo Thebani autem sævissimè habiti sunt. Et Philippus posthæc totius Græciæ imperator ad Persicum bellum desti-

H 2 natus

natus est, sed in medio fortunæ cursu
concidit, nondum anni unius Imperator,
in nuptijs, quas cum Cleopatra,
repudiatâ Olympiade Alexandri matre,
celebravit, ut dictum ætate præcedente.

Mirum ex qua gente & ex quo Principe
tanta Monarchia, ortum traxit: Macedones
enim sordida gens & obscura, vix
nomine nota, inquit Bussieres, Myris &
barbaris populis serviens. Ipse Philippus
Eurydice crudelissimâ fœminâ genitus,
quæ proprios filios Alexandrum & Perdicam
interfecerat; & Philippus ipse,
qui fratrum erat natu minimus per triennium
obses Thebis apud Epaminondam nullo in pretio.
Sed unde calamitas, inde felicitas; quippe sagacissimus
juvenis Epaminondæ virtutibus & disciplinâ
eruditus, in ipsa captivitate Thebis fabricare
didicit jugum, quo orbem premeret, & per
parricidia matris Macedoniam regnum invenit,
& per regnum totius Græciæ imperium Alexandro suo
amplissimam hæreditatem constituit.

Bella Romanorum celebriora V. mundi ætate.

Bellum Romanorum contra Latinos

nos anno 3559. dictatore Aulo post-
humo Regillense susceptum. Eduxe-
runt Latini 40. peditum & equitum
tria millit: Romani non nisi 24. millia
in pugnam armârunt; tantâ autem
clade affecti sunt Latini, ut ex tanto
numero vix decem millia reciperent,
plerisque ducibus occisis.

Dicuntur in hoc prælio duo juvenes hu-
mana specie augustiores pro Romanis visi-
bilitè pugnâsse, quos ipsi Castorem & Pol-
lucem fuisse opinati sunt; illudente nimi-
rum per præstigias dæmone, & sibi regnum
in gente futura orbis domina præparante:

Bellum Volscorum duce *Marcio*
Coriolano contra Romanos an. m. 3567
urb. cond. 266. ante Ch 486. Accentor
hujus belli infensissimi erat Coriola-
nus, qui à tribunis tyrannidis affecta-
tæ accusatus, à consule autem *Mi-*
nucio fortiter & eleganter, tametsi
frustra defensus, à tribubus exilij con-
demnatus est; itaque Româ expulsus
est vir optimè de Romanis meritis, qui
mox dispiciens ulciscendi viam, ope
Attij Tulli excitavit Volscos ad bel-
lum,

lum, pollicitus se tantum posthac
 ni eis allaturum, quantum antea dan
 ni intulisset, si in amicitiam & societa
 tem armorum se reciperent. Incepit
 exinde multa oppida puls Romanis
 Volscis subijcere, & quaquaversum
 Romanos infestare.

Quâ necessitate coacti Patres quinq[ue]
 Coriolano gratissimos viros elegerunt,
 qui de pace cum illo agerent: quorum sapi
 entissimam orationem ille mirâ ingenij se
 licitate refutavit remissisque legatis pro
 pius urbem cum exercitu accessit, ad quem
 Senatus alterâ legatione decem præstanti
 simos viros emittit, qui pacem ea condi
 tione offerrent, si deductis ex agro Roma
 no & Latino copiis eam peteret. At Mar
 cius è vestigio in urbem legatos rejecti
 minatus, nisi confestim viam relegerent
 pro exploratoribus habendos esse. Cui
 autem spei adhuc superesset aliquid flecten
 di Marcij, missa est tertia legatio sacerdotum,
 cum religioso vestium apparatu, sed irrita
 cum Marcius juberet Romanos imperari
 facere, nec aliter ad se reverti. Staterunt
 denique matronæ nobiles desperatum
 quin negotium Veturix sorori Publilix
 & Mar
 & ma
 filijs
 castra
 orati
 con
 ut m
 nore
 secut
 postu
 Vetur
 tuam
 prop
 dicer
 even
 conti
 nibi
 vere
 ipsa
 me
 clo
 nibu
 tur,
 ri in
 gens
 sci q
 tate
 Mar
 nim
 plex
 tibi

& matri Coriolani committere; itaque cum
 filijs & matronarum comitatu ad hostilia
 castra profectæ sunt cum Veturia Romanæ
 oratrices vultu, vestituque lugubri & ad
 commiserationem composito. Coriolanus
 ut matrem adesse sensit, magno cum ho-
 nore ac pietatis sensu eam excepit: tum
 secuta est multiplex ac vehemens utrinque
 postulatio, & negatio. Postremò fuit hæc
 Veturiæ conclusio, *quod si repuleris matrem
 tuam & inhonoratam dimiseris, quod tibi
 propterea malum eventurum sit, non possum
 dicere; auguror tamen cerie nihil prosperè
 eventurum. & Veturia, si coram tot testibus
 contumeliosam repulsam patiatur, non susti-
 nebit vel minimum spatium temporis supervi-
 vere, sed in conspectu omnium vestrum me
 ipsam interficiam, divasq; & furias tibi pro
 me vindices atq; ultrices relinquam.* Hæc
 elocuta humi se abjecit, & ambabus ma-
 nibus Marcij pedes amplexa deosculaba-
 tur, simul vim intolerabilem Marcij pecto-
 ri inferens: accessit quasi ex composito in-
 gens & longus matronarum ejulatus: Vol-
 sci quoque qui affidebant, spectaculi novi-
 tatem non ferentes, oculos averterunt. Ipse
 Marcus è sella profiliens correptam semia-
 nimem matrem elevavit, eamque com-
 plexus exclamavit: *vicisti mater, quod nec
 tibi bene vertet, nec mihi; nam patriam qui-*

dem servasti, pius verò & indulgentem si-
um perdidisti. Nec vanus augur fuit: cùm
enim copias reduxisset, odium Volscorum
incurrit, à quibus in cõventu publico, præ-
sertim à factione Attij Tulli lapidibus obru-
tus est; quanquam imperatorio cultu orna-
tum honorificè sepeliverint.

Anno m. 3578. ante Chr. 475. com-
missa est pugna *Fabiorum* cum Etru-
scis ad Cremeram. Fuit hæc familia
Fabiorum clarissima & potentissima
inter Romanos: hæc ab Etruscis pro-
vocata propter castrum Crementis,
quod *Fabiorum* erat, audacis, quam
consultiùs propriis sumptibus adver-
sus Etruscos bellum instruxit, atque
congressa est, ita ut in uno confictu
sex supra trecentos ejusdem familie
milites patricij ordinis fortissimi viri
interierint; quæ quidem clades, ut Li-
vius scribit, *Fabiorum* familie quasi
exitium fuit: nam unus duntaxat ado-
lescentulus familie superstes relictus
est, qui postea belli domique repu-
blicæ maximo fuit adjumento, & in
hoc genus & nomen *Fabiorum* reho-
rescere cœpit.

Anno m. 3665. urb. cond. 364. ante Chr. 388. Galli à Romanis irritati cæde, quam *Fabius* eorum duci intulerat contra jus gentium, Romam imparatam expugnant, incendio & cædibus miscentes & vastantes omnia, nullo discrimine senum juvenumque interemptorum: & fuisset penitus mortua Roma, nisi spem servasset in Capitolij arce, quæ Gallorum armis apertis & iteratis insultibus inexpugnabilis perstiterat; occultis autem & nocturnis irruptionibus vix non succubisset, jamque sublustri nocte ad rupem in sublime perrepantes Galli tenebant muros, cum dormientibus custodibus clangor anserum *M. Manlium* excitavit, qui cum suis animosè hostes deturbavit. Sic repressi, & viribus insuper *Camilli*, quas colligerat, magna ex parte iterum attriti Galli, retrocedere vias suas coacti sunt, & Roma suis iterum ex cineribus eruta *Camillum* alterum

H 5

Ro-

Romulum ac servatorem triumpho publico condecoravit.

Arx porro Capitolij servatori suo Manlio paulò post fuit ultima ruina: cum enim populi studio confusus novas res moliri per immodicas largitiones compertus esset, datus est in vincula consulum & dictatorum jussu, à quibus per plebem ereptus, cum seditionem concitaret, captus iterum de saxo Tarpejo dejectus interit.

Anno 3675. contra Prænestinos dictator creatus *Quintus Cincinnatus* victores vicit, & urbes amissas recepit, ipsumque Præneste expugnavit, *Cincinnatus* autem die post vicésimo, quam dictaturam ceperat, deposuit, ad agrum suum reversurus: tantò diutius dignus honore, quo citius renunciavit.

Anno 3603. Romani à C. Pontio Samnite sub jugum missi sunt: sed anno sequenti eluta est ignominia per Papyriū ingenti victoriā quā Samnites iterum oppressere jugumq; exculsere.

Bellis & bellicis gestis clari
hæc ætate.

MUTIUS CORDUS cognomine
sca.

SCÆVOLA cum Porſenæ Hetru-
ſcorum regi morte illatâ ſtatuiffet
bello finem imponere, in caſtra Etru-
ſcorum diſſimulanter ingreſſus in
prætorium ſubiit: vidensq; ibi homi-
nem corporis proceritate & robore
inſignem, quem Regem putabat eſſe,
circumſtante magno armatorum nu-
mero (erat enim ſcriba regius, qui
tunc ſtipendia ſolvebat militibus)
ſtricto ferro interficit; compre-
henſus & ad regem deductus fa-
tetur, ſe ejus interficiendi cauſâ veniſ-
ſe; cumque rex ei ignes munitaretur,
ut proderet conſcios & conjuratos,
ille dexteram in foculum, qui ad ſacri-
ficium accenſus erat, inijcit, & tam-
diu ardere permittit, donec rex atto-
nitus rei miraculo, juffit ab igne amo-
veri Mutium, & in præmium tantæ
fortitudinis liberum dimiſit.

HORATIUS COCLES ſic dictus,
quòd in pugna oculum unum amiſiſ-
ſet, tantæ erat virtutis, ut ante pon-
tem conſiſtens totum exercitum ſolus
ſuſti-

sustineret, usque dum pons à tergo dejectus transitum hostibus negaret; tunc enim ipse in amnem sese, ut erat armatus deiecit, & salvis armis ad suos enatavit.

CLÆLIA virgo Romana & aliquot virgines regi Porſenæ à Romanis obſides datæ obtentâ à custodibus licentiâ, sese lavandi in flumine, generoso ausu inter tela ruentia natatu flumen superârunt, & ad Romanos incolames redierunt; cùm verò id privato consilio factum à virginibus esset, & fidei datæ repugnare, atque virtuti Romanæ gentis maculam inspergere visum esset, reductæ sunt in castra Etruscorum, à Porſena tamen cum laudibus & benevolè acceptæ, atque libertati cum omnibus alijs captivis ob præclarum facinus restitutæ sunt. Clælia etiam, quâ suadente facinus ausæ sunt, generoso equo bellatorum insignibus phaleris ornato à Porſena donata est.

MILTIADES DUX Atheniensium victorij clarissimus mortuus est anno 3563. ex vulnere femoris, quod accepit, cum maceriam, quam templum Cereris sepiebatur, horrore præoccupatus transfiliret. Scribunt alii invidiam populi ingrati damnatum, in vinculis obiisse, multam verò 30. talentorum filium ejus *Cimonem* solviffe.

CIMON filius *Miltiadis* à virtute patris haud degener partus, de quo jam supra *THEMISTOCLES* *ARISTIDES* dictus *Themis corporata* Atheniensium *ARTEMISIA* foemina fortissima, quæ pro Xerxe strenuè militavit, Mausolæi structurâ celebrata *FABIJ Romani* *PAPYRIUS Romanus* *QUINTUS CINCINNATUS* dictus *agricola triumphalis* *PERICLES Atheniensis *ALCIBIADES Atheniensis *NICAS Atheniensis *DEMOSTHENES Atheniensis *LYSANDER dux Lacedæmoniorum *TIMELEON imperator Corinthiorum *XENOPHON dux Græ-

Græcorum, utramque simul Minervam complexus, apud Atticam fundens mel facundè perorando & aculeum fortiter pugnando. *

DERCYLLIDAS Spartanus. *
 AGESILAUS rex Spartanorum
 victoriarum semente fecundissimus *
 TISSAPHERNES Artaxerxis Mne-
 monis gener * FURIUS CAMIL-
 LUS Romanus Vejorum expugnator
 * CONON Atheniensis * Chabrias *
 ATTALCIDES Spartanus * MAN-
 LIUS *Capitolinus* Romanus * TIMO-
 THEUS Atheniensis Chyronides
 Gelon siculus Diomedis filius * Dux,
 cujus in dormientis suam fortuna
 urbes congerere dicta est * IPHI-
 CRATES Atheniensis arte & peritiâ
 militari inclytus * MANLIUS, qui
 Gallum provocantem duello vicit, &
 à raptis torque aureo *Torquati* nomen
 sibi & omnibus ex familia peperit *
 VALERIUS CORVINUS nomen
 adeptus, quòd Gallum provocantem
 ad duellum, spectante gemino exer-
 citu

Miner. undens culeum
anus. *
orum
inus*
Mne-
MIL-
gnator
brias*
MAN-
TIMO-
ronides
* Dus,
fortuna
IPHI.
peritiã
IS, qui
vicit, &
nomen
eperit*
noma
ocantem
uo exet-
citu

Miner. undens culeum
anus. *
orum
inus*
Mne-
MIL-
gnator
brias*
MAN-
TIMO-
ronides
* Dus,
fortuna
IPHI.
peritiã
IS, qui
vicit, &
nomen
eperit*
noma
ocantem
uo exet-
citu

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶
S. XI. Memorabilia miscellanea.

CAMBYSES ut adversus Amasim
Ægypti regem exercitum edu-
ceret per deserta arida, in quibus
Israëlitzæ quondam peregrinati sunt,
cùm hætenùs id non potuiffet ob-
aquæ in arentibus locis penuriam, fœ-
dus iniit cum Arabum rege, qui multa
camelorum millia utribus camelinis
aquâ

aquâ completis oneravit, & in deserto
 Cambyſis exercitum præſtolari juſſit
 idque non tam ex neceſſitate, quam
 magnificentia. Præterea ex magno
 flumine, quod Arabiam ſecat, &
Corys appellatur, ac in mare rubrum
 ſeſe effundit, rex Arabum canales
 ex bovinis alijsque crudis *corys* con-
 ſutos tantâ longitudine produxit, ut
 ad loca arida uſque pertingerent, co-
 pioſamque aquam transfunderent: in-
 que ipſo deſerto arido ingentes cister-
 nas fodit, quæ aquâ receptâ pecum
 ſuppeditarent. Cùm ergo flumen a
 terra arida duodecim dierum itinere
 diſtet, per tres aquæ ductus in toti-
 dem partes aquam tanto & propè in-
 credibili intervallo propagavit: quo
 conſilio Arabum auxilioque adju-
 Perſæ in Ægyptum cum Cambyſe
 penetrârunt anno m. 3526.

Conſilij hujus auctor primus erat *Phan-
 ſis* Ægyptius quidam & eunuchus apud *Ama-
 ſis* regem, qui ob offenſam aliquam regi
 in vincula conjectus, & ex ijs, cuſtodibus
 pæ-

poſt l.
 ſum tr
 in eun
 dum a
 rillia
 ſugge
 crude
 enim
 longè
 Græci
 ſios P
 reliqu
 bos e
 conſp
 gulos
 laniat
 aquam
 com
 quo
 tant
 utrin
 verſi
 reliqu
 A
 ſenat
 con
 matr
 & Ro
 edid.

post laxiorem potum interfectis, ad *Cambysim* transfugit, & tum fœdus cum Arabibus ineundum, tum ex Arabia desertum aridum adaquandi rationem, quanquam difficillimam, tactu tamen non impossibilem suggestit: unde illud præmij tulit, ut fieret crudelissimæ tragœdiæ spectator. Cùm enim Persarum exercitus ab Ægyptijs non longè subsideret, tanquam jam congressuri Græci & Cares auxiliarij Ægyptiorum filios Phani, quos ille fugitivus in Ægypto reliquerat, ex castris in medium inter ambos exercitus producunt in patris Phani conspectum, & posito Cratere magno singulos pueros barbarâ carnificinâ sectos & laniatos trucidant, simulque vinum & aquam & puerorum sanguinem in cratere commiscentes, ex eodem in orbem potant, quo sumpto veluti mulso mirificè confortante, acerrimè confictum est innumeris utrinque cadentibus. In fugam tandem versi Ægyptij cruentam palmam Persis reliquerunt.

Anno m. 3559. ante Chr. quoniam senatus Romanus videbat imminente contra Latinos bello ex affinitatibus matrimonio contractis, Latinos inter & Romanos multas turbas ortum iri, edidit senatus consultum, ut si quæ
laci.

Latinæ mulieres viris Romanis nuptæ
essent, aut Romanæ Latinis, penes
ipsas esset; vellent nè apud conjuges
remanere, an patrias repetere; è libe-
ris mares apud patres suos manerent,
fæminæ autem innuptæ cum suis ma-
tribus proficiscerentur. Quæ acce-
ptâ ex senatûs consulo licentiâ satis
indicârunt mulieres, quæ anto urbis Ro-
manæ, tum etiam virorum suorum
desiderio tenerentur: namque ex Lati-
nis Romæ nuptis supra mille, duæ
tantum repertæ sunt, quæ relictis ma-
ritis in patriam suam reverti præcule-
runt: e contra quæ Romanæ in latinis
oppidis nuptæ fuerunt, illæ pene om-
nes relictis maritis ad parentes suos
Romam reversæ sunt.

Quæ culpa in hac dissolutione matrimo-
niorum contra jus naturæ commissa est
absque dubio magnâ ex parte senatui impu-
tanda fuit, qui auctor erat juris naturæ
divini violandi; dixit enim Dominus de lege
naturæ agens: quod Deus conjuxit, homo
non separet; quia ejusmodi dissolutio
grave damnum prolis redundat; potest
bil
fac
jug
cip
qu
no
car
ten
142
lis
xx
no
off
fu
sci
co
m
bu
pr
ali
ul
sex
tat
est
su

bilominus aliquo modo per ignorantiam factum hoc excusari, quia perpetuus conjugum nexus non est de primis naturæ principijs & per se notis, sed de secundarijs, in quibus ratiocinatio, opinio, & ignorantia locum habet, præsertim cum prolium educatio parentum perpetuam vitæ societatem necessariò non requirat.

Anno m. 3592. ante Chr. 461. *Artaxerxis Longimani* tertius memorabilis est magno convivio, quod *Artaxerxes* sive *Assuerus* Sufis celebravit; non solum ad regiam magnificentiam ostentandam, sed etiam ad animos subditorum conciliandos, de quo scriptura copiosè refert. Duravit hoc convivium, quod Principibus & primariis viris exhibitum est, sex mensibus, id est, 180. diebus: alijs scilicet præfectis & satrapis venientibus & alijs ad functiones suas abeuntibus; ultimâ autem hebdomadâ mensis sexti universum populum regie civitatis magnificentia regia complexa est, à minimo usque ad maximum. De sumptuosissimo apparatu, ornatu & luxu

luxu illad universim dictum sit, quod
 proverbio dici solet de Persicis appa-
 ratibus & mensis Medicis, fuisse *convivium Persicum* in finitibus propè volupta-
 tum illecebris constructum: & quod
 de convivio regis refert scriptura,
 idem intelligendum esse de convivio
 reginæ: neq; enim minor est cura ma-
 gnificentix in mulieribus; quod ta-
 men non in propatulo, sed in palatio
 celebratum est.

Consuetudo enim Persicarum feminarum
 erat à viris non videri, nisi suis tantum. Et
 ideo quia Regina convivium suum habuit
 seorsim, mirum non fuit reginam Vastoi in
 convivio virorum comparere noluisse. Non
 erat Persis, inquit Diodorus siculus, ut
 qui pellicem regi adduceret, in curru undi-
 que oblecto eam veheret, neque in via oc-
 currentium quisque scrutari, quod vehero-
 tur, aut contemplari audebat, qua com-
 moditate aliquando usus Themistocles, in
 scis omnibus, ad regem pervenit.

Septuaginta hebdomades ante
 adventum & mortem Messix à Danie-
 le propheta prædictæ exordium su-
 um

um sumpserunt anno m. 3809. ante
Chr. 444. *Artaxerxis Longimani* 20.
solutæ captivitatis 93. olymp. LXXXIII
an. 4. urb. cond. 308.

Cum enim Daniel, vel potius Angelus
Gabriel, apertè ordiatur *ab exitu sermonis*,
ut iterum ædificetur Jerusalem, hic exitus
sermonis de alio loquente nequit intelligi,
quàm de eo, qui eam ædificationem pote-
rat vel permittere, vel impedire, de alicu-
jus scilicet Principis decreto, cui Judæi eo
tempore parerent; nisi ergo, qui contra
sentiunt, alium Principem, quàm Artaxer-
xem ostenderint, cujus decreto & sermone
muri templi & urbis ædificati sunt, aliud
tempus non assignabunt pro exordio heb-
domadarum. Cyrus tamen potestatem
fecerit templum restaurandi, nihil tamen
meminit de re ædificandis; ergo ab illius ser-
monis sive decreti exitu non potest sumi
initium hebdomadarum, & si inde sumere-
tur, à dimissa scilicet captivitate Babylo-
nica, septuaginta hebdomadæ non com-
plectentur annos 490. sed reperientur 570.
anni, qui numerus æque parum convenit
aliis regibus, ut computanti patebit. Ne-
cesse igitur est, ut ad decretum Artaxerxis
verba illa Prophetiæ referantur *ab exitu
sermonis hujus &c.*

Neces-

Necessariò autem (secundùm hanc computationem probabiliorem præ cæteris) supponere oportebit, per annos septem cujuslibet hebdomadis intelligendos esse annos non solares, sed lunares, quales communes & ordinarij Hebræorum anni erant: complectebantur duodecim menses sive dies 354. solares autem complectuntur dies 365 cum quadrante, quorum 478. æquivalent 490. lunaribus. Quod ipsum haud obscure indicavit Angelus, quando vocavit hebdomadas abbreviadas, sive concisas, ut habent LXX. utpote singulorum undecim diebus decurtatas.

ARTEMISIA annom. 3675. ante Chr. 378. *Mansolo* marito suo & Caræ regulo defuncto monumentum erexit *Mausoleum* dictum, quod propter operis nobilitatem in septem miraculis mundi locum invenit; in circuitu suo complectebatur quadringentos & undecim pedes, in altitudinem cubitis 24. efferebatur, cingebatur columnis triginta sex: ab occidente cælestis *Scopas*, à septentrione *Bryaxis*, à meridie *Timotheus*, ab occasu *Leobanus*. secto è marmore opus totum erat con-

vestitum, præferens in marmore cæ-
laturas artificiosissimas. Neque hoc
Mausolæo contenta fuit Artemisia, sed
aliud quoque specimen sui amoris
conjugalis edidit: cineres *Mausoli*
vino diluto sensim ebibit, ne is un-
quam vivus aut mortuus à charissima
sibi conjugè divelleretur.

In pugna *Eumenis* contra *Antigo-
num*, quæ facta est anno m. 3738. con-
tingit, ut inter alios quoque occumbe-
ret ex militibus *Eumenis* quidam na-
tione *Indus*, duarum uxorum mari-
tus, cumque pro more gentis fune-
ralibus flammis occisi cadaver expi-
andum esset, ingens uxorum conten-
tio exorta est, utra earum impetraret,
ut cum marito mortuo viva combure-
retur. Junior magno cum gaudio insa-
nam victoriam adepta: rivalis autem
quæ uterum ferebat, vivere coacta
est; ob quam rem ita afflicta fuit, ut
paulò post ipsa quoque mæroribus
confecta interiret.

Maximis incrementis & ornamen-
tis

tis Roma clarescere cœpit a. m. 374. sub censura *Appij Claudi*, hic enim & viam, quæ vocata est deinceps *Appia*, munivit, & lapidibus stravit ab urbe usque ad *Algidum* per mille & amplius stadia; aquam etiam fluminis *Anienis* in urbem deduxit per 80. stadia, ut urbs impostero non ex *Tiberine* cesse haberet aquam haurire, sed per novem aquæ ductus copiosas posthac in urbem influeret.

Temporibus *Ptolomæi Evergetis* visa est *Phœnix* avis volare in *Helio-*polim urbem magno multarum volucrum comitatu, faciem peregrinam *Phœnicis* persequentium.

Reditus populi *Israëlitici* ex captivitate *Babylonica*, isque triplex (quem admodum etiam fuerunt tres captivitates) Primus duce *Zorababelo* anno m. 3517. Secundus Duce *Esdra* anno m. 3596. qui secum partem magnam populi ac Sacerdotum adduxit in *Jerusalem*, aurum quoque & argentum Deo consecratum, & vasa Sacerdotum

tum curæ commissa Jerosolymam
transtulit. Tertius reditus fuit duce
Nebemia sub Artaxerxe an. m. 3609.
causa fuit triplicis reditus, quòd po-
pulus difficulter avelleretur à Baby-
loniis, quibus jam erat assuefactus, &
ex magna etiam parte depravatus, ut
patet ex matrimonijs initis cum gen-
tibus.

Genebrardus ad tempora Cyri re-
fert cultum & venerationem singula-
rem oraculorum in Græcia & Africa,
cujusmodi erant *Dodoneum*, *Delphi-
cum*, *Hammonium*, *Amphiarai*; quæ
celeberrima fuerunt ob responsa mul-
tifariè reddita & sæpe futuris even-
tibus consentanea. Sed de his respon-
sis Diabolicis illud Christiano con-
stare debet, fuisse illa plerumque du-
bia, aut à prophetis veri Dei sumpta,
qui multò ante gentium & populo-
rum varios casus & vices præuncia-
verant: uti Assyriorum *Esaias*, Baby-
loniorum *Jeremias*, Macedonum *Da-
nid*, Romanorum *Balaam* Num. 24. &

Daniel sæpius de Cyro, de Alexandro &c. atque sic facile erat Dæmonibus ingenio & scientiâ potentibus jam dicta dicere, demere, addere, vel aliâ linguâ interpretari.

Ad tempora *Artaxerxis Longimani* refert Strabo lib. 4. græcas litteras ita viguisse Massiliæ in Gallia, ut Galliarum litterarum studio singulari affecti, jam pacta & conuenta græcè scriberent.

Carthaginenses circa tempora *Artaxerxis Mnemonis*, cum regnum eorum floureret, oceanum Atlanticum dimensi sunt, terrasque aperuerunt omni ex parte amœnissimas Americam & Brasiliam; quare cum plurimum desiderio tam fortunatarum regionum illecti eò navigarent, pertæfili licet patriam suam ob bella & bellorum asperitatem; poenâ capitis cautum est, ne quis deinceps in eas terras ex Africa se transferret. Dedit igitur illa navigatio, ne Africa habitatoribus exhauriretur; sed renovata demum

demum est ultimis temporibus à Lu-
fitanis & Castiliis, & antiquissima
Afrorum colonia iterum reperta. Ita
Geneb. & Aristoteles in lib. de auditu
mirabilibus.

§. XII. Eventus tragici &

Signa.

Memorabilis est Hebræis annus m.
3602. ante Chr. 451. Artaxerxis
13. à cæde, quam ipsi impunè intule-
runt inimicis suis, & à sumptâ poenâ
talionis ab iis conjuratis, qui judæos
omnes neci destinârunt per totum re-
gnum. Percusserunt, inquit scriptu-
ra, inimicos suos plagâ magnâ, & occide-
rent eos reddentes eis, quod sibi parave-
rant facere, in tantum, ut etiam in Su-
san viros quingentos interficerent extra
(id est præter) decem filios Aman Aga-
gæ hostis Judæorum; de hac cæde ita
Salianus.

Illo ipso die, quo suspensus est Aman, &
omnia ejus bona fisco regio addicta, etiam
tota familia, uxor, concubinæ, filij filiaq;
famuli & ancillæ, & si qui alii domestici
eius erant, in vincula coniecti sunt, é tōta
I 2
verò

verò illa turba decem reservati sunt, qui
 erant præcipui Amani filij, ut essent pri-
 mitiæ eorum, qui Susis duodecimo mensis,
Adar scilicet, interficiendi erant: reliqua
 verò familia & cognatio cum patrefami-
 lias in ejus ædibus crucis supplicium per-
 tulit; & corpora cum crucibus mox ante
 urbis portam translata sunt. Die autem cæ-
 dibus destinata, initium cædendi Susis sum-
 ptum est à decem filiis Aman, qui reliqui
 erant, & ab iis ad quingentos usque in ea-
 dem urbe cædes progressa sunt die decima
 tertiâ mensis **Adar**: die postera, quæ fuit
 decima quarta (iterum Eithere idrogan-
 te apud regem) interfecti sunt in Solim-
 aly trecenti viri, & sic per omnes provin-
 cias, quæ regis ditioni subiacebant. Ste-
 terunt pro animabus suis Judæi, interfectis
 hostibus ac persecutoribus suis, in tantum,
 ut septuaginta quinque millia occisorum
 numerarentur.

Addit scriptura, cum Judæi occidissent
 eos, prædas de substantiis eorum tangere
 noluerunt: abstinerunt nimirum Judæi
 bonis occisorum, licet rex permittit
 nominatim, ut spolia eorum diriperent, ut
 ardore avaritiæ potius, quàm zelo justitiæ
 moti ad lanienam istam viderentur. Ce-
 dem hanc & ultionem Mardocheus con-
 scripsit, & omnia, quæ evenerunt, litteris
 comp

comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus provinciis morabantur tam in vicino positis, quàm procul: unde perspicuum est auctorem libri Esther esse ipsum Mardochæum.

Eodem anno tam sæva pestis Romam depopulata est, ut omnia servitia absumpta, & civium ferè dimidium interierit: nec medicis, nec domesticorum, atque amicorum ministeriis sufficientibus. Amplificata autem plurimum pestis est, corrupto ex inhumatis & projectis cadaveribus aëre, & per rusticos ac quadrupedes contagio communicata. Refert Livius adeò exhaustam fuisse Romam, ut Volscis ad mœnia urbis pabulantibus, homo non occurreret.

Anno m. 3870. Romæ viva defossa est *Pompilia Vestalis*, & qui ei stuprum intulerant, necati verberibus, longas & acerbis breviculæ voluptatis pœnas dederunt.

Simili supplicio affecta est an. m. 3880. *Valeria Vestalis* corrupta, amari-

fiis ejus inter verbera necatis; cū
grassata Romæ pestis post sumptum
supplicium cessaret, creditum fuit à
Romanis pestilentiam, propter hoc
commisum Valeriæ Scelus tanquam
supplicium à Diis immisissam fuisse.

Anno m. 3656. prodigia multa Ro-
mæ contigerunt; inter quæ memo-
rabilius illud, lacum Albanum supra
modum sine causa intumuisse, ex quo
Veios urbem mox capiendam esse
aruspex denunciavit. Missi quoque
Legati ad Apollinem Delphicum, qui
eum de portentis interrogarent, qui-
bus Roma paulò post à Gallis ever-
tenda, terrebatur: ita respondit Apol-
lo obscure, ut quasi nihil locutus esse
videretur.

Anno m. 3680. ingentes terræ mo-
tus Græciam concusserunt, quando
etiam duæ urbes in Achaja, Bura, &
Helice his motibus labefactatæ; in-
super inundatione maris ita obrutæ
sunt, ut altissimæ locorum illorum
arbo-

arbores vix ex aquis supereminent, cives omnes fluctibus hausti, creditumque malum illud immissum esse propter supplices vi abstractos è templo, atque trucidatos. Contigit etiam tum temporis hoc memorabile, quòd diebus quinque, priusquam Helice concideret, ex ea mures visi sint catervatim migrare; quod etiam in omnibus domibus mox ruinâ collapsuris contingere Physiologi affirmant, si tamen illis fides habenda sit.

Romæ Anno m. 3692. cum forum magno specu in summam altitudinem, terrâ dehiscente, apertum esset, monuere *Dij*, ut ruina illâ re occluderetur, quâ Romani plurimùm possent; itaque *M. Curtius* egregius bello juvenis negans quicquam esse apud Romanos bellicâ virtute potentius, armatus subjectis equo calcaribus in hanc rimam irruit, atque uno corpore totius Romæ labem & ruinam miles generosus impedivisse creditus est; & lacus ex ejus nomine postea *Curtium* est appellatus. Eo-

Eodem anno, *Manlio* (dictator officio jam jam defuncto) dies à *M. Pomponio* tribuno plebis dicta est ob acerbitatem, quâ erga cives in militari delectu fuerat usus, aliis cædendis, & aliis in vincula conjiciendis; ob morum etiam asperitatem, quâ in proprium filium sævit, quem ruri detinebat, velut opilionem, & non ut Romanum adolescentem tractavit, idque tantum propter aliquam linguæ & mentis tarditatem. Quod cum filius audiisset, inscius omnibus sicâ succinctus domum Pomponii adit, & remotis arbitris ferroque intento jurare compellit, quod patri sui accusandi causâ concilium magis quam habiturus esset: se alioquin in templò eum transfixurum minatur. Exterritus tribunus se solum inermem conspicens, in ea, quæ *Manlio* citat verba, adactus jurat: quod sum postea plebi patefecit, hæc subactum inceptâ accusatione stete.

Ex hoc facinore dubij hinc & contrarij mox
motus animorū inter Romanos exorti: alij,
qui factum hoc ad rectæ rationis normam
accuratiū examinabant, reum unā cum pa-
tre filium postulabant, quod hic ausus esset
in tribunum (cujus per Romanas leges
persona erat sacrosancta, & violatio capi-
talis) ea facere, quæ nulli privato magi-
strati intentare licuisset: quem neque pie-
tas aut paternus amor, aut ulla omnino
virtus (quæ nihil temerè, nihil inconsultò
agit) sed potiùs audacia quædam impu-
dens, & violenta temeritas in tantum fa-
cinus abripuisset; neque si honestum fuerit,
filium patris in se exercitam acerbitem
patienter ferre, ideo eidem licitum fuisse
eā acerbite, se contra legitimum magi-
stratum, judicem, atque ultorem consti-
tuere; neque etiam tribunum ejusmodi
jurejurando obligari ab accusatione desi-
stere, sed jure posse ac debere ex uno reo
geminum facere, filium cum patre; quòd
hic latronum more ad injustum & indebi-
tum iusiurandum magistratum vi adhibitā
compulisset. Alij e contra mitiora omnia
sentientes, non solum patientiam adoles-
centis in toleranda patris acerbite, sed
etiam pietatem in eundem exhibitam, &
animi fortitudinem in tribuno adigendo
virum in modum deprædicabant, sed in-
super

super præmio & honore afficiendum esse adolescentem, qui talia ausus esset, vociferabantur: & in tantum hæc mitior vox plebis præcipue acclamantis, prævaluit, ut nec ipse (cui vis esset illata) tribunus factum improbare, & patri simul & filio causæ dictio remissa esset, imò adolescenti novo tribuni militaris honore condecoraretur.

Anno m. 3534. cum Zopyrus cum Darij exercitu Babylonem obledisset, jamque vigesimus mensis ageretur, quo circumvallati erant: tum Zopyrus Megalysi filio hoc portentum contigit, ut quædam mularum ejus, quæ frumentum advectabat, pariter quoque partu portentoso conspecto, Zopyrum vetuit, ne quisquam servorum id manifestaret, recordatus verborum, quæ Babylonius quidam jactabundus dixerat: *postquam mula pareret, fore muros à Persis expugnarentur*; divinus enim omine & illum locutum, & sua mulam esse enixam credidit. Itaque cum filio miro secum ipso conclusit, utroque gemate, cum armis apertis fieri

posset, Babylonem occupare; id factū
felici successu per Zopyri voluntariam
mutilationem, & simulatum transfu-
gium, ut supra dictum.

Regnante Artaxerxe Longimano,
primā vice Ætna incepit ignes &
mixto cinere lapides evomere & re-
gionem vicinam obruere.

Eodem fere tempore, anno scilicet
387. lapis ingens de cœlo in Ægo-
spotamum magno naturæ miraculo
decidit.

Romæ anno m. 3723. sævum ve-
neficium plurimos sustulit, atque in-
ter alios utrumque etiam consulē.
Tantimali causæ extiterunt matronæ
quædam per ancillam proditæ & de-
prehensæ, cū venenata medicamen-
ta coquerent: quæ cū salutaria esse
affirmarent, eadem ebibere iussæ ex-
templō interiēre. Deinde compre-
hensæ quoque earum sociæ & con-
fortes sceleris, magnum numerum
matronarum indicaverunt, ex quibus

170. veneficij damnatæ pœnas dede-
runt,

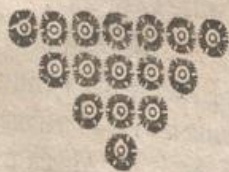
runt, quas inter à Livio duæ patriciæ, *Cornelia* ac *Sergia* nominantur, Meminit hujus historiæ D. August. lib. 3. de civitate cap. 7. & ait, supra fidem multas ac nobiles matronas complures deprehensas esse.

Anno m. 3727. *Spiramenes* ab Alexandro Magno inter *Dabos* sive *Scythas* ad necem quæsitus, à propria uxore, quam fugæ suæ comitem secum trahere solebat, inter dormiendum capite truncatus est: quæ cum in vicina Macedonum castra Alexandro caput rescissum obtulisset, is tamen meti viso eo multum lætare non tamquam de hoste occiso, qui multas moras iniicere adhuc potuisset progressibus suis victoriosis; impium tamen facinus averfatus est, eique de barbaræ licentiæ exemplar in Græcorum mores transferret.

Anno m. 3704. *Artaxerxes* Cibus post transactum in Ægypto maximum bellum plurimos Judæorum

transmigrare compulit, & in *Hircania* trans *Calpium* mare conclusit, quos hodiernum in diem amplissimis generis sui incrementis consistere, atque exinde aliquando erupturos esse opinio multorum Rabbiorum, aliorumque *Judæorum* est.

Anno m. 3728. fuit in exercitu *Alexandri Magni* Indus quidam *Calanus* dictus, qui cum ægrotare cæpisset, quod huic nunquam antea contigerat, coronatus floribus ac splendide vestitus more patrio in ignes infulit, seq; vivum combussit: plus ideo laudatus à Græcis, quàm voluntarium hoc parricidium merebatur.

SEX.